

Talousarvio 2025

Taloussuunnitelma 2026–2027

www.hameenlinna.fi

Sisällysluettelo

Esipuhe	6
Huolehdimme Hämeenlinnan elinvoimasta, houkuttelevuudesta ja vakaudesta	6
Yleisperustelut	9
Houkutteleva Hämeenlinna -strategia	9
Strategian arvot.....	10
Yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys.....	10
Asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys	10
Luovuus ja rohkeus	10
Kestävä elämäntapa.....	10
Strategian vaikuttavuuden arviointi	10
Visio	11
Kasvava.....	11
Menestyvä.....	12
Kestävästi rakentuva	13
Tunnettu.....	14
Strategian päämäärät	15
Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki	15
Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki.....	15
Elinvoimainen kasvun kaupunki.....	16
Strategiset toimeenpano-ohjelmat.....	17
Lapsiystävällinen Hämeenlinna.....	17
Hiilineutraali Hämeenlinna	17
Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna.....	17
Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit	18
Hämeenlinnan kaupungin organisaatio	19
Toimintaympäristö.....	20
Väestö	20
Asuminen	21
Työllisyys	22
Yritykset.....	23
Rakentaminen	24
Ilmastopäästöt	25
Alueiden kehitys ja kaavoitus.....	26
Taloudelliset lähtökohdat	32

Kansantalouden kehitysnäkymät	32
Kuntatalous	33
Kaupungin talous	36
Yleistä	36
Talousarvion koostaminen ja budjetin tasapainottaminen	37
Talousarvion taloudelliset riskit	38
Talouden tasapainottaminen ja pitkän aikavälin talouskehitys	39
Hämeenlinnan väki - Hämeenlinnan kaupungin henkilöstö	43
Henkilöstömenot ja palkalliset henkilötyövuodet	43
Painopistealueet vuonna 2025	44
Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	46
Konsernirakenteen kehittyminen	46
Strategisten tytäryhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	46
Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta	51
Talousarvion rakenne.....	51
Talousarvion sitovuus ja täytäntöönpano-ohjeet.....	51
Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta	53
Tilivelvolliset.....	54
Hankintoja koskeva ohje	54
Investointien pienhankintaraja	55
Sisäisen vuokran määräytymisperiaatteet.....	55
Käyttötalousosa.....	56
Konserni- ja elinvoimapalvelut.....	56
Konsernipalvelut	57
Kaupunginvaltuusto ja -hallitus	59
Kaupunginjohto.....	60
Talous, hankinnat ja omistajaohjaus.....	60
Henkilöstö- ja hallintopalvelut	62
Strategia ja tietojohdampalvelut.....	65
Keskusvaalilautakunta.....	67
Tarkastuslautakunta.....	68
Elinvoimapalvelut.....	69
Kaupungin elinvoimapalvelut	70
TyöHäme	77
Elinkeinorahaston taseyksikkö	79

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	80
Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto.....	85
Varhaiskasvatus.....	85
Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri	87
Kulttuuri, liikunta ja hyvinvointi.....	90
Kaupunkirakennelautakunta.....	95
Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto.....	103
Maankäytön suunnittelu.....	103
Infra.....	105
Viranomaispalvelut	107
Tilapalvelu	108
Jätelautakunta.....	111
Tuloslaskelmaosa	114
Tuloslaskelma.....	114
Ulkoinen tuloslaskelma	115
Verotulot	116
Valtionosuudet.....	117
Korkotuotot ja -kulut.....	117
Muut rahoitustuotot ja -kulut.....	118
Muut tuloslaskelman erät	118
Investointiosa	119
Investointien periaatteet	119
Investointimäärärahat	120
Rahoituslaskelma	124
Lainanotto	125
Antolainauksen muutokset	126
Täydentävä taulukko, avustukset yhteisöille	126

Esipuhe

Huolehdimme Hämeenlinnan elinvoimasta, houkuttelevuudesta ja vakaudesta

Ajassamme varmaa vaikuttaa olevan vain epävarmuus ja maailmanpolitiikassa kuohuu edelleen usealla rintamalla. Venäjän laittoman hyökkäyssodan ja inflaation sekoittama taloussympäristö ei ole vieläkään rauhoittunut, vaikka korkotasot ovat maltillistuneet ja osassa maailmaa on siirrytty taantumaa. Esimerkiksi energian hinta on jäänyt pysyvämmiin korkealle tasolle ja sähkön hinta heittelee edelleen poikkeuksellisesti. Suomen valtion talousahdinko on edelleen pahentunut ja maan hallituksen sopeutustoimet haastavat monien asukkaiden elämää. Yhteiskunnallinen ilmapiiri on jokseenkin polarisoitunut ja jännitteinen.

Suomen bruttokansantuotteen ennustetaan laskevan hieman kuluvana vuonna ja kasvun olevan hyvin maltillista myös seuraavina vuosina. Inflaation lasku ja korkotasojen maltillistuminen helpottavat jossain määrin monien arkea. Kulutuksen ja investointien kustannustasot ovat kuitenkin jääneet ilmeisen pysyvästi merkittävästi korkeammalle kuin ennen inflaation kiihtymistä, asunto-omaisuutta lukuun ottamatta.

Hyvinvointialueuudistus puolestaan tuotti monille kunnille loppulaskun, jonka rönsyjä siivotaan pitkään. Haastavin tilanne on kuitenkin hyvinvointialueilla itsellään, jotka ovat kuntien keskeisiä kumppaneita ja asukkaiden kannalta kirjaimellisesti elintärkeiden palvelujen järjestäjiä. Kanta-Hämeessä Hämeenlinna ja hyvinvointialue Oma Häme ovat ratkoneet osaltaan näitä haastavia kysymyksiä yhteistyössä.

Vuosi 2024 on ollut Hämeenlinnalle monella mittarilla menestyksekkäs. Kaikki elinvoiman kehittämiseen liittyvät hankkeet eivät toki ole edenneet jokaisen toiveen mukaisesti, mutta ne ovat edenneet realistisen etenemisodotuksen mukaisesti toimintaympäristömme tilanne huomioiden. Vuoden aikana varmistui mm. Moreenin eritasoliittymän rahoitus: hanke vivuttaa kaupunkiimme kestävästä kasvua ja työtä. Oma Hämeen kanssa toteutetut suuret kiinteistökaupat varmistivat osaltaan tasapainoisen julkisten palveluiden palveluverkon kantakaupungin alueella. Ratkaisu oli myös tulevan kaupunkikehityksen kannalta hyödyllinen ja ehkäisi monta tulevaa ongelmaa.

Tulevan vuoden aikana kaupunki keskittyy mm. Moreenin eritasoliittymän toteutukseen, Hämeen saaren jalostamiseen, ruusu/ykköskorttelin ratkaisumahdollisuuksiin, HAMK-keskustakampuksen edistämiseen, Lyseon korttelin remontoinnin valmisteluun sekä Linnanpuiston remontointiin. Lisäksi valtion TE-palvelut siirtyvät kunnille ja Hämeenlinnan vetämä työllisyysalue aloittaa toden teolla toimintansa. Elinvoimakysymyksissä tapahtuu siis edelleen paljon. Erillisinä nostoina on syytä mainita myös kaupungin valmisteleva luonnon monimuotoisuusohjelma ja Verkatehtaan opistotalon remontin valmistuminen. Keskustelu myös esimerkiksi kaupungin museon sijainnista jatkunee. Sibeliuksen täyttää 160 vuotta.

Kaiken tämän yläpuolella valtuustokausi vaihtuu ja kaupunkistrategia päivitetään. Nykyisen strategian keskiössä on tehdä Hämeenlinnasta entistäkin houkuttelevampi paikka asua ja vierailta. Strategisia ohjelmia ovat Lapsiystävällinen Hämeenlinna, Hiilineutraali Hämeenlinna sekä Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna. Ohjelmia on edistetty koko konsernin tasolla.

Kaupungin asukasluku on noussut neljän perättäisen vuoden ajan ennen kuluvaan vuoteen. Tämän hetken arvion mukaan kuluvaan vuonna kaupungin asukasluku saattaa jopa hieman laskea. Taustatekijöinä vaikuttavat mm. väestön ikääntyminen ja syntyvyyden dramaattinen heikkeneminen. Hämeenlinnan asukasluvun kasvu perustuu väestöennusteiden mukaan jatkossa lähinnä maahanmuuttoon, jossa mm. kansainvälisillä opiskelijoilla on merkittävä rooli. Samalla pitovoimamme maahanmuuttajaväestön osalta kaipaa kehittämistä. Kahden viimeisen vuoden aikana vieraskielisten osuus hämeenlinalaisista on jo selvästi kasvanut. Kaupunki siis kansainvälistyy väistämättä. Hyvien väestösuhteiden ja myös kotouttavan toiminnan merkitys korostuu edelleen. Erityisen tärkeä asukasluvun pitkän aikavälin kasvun kannalta on työikäisten määrä. Elinvoimatyössä onkin syytä panostaa erityisesti työpaikkojen määrää lisääviin toimiin ja työllisyystoimiin.

Kaupunki investoi suunnitelmakaudella edelleen strategiansa ja hiilineutraaliustavoitteidensa mukaisesti rakennustensa energiatehokkuuteen. Kaupungin koulujen määrätietoinen ja pitkäjänteinen remontointi etenee investointiohjelman puitteissa. Kaupungin oman investointiohjelman ulkopuolella toteutetaan liikuntaolosuhteiden kehittämistä edellisessä talousarviossa päätetyn mukaisesti mm. Kaurialassa ja Hämeenlinnan urheilupuiston alueella. Myös mm. Lammin koulukeskuksen yhteydessä satsataan liikuntaolosuhteisiin.

Kaupungin talouden perusta on parantunut viimeisten vuosien aikana, myös omista toimistamme johtuen. Kuluva tilikausi päättyi arviolta yli 10 milj. euroa ylijäämäiseksi. Tästäkin huolimatta kaupunki velkaantuu jälleen muutaman poikkeuksellisesti lainamääräämme laskeneen vuoden jälkeen. Heikkenevän tuloksentekevyyden vuoksi maltillisuus menolisäyksissä on jatkossakin ensiarvoisen tärkeää.

Talouden kuva heikkenee kuluvaan vuoteen ja viime vuosien tilanteesta. Syyt ovat toimintaympäristön muutoksissa. Hyvinvointialueen palveluverkkolinjaukset olisivat heikentäneet taloutta noin 5 milj. eurolla. Tätä saatiin korjattua keskimäärin noin 0,5 milj. euron vuosittaisella tasolla hyvinvointialueen kanssa tehdyillä kiinteistökaupoilla. Myös valtionosuuksia leikataan hyvinvointialueuudistuksen lopputarkistuksista johtuen ja lisäksi Hämeenlinna maksaa valtiolle takaisin vuosina 2023 ja 2024 hyvinvointialueuudistuksen siirtolaskelmiin (laskelmat tehtiin koko kuntakentän arvioidun kustannustason perusteella ja niitä päivitettiin toteutuneiden kustannusten perusteella) perustuneet liian suuret valtionosuudet. Valtionosuusjärjestelmää ollaan ylipäätään uudistamassa, mihin liittyy riskejä. Kolmas merkittävä seikka on lasten ja nuorten määrän voimakas väheneminen, joka heikentää Hämeenlinnan valtionosuuksia vuosittain yli miljoonalla eurolla per vuosi. Samaan aikaan erilaiset erityisen tuen palvelutarpeet ovat kasvussa. Neljäs taloutta heikentävä tekijä on lainakannan eli korko- ja poistokustannusten nousu investointien ylittäessä merkittävästi vuosikatteen.

Talouden tasapainotustoimille on siis edelleen tarvetta. Niistä päättäminen on kuitenkin osoittautunut vaikeaksi eikä ns. matalalla roikkuvia hedelmiä ole tässä työssä jäljellä.

Tilikausi 2025 on budjetoitu noin 1,8 milj. euroa ylijäämäiseksi. keski suurten kaupunkien vertailussa tämä on vertailun paremmasta päästä, sillä useat kaupungit, pienistä kunnista puhumattakaan, ovat ajautuneet tai ajautumassa huomattaviin taloudellisiin vaikeuksiin. Hämeenlinnan maltillinen talouslinja tuo meille vakautta ja talouteemme kestävyyttä.

Kaupunginhallituksen kesäkuussa 2022 linjaama taloustavoite, jonka mukaan velkamäärämme ei kasva vuoden 2026 loppuun mennessä vuoden 2022 lopun tilanteesta, ei tule toteutumaan, vaikka laskelmista poistettaisiin ns. strategiset hankkeet, eli hyvinvointialueen kanssa tehty kiinteistökauppa ja Moreenin eritasoliittymän toteutus.

Talousarvio ja suunnitelmavuodet eivät sisällä verojen korotuksia vuoteen 2024 nähden lukuun ottamatta rakentamattoman tontin kiinteistöveron korotusta. Maailma on muuttunut viime vuosina todella nopeasti, joten kaupungin tulee kuitenkin varautua reagoimaan mahdollisiin talousympäristön muutoksiin suunnitelmakauden aikana.

Kiitos kaupungin henkilöstölle ja luottamushenkilöille työstänne.

Olli-Poika Parviainen
Kaupunginjohtaja

Yleisperustelut

Houkutteleva Hämeenlinna -strategia

Kuntastrategiassa päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.

Houkutteleva Hämeenlinna-strategia hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 13.6.2022. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu valtuuston asettamista vaikuttavuustavoitteista, lautakuntien ja konsernipalveluiden valtuustolle nostamista sitovista tavoitteista ja konserniyhtiöille ja -yhteisöille asetetuista tavoitteista.

Tavoitteita pannaan toimeen yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa sekä lautakuntakohtaisin toimenpitein että konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen toimenpitein. Strategista onnistumista mitataan tavoitteille asetetuilla mittareilla.

Onnistuminen kaupunkistrategiassa edellyttää vahvaa kumppanuutta ja yhteistä ymmärrystä yhdessä asetetuista tavoitteista. Onnistuminen edellyttää kaikkien osapuolten tavoitteellista työtä kaupungin vision saavuttamiseksi niin vastuualueittain kuin horisontaalisestikin. Toimeenpano edellyttää myös tiivistä edunvalvontaa ja yhteistyötä valtion suuntaan sekä erilaisissa verkostoissa.

Strategiaa toteutetaan isojen muutosten valtuustokaudelle. Merkittävin oli 2023 alusta toteutettu hyvinvointialue ja uusi kunta 2023. Muita merkittäviä muutoksia ovat TE-palvelujen siirtyminen kuntien vastuulle vuoden 2025 alusta lukien, väestörakenteen merkittävä muutos syntyvyyden laskiessa ja sitä kautta lapsimäärän vähentyessä, kansainvälistymisen lisääntyessä sekä eliniän pidentyessä mutta toisaalta kuolleisuusluvun lisääntyessä viime vuosina, työn tekemisen murros kohti monipaikkaisuutta, työvoiman saatavuuden haaste, vihreä siirtymä, merkittävät uudet hankerahoituksen kanavat ja Ukrainan sodan muuttama maailma. Suomi on isojen taloudellisten haasteiden edessä ja se vaikuttaa vahvasti myös kuntatalouteen, etenkin kasvun ja työllisyyden heikkenemisen kautta.

Hyvinvointialueiden tuleminen johti itsenäisen Suomen suurimpaan paikallishallinnon muutokseen, koska sosiaali- ja terveystaloudet siirtyivät pois kunnan palvelurakenteesta. Merkittävä muutos tapahtui myös kaupungin taloudessa. Kaupungin tuloista poistui yli 50 % vuodesta 2023 alkaen.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu työ- ja elinkeinotoimistoilta siirtyy kunnille 1.1.2025. Suunnitelmassa Hämeenlinnan kaupunki toimii järjestämisvastuullisena vastuukuntana omalta osaltaan TyöHämeen alueella, johon kuuluvat Hämeenlinnan lisäksi Hattula, Forssa, Jokioinen, Humppila, Tammela ja Ypäjä. Hämeenlinnan osalta TE25-uudistus tarkoittaa noin 90 henkilön lisäystä elinvoimapalveluihin sijoittuvaan TyöHämeen organisaatioon.

Strategiatyön kivijalan muodostavat talouden ja henkilöstön osaamisen resurssit sekä rakennettu ympäristö ja luonto. Edellä esitettyjen muutosten toimeenpano ja hallitseminen edellyttävät organisaation nykyisten, käytettävissä olevien resurssien hyödyntämistä maksimaalisesti. Uusia strategisia avauksia on arvioitava kriittisesti henkilöstön voimavarojen riittävyyden sekä laadukkaan valmistelun turvaamiseksi.

Strategian arvot

Yhdenvertaisuus ja yhteisöllisyys

Mahdollistamme hyvän arjen ja kehityksen kaikille tasapuolisesti. Kannustamme asukkaita ja kaikkia sidosryhmiä monipuoliseen yhteistoimintaan ja vastuuseen kanssaihmisistään.

Asukaslähtöisyys ja palveluhenkisyys

Asukkaat osallistuvat kaupungin ja palvelujen kehittämiseen. Palvelemme ammattitaitoisesti ja ystävällisesti.

Luovuus ja rohkeus

Tuemme kuntalaisten aloitteellisuutta ja kehitämme toimintaamme rohkeasti. Haemme ennakkoluulottomasti kekseliäitä ja raikkaita ratkaisuja.

Kestävä elämäntapa

Rakennamme kaupunkia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisesti. Huolehdimme rakennetusta ympäristöstä ja säilytämme puhtaan luonnon myös tuleville sukupolville.

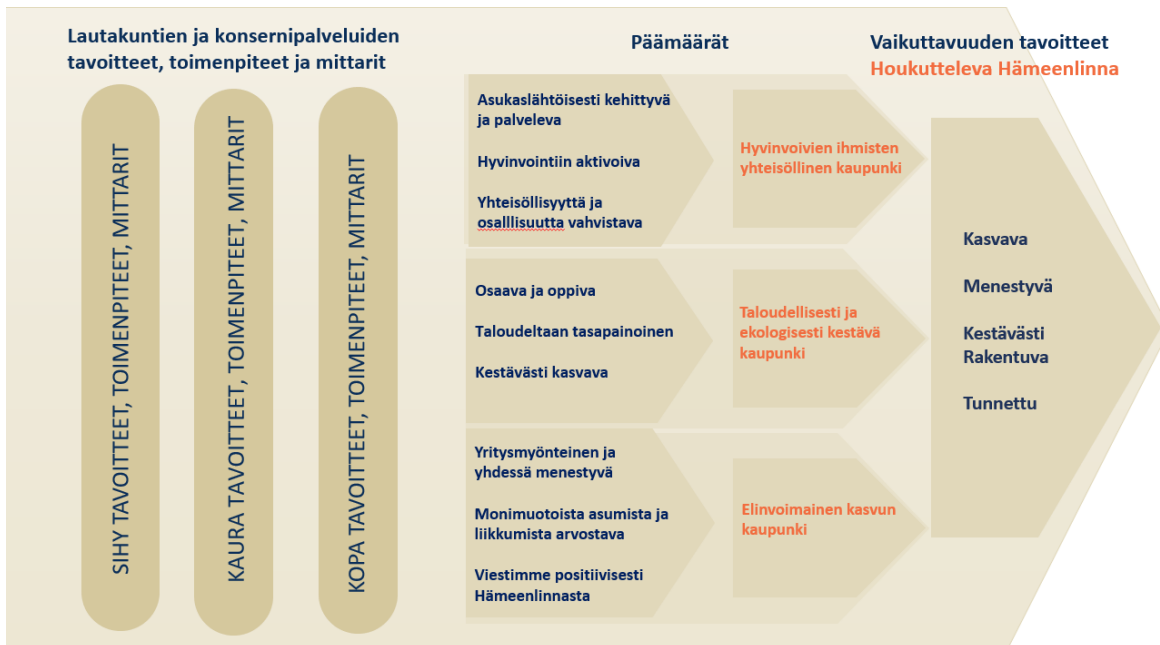
Strategian vaikuttavuuden arviointi

Hämeenlinnassa vaikuttavuuden kokonaiskuva muodostuu kolmenlaisen tiedon pohjalta. Vaikuttavuustietoa seurataan kaupunkiorganisaatiossa toiminnan eri tasoilla:

- Houkutteleva Hämeenlinna -vaikuttavuusmittarit antavat kaupunkitasoisen kokonaiskuvan onnistumisesta ja vaikuttavuudesta, joita raportoidaan johtoryhmälle ja kaupunginhallitukselle kvartaaleittain
- Strategiset päämäärät ovat vaikuttavuuden seurannan ytimessä. Päämäärien etenemistä kuvaava tieto koostuu lautakuntien ja konsernipalveluiden valtuustokauden tavoitteiden

ja mittareiden pohjalta päämääräkohtaisesti. Kerättyä mittareiden seurantatietoa julkaistaan kaksi kertaa valtuustokaudessa, syksyllä 2023 ja keväällä 2025.

- Lautakunnat, kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto seuraavat talousarvion sitovien tavoitteiden ja niihin liitettyjen mittareiden toteutumista kaksi kertaa vuodessa puolivuosi-raportissa ja tilinpäätöksessä.

Visio

Houkutteleva Hämeenlinna -visio on valtuuston näkemys siitä, millaiseksi Hämeenlinnan kaupunkia halutaan kehittää tällä valtuustokaudella. Visio on toteutunut, jos onnistumme olemaan kasvava, menestyvä, kestävästi rakentuva ja tunnettu. Näille vaikuttavuustavoitteille on määritelty kattava mittaristo. Mittareiden tuottaman tietoon perustuen tuotetaan analyysit onnistumisista.

Kasvava

Kasvatamme Hämeenlinnan muuttovoittoa ja vetovoimaa. Hämeenlinna on kaikenikäisten kaupunki: Tähän synnyttään, tähän halutaan muuttaa, täällä viihdytään ja täällä asutaan. Olemme vahva vaihtoehto Suomen väestöllisessä keskipisteessä niin asumisen kuin yrittämisen kaupunkina.

Analyysi

Hämeenlinnan vetovoima näyttää kääntyneen hieman positiivisempaan suuntaan, sillä vuonna 2021 asetettu väestötavoite on mahdollista saavuttaa valtuustokauden loppuun mennessä kokonaisuudessaan. Kasvun osatekijät ovat muuttuneet valtuustokauden aikana 2010-luvun lopun tilanteesta, sillä kuntien välisen muuton osuus kasvusta on laskenut ja maahanmuuton osuus kasvanut. Maahanmuuton roolin kasvaessa lisääntyy myös tarve onnistua kotouttamisessa siten, että entistä useampi työllistyy Hämeenlinnaan tai perustaisi yrityksen. Valtakunnallisessa vertailussa Hämeenlinnan vetovoima on kuntien välisessä muutossa hyvää keskitasoa, vaikka vuosittainen muuttovoitto on maltillinen.

Väestönkasvua hidastaa valtakunnallisen trendin mukainen syntyvyyden lasku, joka yhdessä kuolleisuuden kasvun kanssa tekee väestötavoitteiden saavuttamisesta hankalaa. Lisäksi alhainen syntyvyys aiheuttaa haasteita lasten ja nuorten palveluverkon rahoitukselle ja luo painetta keventää palveluverkkoa, mikä toisaalta mahdollistaa kasvun ja oppimisen tuen lisäämistä jäljelle jääviin yksiköihin ja toisaalta voi vaikuttaa edelleen vetovoimaan lapsiperheiden näkökulmasta alueilla, joihin palveluverkon karsinta kohdistuu.

Monipuolisten asumisen vaihtoehtojen tarjoamisen tulee olla edelleen keskiössä muuttajien houkuttelussa Hämeenlinnaan. Keskustan kärkikohteiden Hämeensaaren ja Ruusukorttelin eteneminen, uusien pientaloalueiden kaavojen valmistelu ja tonttien myynti sekä ranta-asumisen poikkeamisten edistäminen ovat tässä keskeisiä toimenpiteitä. Keskustan lähiympäristöön on rakennettu uusia asumisen kohteita ja saatu uusia asukkaista, mutta keskustan elävyyden kehittämistä on priorisoitava muullakin tavalla kuin asuntorakentamisen edistämällä.

Keskustassa viihtyminen ja asuminen kytkeytyvät vahvasti toisiinsa ja ovat edelleen suuri haaste, mutta keskustan ympäristöön on viime vuosina tullut uusia asukkaita. Keskusta on koko kaupungin kiinnostuksen kohteena sekä käyntikortti mahdollisille uusille asukkaille ja voisi potentiaalisesti olla nykyistä houkuttelevampi.

Samaan aikaan on jatkettava määrätietoista työtä opiskelijoiden pitovoiman vahvistamiseksi ja osaavan työvoiman houkuttelemiseksi Hämeenlinnaan. Käynnissä oleva opiskelijoiden pitovoimahanke ja aktiiviset rekrytointikampanjat ovat esimerkkejä tästä työstä.

Hämeenlinnan muuttovoitto viimeisten vuosien ajalta perustuu vahvasti maahanmuuttoon. Maahanmuuttajien kotoutumiseen onkin syytä panostaa edelleen ja houkuttaa erityisesti osaavaa työvoimaa kaupunkiin maahanmuuton kautta. Maahanmuuttajien tarpeista ja motiiveista on oltava tietoisia, jotta onnistutaan pitämään opiskelemaan tai töihin Hämeenlinnaan muuttaneet pidempään asukkaina.

Menestyvä

Haluamme menestyä ja kasvaa yhdessä alueen yritysten, oppilaitosten ja kolmannen sektorin kanssa. Teemme määrätietoisesti työtä, jotta asukasmäärä sekä yritysten, opiskelijoiden ja työpaikkojen määrä kasvaa. Roolimme maakunnan pääkaupunkina vahvistuu.

Analyysi

Strategian haasteena on ollut selkeiden priorisointien tekeminen. Elinvoimajaosto sai valmiiksi vuoden 2024 aikana elinvoiman kärjet. Kaupungin menestyksen kannalta keskeistä on erottautua omien vahvuuksien kehittämisen avulla, jota ovat Suomen paras sijainti ja yhteydet, uudistuva kulttuuri-kaupunki sekä eurooppalainen opiskelijakaupunki. Elinvoiman kärjet tulee ottaa uuden valtuuston strategiatyön keskiöön

Hämeenlinnalla on ollut kymmenisen vuotta haasteena työpaikkojen määrän, välillä laskevan, kehitys, mikä on näkynyt vaihtelevana kehityksenä väestönkasvussa. Erityisesti heikko maan sisäinen muuttoliike ajoittuu työpaikkojen vähenemistä seuraaviin vuosiin. Koronan vuoksi työpaikkojen määrä romahti, mutta nousi jo 2022 (28 711) yli koronaa edeltävän 2019 vuoden tason (28 520). Vahva kehitys työllisyydessä ennakoi myös työpaikkojen määrän kasvua.

Hämeenlinnan on entistä voimakkaammin käännettävä kaupunkia koskeva retoriikka vahvuuksiin ja tunnistettuihin positiivisiin asioihin. On luotava mahdollisuuksia ja tilaa positiiviselle ja rakentavalle keskustelulle.

Työllisyyden ja elinkeinojen edistämisessä on saatu onnistumisia, mutta yritysmyönteisyys, työpaikkojen määrän kasvattaminen ja työvoimatarpeisiin vastaaminen vaativat panostuksia. Työvoiman saanti kytkeytyy asumisratkaisuihin ja asuntomarkkinoihin sekä alueen muuhun tarjontaan. Hämeenlinna on onnistunut työllisyyspalveluiden toimilla edistämään työllistymistä, mikä näkyy työmarkkinatuen kuntaosuuden laskemisena. Tämän trendin jatkumiseksi on työllisyyspalveluiden TE25-uudistuksessa onnistuttava.

Hämeenlinnan yritysten määrä on kasvava, mutta yrityksiä perustetaan varsin maltilliseen tahtiin. Yrittäjien määrä pysyy melko vakiona ja yksityisen sektorin työpaikkojen määrä on loivasti laskeva. Yksityisen sektorin työpaikkojen määrä on kuitenkin noussut jo koronaa edeltävälle tasolle. Yritysten sijoittumisen mahdollistamisen ja kehittämisen eteen on tehtävä jatkossakin töitä. Moren alueen kehittyminen on oltava korkealla prioriteetilla ja uuden eritasoliittymän varmistuminen moottoritielle vauhdittaa Moren kehittymistä entisestään. Alue on erityisen tärkeä, koska Hämeenlinnan työttömistä valtaosa on korkeintaan toisen asteen koulutuksen suorittaneita.

Kestävästi rakentuva

Kestävyyden tavoitteemme paranevat niin ekologiselta, taloudelliselta kuin sosiaaliseltakin näkökulmalta. Hämeenlinnasta kehittyä hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuutta arvostava kaupunki. Työn tuottavuus ja vahvistuva talous ovat merkittäviä strategisia onnistumisia. Asukkaidemme hyvinvointi ja terveys paranevat ja terveys- ja toimeentuloerot kaventuvat.

Analyysi

Hämeenlinna on onnistunut tasapainottamaan taloutta, vähentämään ilmastopäästöjä ja edistämään sosiaalistakin kestävyyttä. Samaan aikaan kaikilla kestävyyden alueilla riittää haasteita. Väestön ikääntyminen heikentää tulopohjaa, lasten väheneminen hankaloittaa hyvin saavutettavan ja kiinteistöiltään hyväkuntoisen palveluverkon ylläpitoa, ja ilmastomuutoksen sekä luontokadon kiihtyminen lisäävät painetta nopeisiin tekoihin.

Lapsiystävällisenä kuntana erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin on kiinnitettävä huomiota. On huolehdittava, että lasten ja nuorten palveluissa on riittävät ja oikein kohdennetut resurssit. Lapsimäärän lasku edellyttää palveluverkon sopeuttamista, jotta resurssia voidaan suunnata enemmän kasvun ja oppimisen tukeen.

Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman toteuttaminen on edennyt hyvin ja hiilidioksidipäästöt ovat kehittyneet suotuisasti, mutta asetetun tavoitteen saavuttaminen edellyttää vielä suurta muutosta. Haasteena ovat edelleen esimerkiksi liikenteen päästöt, jotka eivät ole vähentyneet vaan pysyneet vuodesta 2010 samalla tasolla.

Kaupungin tulee mahdollistaa asukkaiden aktiivisuutta oman hyvinvointinsa edistämässä. Kaupungin uudessa roolissa hyvinvoinnin edistämiseen ja yhdyspintatyöhön hyvinvointialueen kanssa on löydettävä resursseja. Hallintoa tulee edelleen kehittää sujuvammaksi ja asiakasystävällisemmäksi, jotta pääosa resursseista saadaan kohdennettua asukkaiden, yhdistysten ja yritysten hyödyksi. Byrokraatiaa on jatkuvasti joustavoitettava ja digitaalisia ratkaisuja hyödynnettävä.

Tunnettu

Hämeenlinnan tunnettuus hyvän asumisen, yrittämisen ja matkailun kaupunkina kasvaa. Tulevaisuudessa Hämeenlinna on tunnettu monipuolisesta luonnostaan, historiallisesta ilmeestään ja turvallisuudestaan. Lisäksi se on kansainvälisesti tunnettu kulttuurikaupunki.

Analyysi

Hämeenlinnan tunnettuuden kehittyminen näyttää lupaavalta, mutta onnistuminen kytkeytyy muiden tavoitteiden onnistumiseen. Kun markkinointia ja kaupunkikuvaa voidaan edistää perustuen todellisiin vahvuuksiin, on viestin välittäminen helpompaa. Onnistuminen asumisen, palveluiden, työllisyyden ja yrittämisen osa-alueilla toimii viestinä jo itsessään.

Kyselytutkimusten perusteella erityisesti luonto ja turvallisuus on hyvin tunnettuja asioita, jonkin verran myös historia ja kulttuuri. Kansainväliseen näkyvyyteen kulttuurissa on sen sijaan matkaa. Yrittäminen ei juurikaan nouse kyselyissä esille, mutta sitä ei välttämättä koeta niinkään aiheeseen liittyvänä, ellei asiasta erikseen kysytä.

Kulttuuripalveluissa tehtyä hyvää työtä on syytä jatkaa, sillä palveluiden asiakasmäärät ovat paljolti nousseet koronan aiheuttamasta notkahduksesta.

Hämeenlinnan markkinointia on tehtävä kaupungin vahvuuksiin perustuen. Yleisemminkin positiivisia asioita on nostettava enemmän esiin. Viestinnän ja markkinoinnin yhtenäisyyttä parannettiin vuoden 2024 alusta lukien, kun kaupunkimarkkinointi siirrettiin kaupungille. Brändin kirkastamisella ja pidemmän ajan markkinointisuunnitelmalla mahdollistetaan vaikuttavampaa markkinointia.

Hämeenlinnan olisi hyvä painottaa asumisen markkinoinnissa pehmeitä tekijöitä, jota on mm. lasten ja nuorten palvelujen saavutettavuus, turvallisuus, luonto ja kulttuuritarjonta sekä lyhyiden etäisyyksien mahdollistama vapaa-ajan lisääntyminen, kun perhe muuttaa Hämeenlinnaan isommasta kaupungista.

Markkinoinnissa on edelleen nostettava Hämeenlinnan hienoja kohteita paremmin niin asukkaille kuin potentiaalisille kävijöille. Matkailun kehitys onkin ollut suotuisaa ja suunniteltuja toimenpiteitä tulee aktiivisesti toteuttaa, jotta tavoitteet saavutetaan. Matkailukohteena Hämeenlinna on kuitenkin edelleen jäljessä Suomen suurista matkailukohteista ja vuonna 2023 matkailun kokonaistulo hieinan laski muuten hyvästä matkailuvuodesta huolimatta. Virallisten matkailutilastojen perusteella saapuneiden matkailijoiden (-1,4 %) ja erityisesti matkailijoiden viipymien öiden (-4,5 %) määrä on laskenut vuonna 2024 tammi-heinäkuussa. Tapahtuma- ja matkailutiekartan edistäminen ja datan hyödyntäminen ovat tärkeitä toimenpiteitä markkinoinnin rinnalla.

Strategian päämäärät

Kaupunkistrategian kivijalan muodostaa kaupunginvaltuuston hyväksymä vision, arvojen ja päämäärien kokonaisuus, johon perustuen on laadittu valtuuston sitovat tavoitteet päämäärittäin. Tällä kokonaisuudella valtuusto ohjaa lautakuntien tavoitteiden asettelua ja omistajapoliittisia linjauksia. Omistajapoliittisilla linjauksilla valtuusto ohjaa konserniyhtiöitä ja -yhteisöjä. Strategisten tavoitteiden kokonaisuus muodostuu näin valtuuston asettamista tavoitteista. Tavoitteita pannaan toimeen horisontaalisilla, lautakuntakohtaisilla sekä konserniyhtiöiden ja -yhteisöjen toimenpiteillä.

Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki

Asukaslähtöisesti kehittyvä ja palveleva

Asiakkaan palvelutilanteessa kokema tyytyväisyys ylittää odotukset. Palvelumme on ratkaisuhakuista ja palveluhenkistä. Palvelut ovat saatavissa digitaalisesti. Lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa tuen ja he voivat hyvin. Hämeenlinnalaiset lapset osaavat, oppivat ja ovat onnellisia. Tuemme vanhemmuutta ja huomioimme perheiden erilaiset tarpeet. Kehitymme ikäystävälliseksi kaupungiksi ja edistämme yhdenvertaisuutta. Tunnistamme kasvupotentiaaliset ilmiöt ja luomme edellytykset monipuoliselle tapahtuma- ja kulttuuritarjonnalle ympäri vuoden.

Hyvinvointiin aktivoiva

Hämeenlinna edistää kaikkien asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Edistämme taiteen, kulttuurin ja liikunnan hyvinvointivaikutuksia asukkaiden arjessa. Huomioimme kaupunkiympäristön ja laadukkaiden palveluiden suunnittelussa saavutettavuuden ja esteettömyyden. Tuemme yhteistyössä yritysten ja yhdistysten kanssa kaupunkilaisten aktiivisuutta ja liikkumista sekä kannustamme asukkaita edistämään itse omaa hyvinvointiaan. Luonto on meille tärkeä voimavara.

Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistava

Vahvistamme asukkaiden yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemusta. Tuemme asukkaiden sujuvaa arkea. Kaikki kuntalaiset saavat äänensä ja ideansa kuuluviin yhteisömme aktiivisina jäseninä. Kaupungissa tehtävä vapaaehtoistyö vahvistuu ja monipuolistuu. Osallisuus toteutuu mm. kaupunkisuunnittelussa, asuinalueilla, palveluiden kehittämisessä sekä päätöksenteossa.

Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki

Osaava ja oppiva

Toimintakulttuurimme on ennakoiva ja uudistuva. Kaupungissamme oleva osaaminen osataan hyödyntää kaupungin kehitystyössä ja yhteisömme kestävässä kasvussa. Tavoittelemme korkeaa osaamista kaikilla koulutuksen ja vapaan sivistystyön tasoilla. Korkeakoulu- ja yliopistoyhteistyö luo osaltaan edellytykset osaamisen kehittymiselle Hämeenlinnassa. Hyödynnämme monipuolisesti oppimisympäristöjä. Hyvään, ajantasaiseen ja ennakoivaan tietoon perustuva johtamisemme tukee yhteisöllisyyttä ja jatkuvaa oppimista. Lisäksi olemme vastuullinen päätöksentekijä, joka ottaa huomioon päätöksensä vaikutukset.

Taloudeltaan tasapainoinen

Talouttamme rakennetaan suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti, ja se pidetään tasapainossa velkaantumatta ja kilpailukykyisellä verotustasolla. Pidämme yhdessä huolta kaupungin taloudesta ja tavoittelemme entistä parempaa työn vaikuttavuutta. Talouden tasapainoa tukevat optimaalinen palveluverkko, väestön ja yritysten määrän kasvu sekä tarkoituksenmukaiset investoinnit, hankinnat ja hankehaut. Toimenpiteemme edistävät työllisyyttä ja pitkäaikaistyöttömien työllistymistä.

Kestävästi kasvava

Rakennamme kaupunkia taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti vastuullisesti. Huolehdimme rakennetusta ympäristöstä ja säilytämme puhtaan ja monimuotoisen luonnon myös tuleville sukupolville. Ehkäisemme luontokatoa. Teemme systemaattisesti ja suunnitelmallisesti toimenpiteitä kohti hiilineutraalia ja kestävää Hämeenlinnaa. Kestävä ajattelutapamme nopeuttaa vihreää siirtymää, joka näkyy kaikissa palveluissa, mm. rakentamisessa, energiaratkaisuissa, asumisen tapojen kehittämisessä, joukkoliikenteessä, lapsiperhepalveluissa ja biotalouden eri mahdollisuuksien esille nostamisessa. Kattavat tietoverkot ja digitaaliset ratkaisut tukevat kestävää kasvua.

Elinvoimainen kasvun kaupunki

Yritysmyönteinen ja yhdessä menestyvä

Edistämme yritysmyyntisyyttä sekä vahvistamme yrittämisen ja työnteon edellytyksiä. Pidämme huolta olemassa olevista yrityksistämme sekä tuemme uusien yritysten ja työpaikkojen syntymistä. Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden. Luomme elinkeinopoliittisen strategian ja tunnistamme potentiaaliset tulevaisuuden elinkeinoelämän kivijalat. Kehitämme kaupunkia rohkeasti ja kestävästi ajan hengessä. Verkostoidumme tuloksellisesti keskeisten kumppanien kanssa. Varmistamme Hämeenlinnan valtakunnallisen saavutettavuuden ja hyödynnämme hyvää sijaintia keskellä Etelä-Suomea. Edistämme monipaikkaisen työn tekemistä ja hyödynnämme digitalisaation tuomia mahdollisuuksia.

Monimuotoista asumista ja liikkumista arvostava

Liikkuminen laajassa ja monimuotoisessa kaupungissa on joustavaa, turvallista ja monipuolista. Hämeenlinna on vireä pendelöintikaupunki, mikä vahvistaa kilpailukykyämme myös työmarkkinoilla. Edistämme monimuotoista ja kestävää liikkumista. Varmistamme Hämeenlinnan valtakunnallisen saavutettavuuden ja hyödynnämme keskeistä sijaintia. Tuemme kaavoituksella, liikennesuunnittelulla ja joukkoliikenteellä asumisen ja työnteon edellytyksiä eri puolilla kaupunkia. Tarjoamme monimuotoisia ja kohtuuhintaisia asumisen ratkaisuja, myös tuettuun asumiseen. Kaavoitus, puistot ja harrastusmahdollisuudet tukevat hyvää arkea ja kaupunkilaisten turvallisuutta. Kaupunkikeskustaamme ja pitäjakeskuksia kehitetään määrätietoisesti ja omaleimaisesti.

Viestimme positiivisesti Hämeenlinnasta

Olemme rohkeita ja aktiivisia kaupunkimarkkinoinnissa. Huomaamme hyvän. Kerromme positiivisia asioita Hämeenlinnasta ja toiminnastamme. Kasvatamme Hämeenlinnan tunnettuutta hyvänä asumisen, yrittämisen ja matkailun kaupunkina. Hämeenlinnassa asukkaat edustavat ylpeinä kotikaupunkiamme ja välittävät siitä positiivista viestiä. Edistämme laadukkaiden palveluidemme markkinointia, ja viestimme niistä ennakoivasti. Herätämme kiinnostusta kansallisilla ja kansainvälisillä tapahtumilla, matkailukohteilla ja kokouksilla.

Strategiset toimeenpano-ohjelmat

Valtuuston valitsemissa painotuksia ohjataan strategisilla lautakunta-, toimiala- ja toimijarajoja ylittävillä toimeenpano-ohjelmilla. Ohjelmat käynnistetään ja valmistellaan määräaikaissa ohjelmatyöryhmissä, joissa on mukana valtuutettuja ja viranhaltijoita sekä sidosryhmien edustajia. Hallitus päättää ohjelmatyöskentelyn tarkemmista periaatteista valtuuston linjausten mukaisesti sekä nimeää kulloinkin tarvittavat työryhmät. Vakiintuneita ohjelmia toteutetaan yhteistyöverkostolla.

Nykyiset strategiset toimeenpano-ohjelmat on kuvattu alla. Lautakuntien ja konsernipalveluiden toimenpiteet ohjelmien toteutuksessa on kuvattu kunkin toimijan luvuissa.

Lapsiystävällinen Hämeenlinna

Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma muodostaa punaisen langan kaupunkistrategian ja lapsiin kohdistuvien ohjaavien asiakirjojen välille. Lapsiystävällisyys on kytketty onnellisuuteen, jossa tapahtuvia muutoksia seurataan viiden hyvinvoinnin osa-alueen kautta. Seurannan tueksi on rakennettu vuosittain päivittyvä raportointityökalu. Ohjelma tukeutuu kansalliseen lapsistrategiaan ja Unicefin Lapsiystävällinen kunta -malliin.

Hiilineutraali Hämeenlinna

Hämeenlinnan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035. CO₂-raportin mukaiset käyttöperusteiset asukaskohtaiset päästöt vähenevät vähintään 80 % vuodesta 2010 vuoteen 2035 ja loput 20 % päästöistä on joko vähennetty tai kompensoitu.

Tapahumien ja matkailun Hämeenlinna

Osallistavasti toteutettu tiekartta luo Houkuttelevalle Hämeenlinnalle askelmerkit matkailuelinkeinon vahvistamiseksi sekä kulttuuritarjonnan rikastamiseksi ja ohjaa kaupungin elinvoimapolitiikkaa. Tiekartta vahvistaa matkailun ja tapahtumien arvoa osana kaupunkistrategiaa.

Riskienhallinta ja keskeisimmät riskit

Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan, arvioidaan ja hallitaan tavoitteiden saavuttamista uhkaavia tekijöitä. Riskienhallinnalla varmistetaan Hämeenlinnan kaupungin ja kaupunkikonsernin valmius perustehtävänsä toteuttamiseen ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen varautumalla toteutumista uhkaavien tekijöiden hallintaan.

Toimiva riskienhallinta on osa hyvää johtamista, toiminnan ohjausta ja palvelujen laadun varmistamista. Prosessina riskienhallinta kytkeytyy kiinteästi strategia-, talousarvio- ja tilinpäätösprosesseihin eli toiminnan suunnitteluun, seurantaan ja raportointiin.

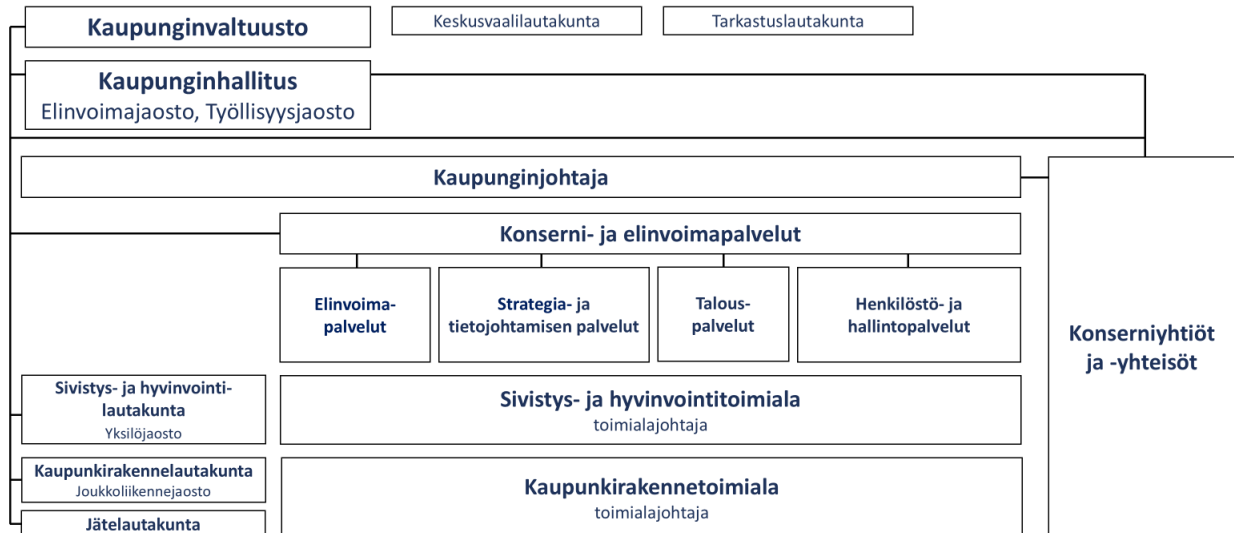
Hämeenlinnan kaupungin ja kaupunkikonsernin riskit luokitellaan strategisiin, operatiivisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskejä tunnistetaan ja arvioidaan osana kaupungin ja konserniyhteisöjen tavanomaista johtamista, suunnittelua, päätöksentekoa ja toimintaa.

Käytännössä riskienhallinnan tilannearviota päivitetään vähintään kaksi kertaa vuodessa, osana talousarvio- ja tilinpäätösprosesseja. Talousarviovaiheessa taloussuunnitteluprosessi kytketään osaksi riskienarviointia. Tavoitteiden asettamisen yhteydessä analysoidaan toimintaympäristön muutoksia, tunnistetaan kaupungin ja kaupunkikonsernin tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioidaan niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laaditaan tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja arviointi ovat siten osa tavoitteiden asettamista. Keskeiset riskit ja niiden hallintakeinot on esitetty jäljempänä käyttötalousosan asianomaisessa kohdassa, sitovien tavoitteiden yhteydessä.

Tilinpäätös vaiheessa riskienhallinnan tilannearvio päivitetään sisäisen valvonnan selontekokyselyn yhteydessä, jonka toimialakohtaiset vastaukset käsitellään lautakunnissa ja konsernipalvelujen osalta kaupungin johtoryhmässä. Kaupunginhallitus antaa toimintakertomuksessa selonteon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, joka perustuu mainittuun tiedonkeruuseen.

Hämeenlinnan kaupungin organisaatio

Hämeenlinnan kaupungin organisaatio

Hämeenlinnan valtuuston hyväksymän vision on mahdollista toteutua toimimalla päätettyjen arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Toimintamalli tarkoittaa niin toimintaperiaatteita, organisaatiota kuin yhteisiä toimintatapoja.

Hämeenlinnaa johtaa 51-jäseninen kaupunginvaltuusto ja toimintaa ohjaavat 11-jäseniset lautakunnat. Kaupunginhallituksen (13 jäsentä) tehtävänä on erityisesti kaupungin kokonaistavoitteiden johtaminen ja seuranta. Kaupunginhallitus vastaa kaupungin strategisesta kokonaisjohtamisesta, maankäytön strategisesta suunnittelusta, henkilöstöpolitiikasta, hankintapolitiikasta ja omaisuudesta, kuten tiloista. Esittelijänä toimii kaupunginjohtaja ja muut esittelijät ratkaistaan hallintosäännön päivityksen yhteydessä. Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii elinvoimajaosto, joka vastaa elinvoiman ja työllisyyden kehittamisestä sekä kotoutumisen palveluista. Elinvoimajaoston esittelijänä toimii elinvoimajohtaja. Elinvoimaa edistetään kaupungin organisaation ja konserniyhteisöjen yhteistyöllä.

Konserniyhtiöitä ja yhteisöjä ohjataan omistajapoliittisilla linjauksilla. Konsernin toimintaa tehostetaan ja sen osien yhteistyötä lisätään 2016–2017 tehdyn selvityksen toimenpitein. On tärkeää, että konserniyhtiöt ja yhteisöt johtavat oman toimintansa tavoitteita Hämeenlinnan kaupunkistrategiasta ja sen strategisista päämääristä sekä omistajapoliittisista linjauksista.

Lautakunnat toteuttavat lakisääteisten tehtävien lisäksi niille annettuja tehtäviä ja palveluja valtuuston määrittelemien tavoitteiden mukaisesti sekä tekevät päätöksiä niille määritellyn toimivallan mukaisesti. Lautakunnat keskittyvät strategisesti tärkeisiin asioihin. Lautakuntien esittelijöinä toimivat kullekin toimialalle nimetyt toimialajohtajat.

Toimintaympäristö

Väestö

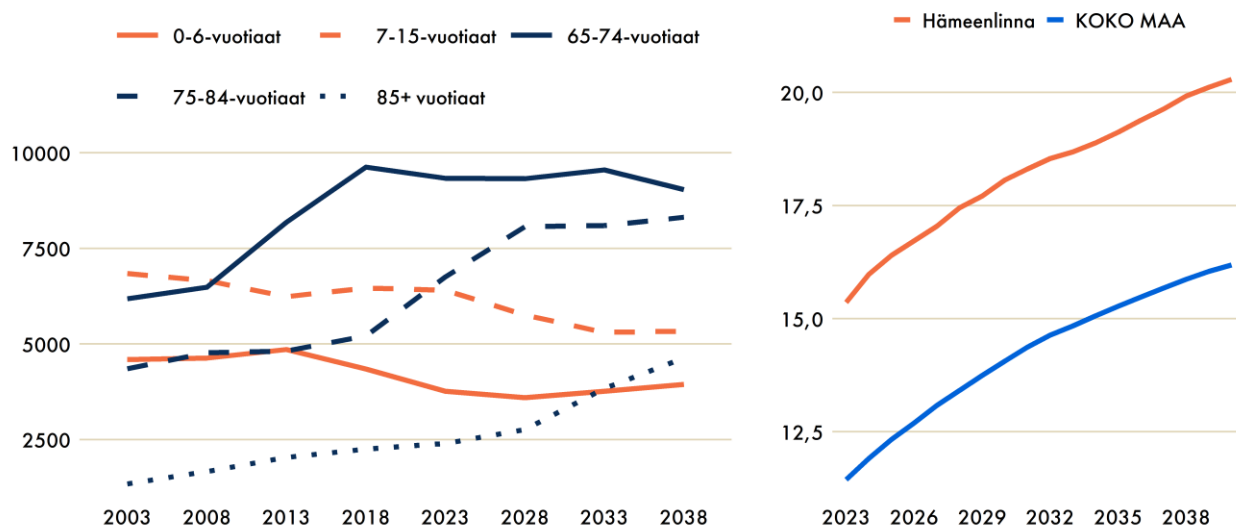
Hämeenlinnan väkiluku vuoden 2023 lopussa oli 68319, mikä on 0,4 % enemmän kuin vuoden 2022 lopussa (68043). Vuosina 2016–2018 väestö hieman pieneni, 2019–22 väestö hieman kasvoi ja vuonna 2023 väestö kasvoi 276 asukkaalla. Tilastokeskuksen ennakkoväkilukutilaston mukaan vuoden 2024 aikana väkiluku on laskenut 23 asukkaalla elokuun loppuun mennessä. (Lähde: Tilastokeskus) Hämeenlinnan tavoitteena on kasvaa 0,2 % vuosivauhtia.

Vuosi	TP2023	EN 2024	EN 2025	EN 2026	EN 2027
Väkiluku	68319	68315	68452	68589	68726

Hämeenlinnan väkiluku 2023 ja tavoitteet vuosille 2024-2027

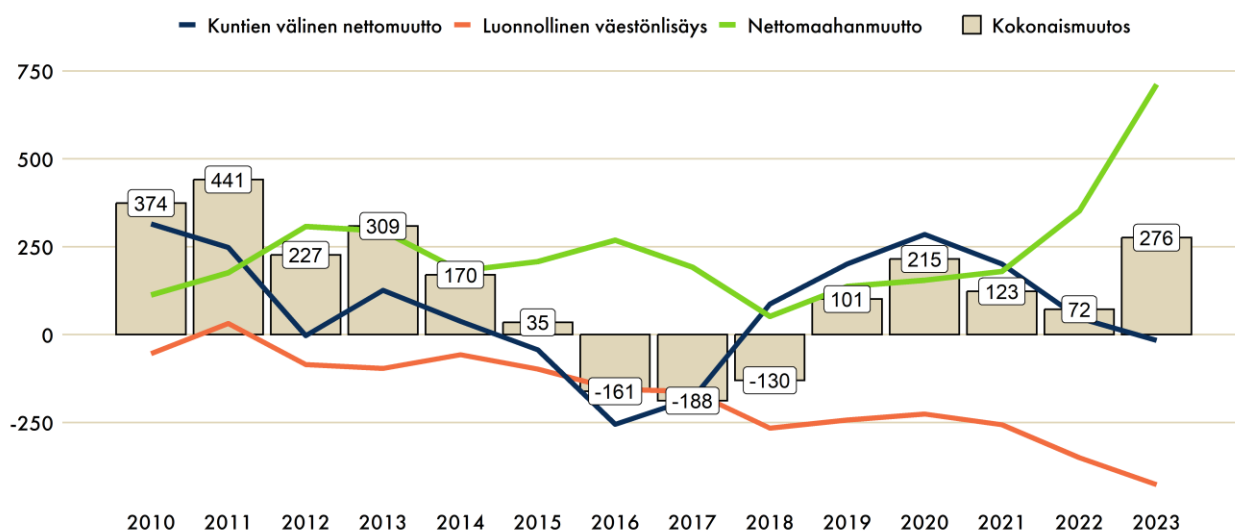
Hämeenlinnassa 65 vuotta täyttäneiden osuus 27,1 % on vuoden 2023 tilaston (Tilastokeskus, MDI Public Oy) mukaan koko maan keskiarvoa (23,4 %) suurempi ja vastaavasti työikäisten (16–64-vuotiaat) ja alle 16-vuotiaiden määrä on Hämeenlinnassa pienempi. Väestöennusteen mukaan eläkeikäisten määrä kasvaa tulevina vuosina edelleen ja muiden väestöryhmien määrä laskee.

Hämeenlinnan väestöennusteen ja Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan jatkossa erityisen suuri on 75 vuotta täyttäneiden osuus. (Lähde: MDI Public Oy, 2024 ja Tilastokeskus, Väestö rakenne ja Väestöennuste 2021)

Hämeenlinnan lasten ja nuorten ja ikäihmisten kehittyminen väestöennusteen mukaan (vasen kuva) ja 75 vuotta täyttäneiden osuus (oikea kuva) väestöstä Hämeenlinnassa ja koko maassa 2024–2037 (Lähde: MDI Public Oy 2024, Tilastokeskus 2021)

Vuodesta 2010 Hämeenlinnan muuttovoitto laski vähitellen negatiiviseksi, kunnes vuonna 2018 muuttoliike kääntyi selvästi positiiviseksi ollen positiivinen myös vuosina 2019–2022. Alla kuvataan Hämeenlinnan väestönmuutoksia vuosina 2010–2023. Luonnollinen väestönlisäys (2023: -427) on ollut negatiivinen vuodesta 2012 lähtien ja maahanmuuton vaikutus kasvoi ennätyslukemiin vuonna 2023. Kokonaismuutos vuonna 2023 oli 276 asukasta kasvua. Nettsiirtolaisuus on tuonut Hämeenlinnaan vuosina 2019–2023 yhteensä 2254 asukasta muuttovoittoa. Hämeenlinnan kuntien välinen nettomuutto vuonna 2023 oli -16 asukasta. (Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike)

Hämeenlinnan väestönmuutokset 2010-2023

Vuonna 2023 Hämeenlinnasta eniten muuttovoittoa tehneet kunnat olivat Tampere (-140), Helsinki (-54), Hattula (-49) ja Vantaa (-26). Muuttovoittoa Hämeenlinna on vuonna 2023 saanut seuraavasti: Riihimäki (42), Janakkala (41), Valkeakoski (31) ja Nurmijärvi (23). Hämeenlinna häviää pitkällä aikavälillä muuttoliikkeessä suurille ja voittaa pienemmistä. Viiden vuoden aikana Hämeenlinnan pahimmat kilpailijat ovat Tampere (-661), Turku (-108) ja vastaavasti Hämeenlinnan parhaita muuttovoitokuntia ovat Riihimäki (216), Janakkala (168) ja Valkeakoski (97). (Lähde: Tilastokeskus, Muuttoliike)

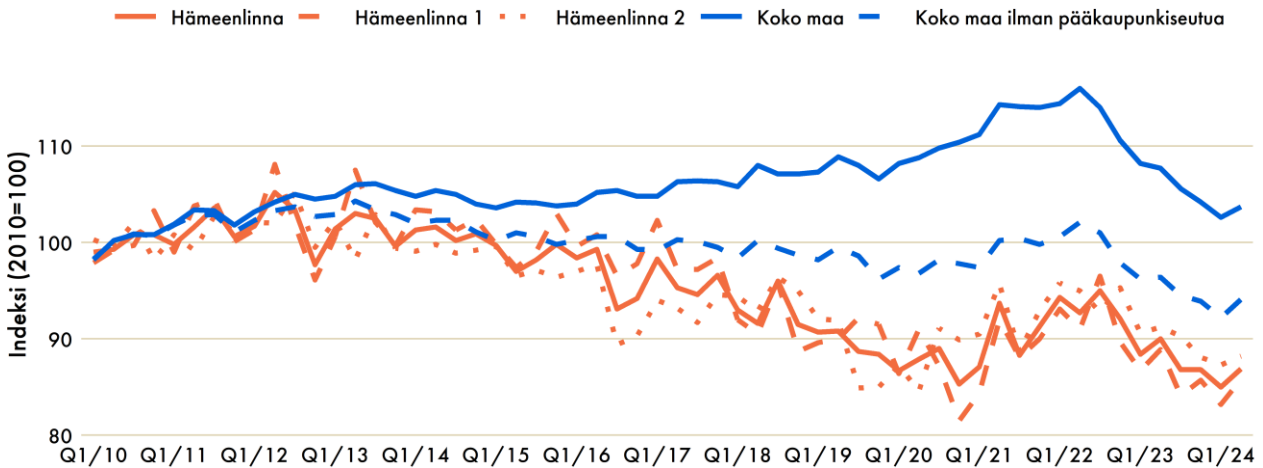
Asuminen

Hämeenlinnassa oli vuoden 2023 lopussa asuntokuntia yhteensä 36105. Yksin asuvien talouksia oli 17747, mikä on 49,2 % kaikista asuntokunnista. Kahden henkilön talouksia oli yhteensä 11525, mikä on 31,9 % asuntokunnista. Kolmen tai useamman henkilön talouksia oli yhteensä 6833 (18,9 %). Asuntokuntien määrässä on jatkuva trendi pienempien asuntokuntien suuntaan vuodesta 2009. Myös 2 hengen talouksien osuus laski vuonna 2023. (Lähde: Tilastokeskus, Asunnot ja asuinolot)

Talotyyppi	Kaikki asuntokunnat	1 henkilö	2 henkilöä	3+ henkilöä
Kerrostalot	16 514	11 383	3 905	1 226
Rivitalot	5 895	2 785	2 063	1 047
Omakoti- ja paritalot	13 101	3 207	5 401	4 493
Muut rakennukset	595	372	156	67
Yhteensä	36 105	17 747	11 525	6 833

Hämeenlinnan asuntokuntien jakauma talotyyppin ja kokoluokan mukaan 2023 (Lähde: Tilastokeskus)

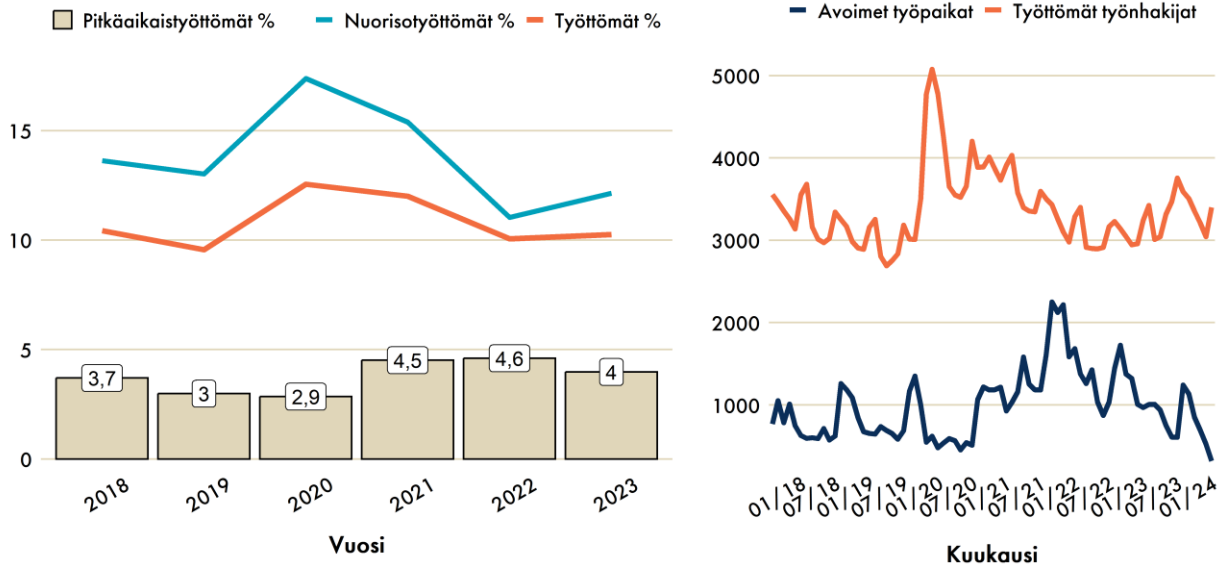
Asumisen hintataso on laskenut vuoteen 2010 verrattuna Hämeenlinnassa sekä keskeisillä alueilla että etäämpänä keskustasta sijaitsevilla alueilla ollen vuoden 2023 alkupuolella alle 90 % vuoden 2010 tasosta. Koko maassa hintataso on noin 4 % korkeampi kuin 2010, mutta kun indeksistä poistetaan pääkaupunkiseutu, on hinnat laskeneet noin 6 %. Hintatasossa nähtiin selvä piikki vuosina 2021-22, jonka jälkeen hinnat ovat laskeneet.

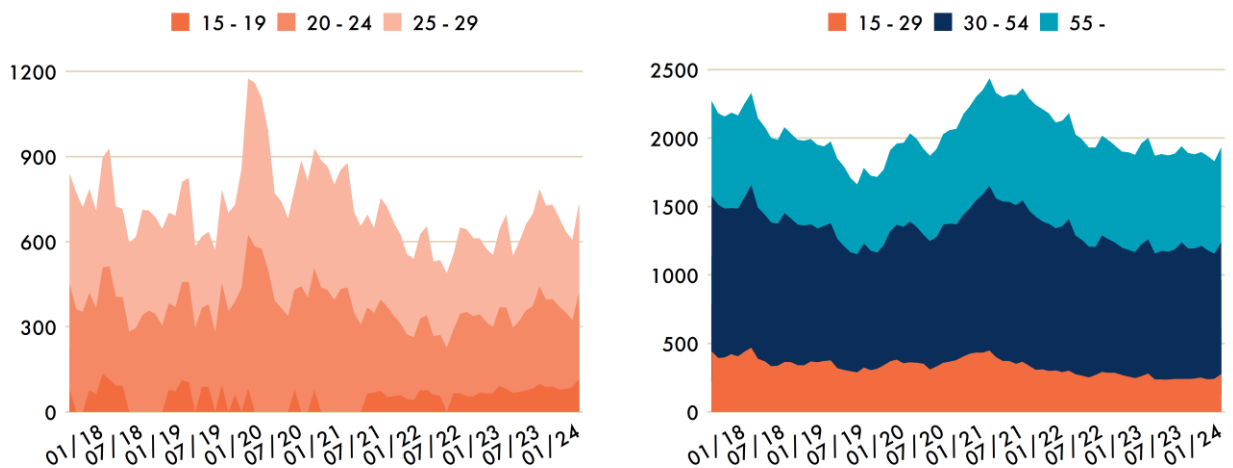
Koko Hämeenlinnan, Hämeenlinnan keskeisten alueiden (Hämeenlinna 1) ja Hämeenlinnan muiden alueiden (Hämeenlinna 2) sekä koko maan ja koko maan ilman pääkaupunkiseutua osakeasuntojen hintaindeksi vuodesta 2010 (Lähde: Tilastokeskus, Osakeasuntojen hinnat)

Työllisyys

Hämeenlinnan työllisyystilanne kehittyi hyvin vuosina 2018-19, mutta heikkeni koronapandemian myötä voimakkaasti 2020-21. Yleinen työttömyysprosentti vuonna 2023 oli 10,2 (Hämeenlinnan seutukunta 9,3 %) nuorisotyöttömyyden ollessa aiempaa matalampi eli 12,1 %, pitkäaikaistyöttömien osuus laski 4,0 prosenttiin. Avoimien työpaikkojen määrä on laskenut erityisesti tilastoinnissa tehdyn muutoksen vuoksi, kaikkia avoimia paikkoja ei enää lasketa tilastoon. Koronan aikana nuorten työttömyydessä oli selvä piikki, mutta erityisesti iäkkäämpiin työnhakijoihin kohdistuva rakennetyöttömyys (sisältää pitkäaikaistyöttömyyden) lähti voimakkaampaan kasvuun hieman jäljessä. (Lähde: TEM Työnvälitystilasto / Tilastokeskus)

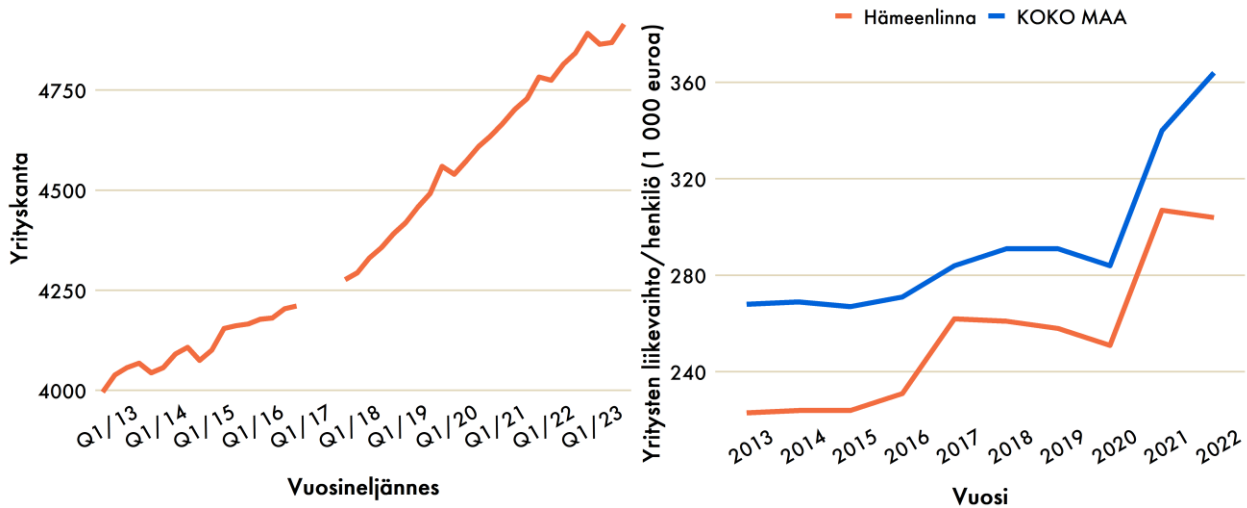
Hämeenlinnan työttömyysasteet 2018 – 2023 (vasen kuva) ja avointen työpaikkojen määrä suhteessa työttömien työnhakijoiden määrään 2018 – 7/2024 (oikea kuva)

Hämeenlinnan alle 30-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrän kehittyminen 2018– 7/2024 (vasen kuva, lomautettujen määrä ei näy summassa silloin, kun lukema on alle 5) ja rakennetyöttömien määrä ikäluokittain 2018 – 7/2024 (oikea kuva)

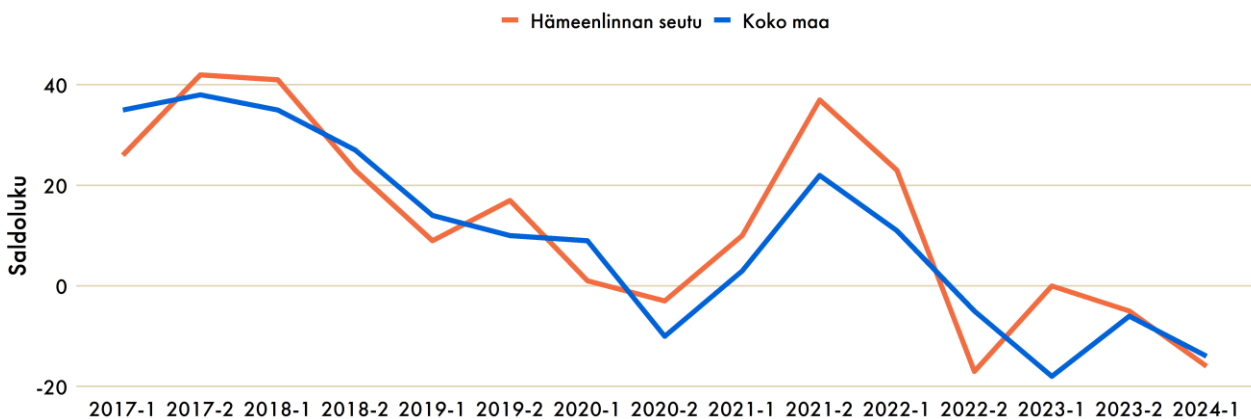
Yritykset

Hämeenlinnan yritysrekisteri vuonna 2023 oli 4915 yritystä ja on kasvanut vuoden 2013 alusta (3996) yhteensä 919 yrityksellä. Työntekijäkohtaisen liikevaihdon kasvu pysähtyi vuoteen 2017, mutta kääntyi jälleen kasvuun vuonna 2021 ollen työntekijää kohden vuonna 2022 oli 304 tuhatta euroa.

Hämeenlinnan yritysanta 2013-2023 ja yritysten liikevaihto/henkilö (1 000 euroa) Hämeenlinnassa ja koko maassa 2013-2022

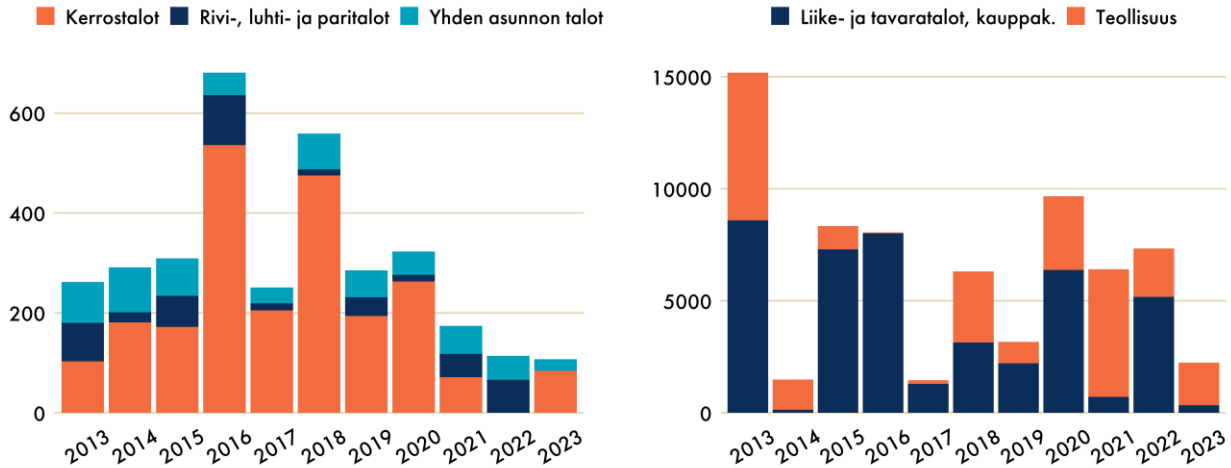
Yrittäjien luottamusta taloustilanteeseen mittaava PK-yritysbarometrin suhdannenäkymä lähimmän vuoden aikana vaihtelee Hämeenlinnan seudulla pääasiassa samassa tahdissa koko maan kanssa. Koronan aikana seudun luottamus tulevaan on kuitenkin ollut korkeammalla kuin koko maassa keskimäärin.

Hämeenlinnan seudun ja koko maan suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana (Lähde: PK-yritysbarometri)

Rakentaminen

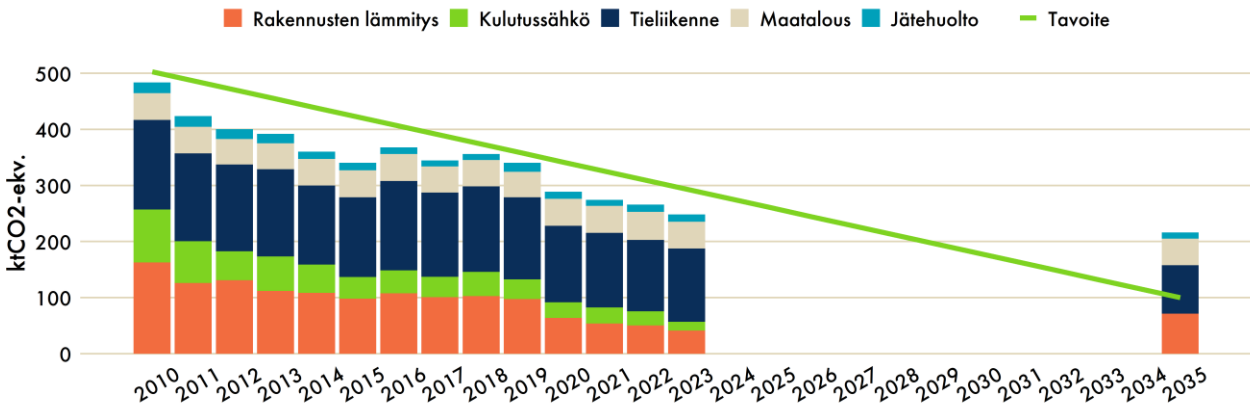
Hämeenlinnan rakennusvalvonnan myöntämien rakennuslupien sisältämien asuntojen määrä on vuosina 2021-2023 ollut edeltäviä vuosia matalammalla tasolla (2022: 114, 2023: 107). Vuosina 2013-2020 myönnettiin lupa vähintään 200 asunnolle vuosittain. Liike- ja tavaratalojen ja kauppa-keskusten sekä teollisuuden rakennuslupien yhteenlaskettu kerrosala sen sijaan on ollut hyvällä tasolla, mutta luvuissa on huomattavaa vuosittaista vaihtelua johtuen luvitettujen kohteiden vaihtelevasta koosta ja vuosi 2023 oli matala.

Hämeenlinnan rakennuslupien asuntojen määrä 2013-23 (vasen kuva) ja teollisuus- ja liikerakennusten rakennuslupien yhteenlaskettu kerrosala neliömetreinä 2013-23 (Lähde: Hämeenlinnan kaupunki, Rakennusvalvonta)

Ilmastopäästöt

Hämeenlinnan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2035, jolloin vähintään 80 prosenttia 2010 vuoden tason ilmastopäästöistä on vähennetty ja loput joko vähennetty tai kompensoitu, tai hiilinieluja kasvatettu vastaava määrä. Vuonna 2010 päästöt olivat yhteensä noin 500 kilotonnia CO₂-ekvivalentteja päästöjä, jolloin tavoite vuodelle 2035 on noin 100 kilotonnia. Vuosina 2020 ja 2021 Hämeenlinna on ollut hieman edellä tavoitetta. Arvio Hämeenlinnan ilmastopäästöistä vuonna 2035 ilman kaupungin omia toimenpiteitä on noin 200 kilotonnia. Arviossa on huomioitu EU:n ja valtion tasolla tehdyt päätökset, joita kaupungin on myös toteutettava.

Hämeenlinnan ilmastopäästöt (kilotonnia hiilidioksiidiekvivalentteja päästöjä) 2010-2023, arvio vuoden 2035 päästöistä ilman kaupungin lisätoimenpiteitä ja hiilineutraali Hämeenlinna 2035 tavoite tasaisena kehityksenä

Alueiden kehitys ja kaavoitus

Kanta-Hämeenlinna

Yleistä

Kaupungin asuntotuotannosta valtaosa on asuinkerrostaloja, jotka sijoittuvat olemassa olevan kaupunkirakenteen sisään. Myös pientalotonttien houkuttavuus on erityisen suuri tiivistyvillä alueilla ja kysyntää on erityisesti kaupungin länsipuolella. Viime vuosina asumisen painopiste on ollut keskustan itäosassa, Keinusaarella ja Asemanrannassa. Tulevina vuosina uudisrakentamisen painopiste siirtyy keskustaan. Suurin ja laajin rakentamisen kohde tulee olemaan Hämeensaari, johon on valmistunut kaksi asemanmuutosta, jotka mahdollistavat merkittävän määrän kerrostalorakentamista alueelle (yli 1 600 asukasta). Ruutukaavakeskustassa on korttelikohtaista täydennysrakentamista, joissa on kaavamuuos valmisteilla tai se on valmistunut. Näitä ovat mm. Raatihuoneenkadun virastotalot, Ruusukortteli ja Linja-autoaseman kortteli. Jukolan alue tulee kasvamaan uuden sairaalan valmistumisen ja myöhemmin rakentuvan Ahvenistonmäen asuinalueen myötä, mutta tähän menee vielä vuosia. Pientaloja varten kaavoitetaan uusia alueita kantakaupungin itä- ja länsi- sekä eteläosissa. Kaavaa laaditaan Poltinahon, Mettolan ja Miemalan alueilla. Länsiosaan laaditaan pientaloasumista koskevat kaavarungot tulevaisuuden asemakaavoitusta varten Terttiin ja Luolajaan. Olemassa olevan kaupunkirakenteen tiivistämistä jatketaan keskustassa ja sen tuntumassa.

Palvelutoiminnoille syntyy laajenemistilaa keskustan tuntumassa torin ympäristössä ja Hämeensaaresta sekä myöhemmin erityisesti Harvialantien varresta ja mahdollisesti Kantolan pohjoisosasta. Keskustan väkiluku on kasvanut viimeisien vuosien aikana ja saman kehityksen oletetaan jatkuvan.

Tiiriön alue on rakennettu lähes täyteen, joten tulevaisuudessa tilaa vaativan kaupan alue tulee laajenemaan Mäkelään ja Kirstulaan ja myöhemmin Radanvarteen keskustan itäpuolelle.

More-alueen kasvu jatkuu erityisesti tuotanto-, logistiikka- ja pienyritysrakentamisessa. Alueen painopiste siirtyy uuden eritasoliittymän myötä etelämmäksi ja tulee yhdistymään Janakkalan Rastikankaan elinkeinoalueen kanssa.

Seuraavassa on luonnehdittu kehitystä suuralueittain.

Läntinen kantakaupunki (109001)

Kantakaupungin yleiskaavan 2035 mukaisesti kaavoitetaan uusia omakotialueita. Lähivuosina pyritään etsimään kaavoitettavia alueita olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisässä ja myöhemmin siirrytään Sammontorpan alueelle Terttiin sekä Luolajan kylän alueelle. Samassa yhteydessä rakennetaan ja/tai kunnostetaan pääkatujen ja pääpyöräilyreittien kokonaisuus.

Pohjoinen kantakaupunki (109002)

Tiiriön alueella tapahtuu rakenteen täydentymistä ja toimintojen muuntumista. Kaupan alue tulee laajenemaan pohjoiseen Mäkelän alueelle. Kirstulan alueelle tulee sijoittumaan tilaa vievää kaupaa. Alueen liikenneverkkoa tullaan parantamaan kehittyvän maankäytön myötä. Asuinalueet ovat käytännössä täyteen rakennettuja.

Eteläinen kantakaupunki (109003)

Visamäen alueelle voi sijoittua uutta asumista ja palvelua. Miemalan alueelle on suunniteltu uutta pientaloaluetta. More-yritysaluetta kehitetään kantakaupungin yleiskaavan mukaisesti. Alueelle on tulossa uusi eritasoliittymä ja sen ympäristöön runsaasti uutta työpaikkarakentamista.

Keskusta (109004)

Keskustan kehävyöhykkeen kerrostalorakentaminen on edennyt Keinusaassa ja Vanajanrannan alueella sekä Asemanrannan alueella. Hämeensaaren keskeisten alueiden asemakaavoitus on valmistunut ja rakentaminen alkaa 2025. Ruutukaavakeskustassa kaavoitetaan täydennysrakentamiskohteita, joita on vireillä useampi. Jatkossa keskusta-alue tulee laajenemaan itään radanvarteen ja etelään kohti Kantolaa.

Kaakkoinen kantakaupunki (109005)

Katumalla on vapaita kaupungin omistuksessa olevia kerros- ja rivitalotontteja, joiden kehittämistä tutkitaan. Käikälän suurteollisuusalueen yrityksille on varattu tilareservejä laajennuksia varten. Yksityisessä omistuksessa olevat Hongiston ja Kartanonrannan alueet tulevat rakentuessaan lisäämään pientalojen määrää alueella. Vanajanlinnan aluetta kehitetään matkailutoiminnoille.

Itäinen kantakaupunki (109006)

Hättilän ja Asemantaustan suojelukaavoituksen jälkeen laaditaan suojelukaava myös Sairion pientaloalueelle. Pientaloasutus laajenee Vanajanlinnantien varrella, Mettolassa, sekä Siirin alueella. Palvelu- ja työpaikkatoimintojen kehittäminen Radanvarren alueella (ent. Suosaari) toteutetaan 10-tien kehittämisen ja Paasikiventien jatkeen rakentumisen myötä. Keskusta tulee myöhemmin jatkuamaan Harvialantielle saakka.

Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet

littalan keskustan kaavarungon pohjalta on tarkoitettu tiivistää olemassa olevaa taajamaa. Ensimmäisiä kohteita ovat mm. Turkinmäen ja Nuhalan koulun alue. Kaavarungossa on tutkittu myös moottoritien eritasoliittymään tulevan yritysalueen kehittämismahdollisuuksia. Rengon keskustaa kehitetään täydennysrakentamisella sekä keskustan tuntumassa sijaitsevilla pientalotonteilla. Lammin keskustan läheisyydestä on hankittu usealta suunnalta maata, jotka mahdollistavat kirkonkylän kehittämisen pitkälle tulevaisuuteen. Keskustan kehittämistä edistetään kaavamuutosten kautta. Tuuloksen kaavavaranto on hyvä. Hauholla kaavoitetaan keskustan kohteita. Pitäjissä on lisäksi vireillä pieniä kaavamuutoksia ja yksityisten laatimia rantakaavamuutoksia. Myös suunnittelutarveratkaisut ja poikkeamiset ohjaavat suuresti maaseudun rakentamista. Vuonna 2021 päätettiin rantarakentamisen periaatteista, joita täydennettiin ja tarkistettiin vuonna 2022. Ne ovat ohjanneet loma-asuntojen muuttamista vakituiseen asumiseen.

Tonttivaranto

Kantakaupungin tonttivarantotilanne on tällä hetkellä kohtuullinen. Pulaa on erityisesti kantakaupungin länsipuolella, jonne ollaan kaavoittamassa lisää pientalotontteja. Kantakaupungin alueella pientalotonttien tarjonta on kohtalainen. Pulaa on erityisesti kaupunkirakenteen sisään sijoittuvista tonteista, joiden kysyntä on ollut suurta mm. Metsäharjun alueella. Osa kantakaupungin tonteista ei vastaa kysyntää kaavamerkinnän tai rakentamistapaohjeen määräyksen mukaan. Kantakaupungin ulkopuolella pientalotontteja on määrällisesti riittävästi. Osin ne eivät kuitenkaan rakentamisolosuhteiltaan ja kooltaan vastaa kysyntää. Pitäjien tonttivarannosta merkittävä osuus on yksityisomistuksessa erityisesti littalassa. Viime vuosina keskustaa reunustavien pientaloalueiden tonttijaikojen kysyntä on ollut viime vuodet tasainen. Tontinjakoja pyritään tekemään kysynnän mukaan.

Yritystonttitilanne on hyvä. Moreenissa on hyvin monipuolista yritystonttien kysyntää. Moreenin kysyntä tulee kasvamaan voimakkaasti uuden eritasoliittymän myötä. Hauholla, Kalvolassa, Lammin, Rengossa ja Tuuloksessa yritystontteja on myös määrällisesti riittävästi, mutta osa alueista kaipaavaa kehittämistä tonttien haluttavuuden parantamiseksi. Elinkeinotonttien kaavoitusta tehdään suurelta osin suoraan yksittäisten yritysten tarpeiden mukaan.

Hämeenlinnan tonttivaranto 6.9.2024 (suluissa tilanne 8.9.2023)			
	AO	AR+AK	Yritys
Kanta-Hämeenlinna	87 (95)	13 (25)	40 (37)
Hauho	20(19)	4 (4)	6 (6)
Kalvola	3 (2)	6 (7)	0 (0)
Lammi	17 (18)	8 (8)	1 (1)
Renko	11 (13)	4 (3)	3 (3)
Tuulos	18 (18)	5 (5)	1 (1)
Yhteensä	156 (163)	40 (52)	51 (48)

Kaupunkirakenteen muutoksen pääpiirteet

Kanta-Hämeenlinna

Edellä luonnehditun kehityksen mukaan:

- Läntisen suuralueen kasvu on tasoittunut, mutta edelleen on kysyntää erityisesti omakoti-asumiselle. Muilla alueilla väestö ikääntyy ja asukasluku hieman vähenee. Vanhoilla alueilla on alkamassa sukupolven vaihdos samalla tavalla kuin itäisillä pientaloalueilla. Tulevaisuuden asumisen painopistettä läntisillä alueilla suunnataan Hirsimäen itäpuolelle, Ahvenistonmäelle ja Luolajan alueelle.
- Pohjoisen suuralueen asukasluvussa ei tapahdu suuria muutoksia. Vanhoilla alueilla väestömäärä on hiljalleen laskussa. Tiiriön kaupallisten palvelujen alue kasvaa edelleen ja uutta kaupallista rakentamista on mahdollista sijoittaa Kirstulaan.
- Eteläisen suuralueen asukasluvun kasvu on tasaantumassa. Korkeakoulukeskuksen alueen muuttuminen asumiseen nostaa jonkin verran asukasmäärää. Asukasluku kasvaa jonkin verran myös Miemalassa, jonne suunnitellaan uutta asuinalueita. Moreenin alueen kaavoitus turvaa tulevaisuuden elinkeinotonttitarjonnan ja sen myötä työpaikkojen määrän tasaisen kasvun. Moreeniin tuleva eritasoliittymä lisää alueen houkuttavuutta merkittävästi sekä yhdistää Moreenin ja Janakkalan Rastikankaan yhdeksi Etelä-Suomen suurimmista yritysalueista.
- Keskustan suuralueella asukasluku on kääntynyt selvään kasvuun Keinusaaren, Goodmanin, Vanajanrannan ja Asemanrannan toteutuessa. Kauppakeskus on lisännyt merkittävästi liiketilan tarjontaa ja tasapainottaa siten keskustan ja Tiiriön välistä kaupallista kokonaisuutta. Kauppakeskuksen myötä ruutukaavakeskustan on jonkin verran tyhjiä liiketiloja ja siellä korostuvat erilaiset ravintola- ja muut erilaiset palvelut. Lähitulevaisuudessa Hämeensaaren toteutuminen ja ruutukaavakeskustan täydennysrakentaminen tuo alueelle lisää asuntoja ja toimintoja. Keskustan palvelutaso säilyy hyvänä.
- Kaakkoisella suuralueella kasvua tulee pitkällä tähtäimellä yksityisomistuksessa olevilla Kartanonrannan ja Hongiston alueilla. Myös Katuman alueen asukasluku tulee kasvamaan jonkin verran, mikäli uutta rakentamista alueelle saadaan. Äikälässä väkiluku kasvaa vähäisesti. Vanajanlinnan alueen matkailutoiminnat kehittyvät edelleen.
- Itäisen suuralueen väkiluku kasvaa Siirin, Vanajanlinnantien varren ja Ruununmyllyn rakentamisessa. Vanhoilla asuntoalueilla väestömäärä kuitenkin hiljalleen laskee. Vanhoilla alueilla on monipuolinen ikärakenne, mikä helpottaa alueiden palveluiden suunnittelua.

Hauhon, Kalvolan, Lammin, Rengon ja Tuuloksen alueet

Pitäjät kehittyvät ensisijaisesti pääkeskuksiensa varassa nykyisillä asemakaava-alueilla. Väestö kasvaa hieman litalassa ja vähenee maltillisesti muissa kyläkeskuksissa. Palvelutoimintojen uudelleenjärjestelyihin varaudutaan palveluverkkosuunnitelman mukaisesti ja mahdollisia maankäytöltään vapautuvia alueita pyritään osoittamaan asuinkäyttöön. Työpaikka- ja palvelutoimintojen alueiden kehittämiseen varaudutaan erityisesti pääväylien läheisyydessä. Työpaikkojen arvioidaan säilyvän pääosin lähivuosina.

Kaavoitusohjelma

Kaavoitusohjelman mukaisten keskeisten alueiden valmius asemakaavojen osalta infran suunnitellun.

Kohde	K Asemakaavoitusvuosi I Kaavallinen valmius Infran suunnitteluun R Rakentaminen käynnissä		
	2024	2025	2026
Keskusta			
Linja-autoasema	I		
Engelinranta 1, Paasikiventien kortteli	I		
Hämeensaari	I	R	
Torin alueen kehittäminen			K
Ruusukortteli	I		
Keinusaari			
Asemanrannan asuinalue	R		
Vanajantien varsi	R		
Vanajantien jatke, Hätilän voimalaitos			K
Lääninsairaala			K
Ahvenisto			
Kantasairaala	R		
Ahvenistonmäen asuinalue			K
Poltinaho	K	I	R
Moreeni			
Uusi eteläosa ja uusi eritasoliittymä	K/I	I/R	R
Moreenin hankekaavoitus, jatkuva valmius	K	K	K
Muut elinkeinoalueet			
Kirstula		R	
Mäkelän pienet hankkeet	K	K/I	I
Paikkala	R		
Elinkeinojen hankekaavoitus, jatkuva valmius	K/I	K/I	K/I
Pientalovaltaiset alueet			
Siiri 3	I		
Jukolan pientalot	I	R	
Miemala	K	I	R
Mettola	I /K	I /K	R
Kolkanmäki			K
Palveluverkon kaavallinen kehittäminen			
Myllymäen koulu	R		
HYK	R		
Lammin koulukeskus	R		
Kulttuuriympäristön suojelu			
Sairio	K	K	
Pitäjien asuinalueet			
Iittalan vanha koulu, muutos	K	K/I	R
Turkinmäki, muutos	K	K	I
Hauhon kirkonkylä, uusi		K	I
Lammin kirkonkylä, muutos			K

Maankäytön strateginen suunnittelu ja yleiskaavoitus

Kaavoitusta ja tonttutuotantoa ohjaavat maankäytön linjaukset, yleiskaava sekä erilaiset maankäytön ohjelmat. Maankäytön suunnittelun kriittinen menestystekijä on kokonaisvaltainen ennakoiva maankäytön suunnittelu. Strategisen yleiskaavan ja riittävän maanomistuksen avulla on mahdollisuus helpottaa kaavavarantotietojen hallintaa, maankäytön toteutusohjelman laadintaa ja toteutuksen ajoitusta.

Maankäytön suunnittelun strateginen merkitys kaupungin kehittämisessä on keskeinen. Vireillä on laajoja hankkeita, kuten Hämeensaaren, ruutukaavakeskustan ja Moreenin alueiden kehittäminen. Asumisen osalta erityistavoitteena on uusien asuntoalueiden monipuolisuus ja korkea laatu. Omakotivaltaisen asumisen pääsuunta on ollut idässä Siirin alueella. Pientaloasumista koskevaa kaavoituksen painopistettä siirretään jatkossa lännen suuntaan. Lännessä tärkeimmät alueet ovat nykyisten alueiden sisään sijoittuvat täydennysrakentamisen alueet, kuten Jukola ja Kolkanmäki. Myöhemmin rakentuvat Luolaja, Sammontorppa ja Tertti. Etelässä keskeisin laajenemisaalue on Miemala.

Pitäjissä on laadittu asemakaavoja uusille asunnoille Rengossa, Eteläisissä ja Lammilla. Pitäjien toteutumattomia asumista koskevia asemakaavoja pyritään uudistamaan, mm. Iittalan Turkinmäen ja Nuhalan koulun alueilla ja pienimuotoisesti Lammilla, esim. Evontien varrella. Pitäjissä on nykyisin tarjolla riittävästi tonttivarantoa asumiseen, joten uudisalueiden asemakaavoitus siirtyy lähivuosiin. Ensimmäisenä toteutunee Hauhon keskustan hanke. Elinkeinokaavoja tai niiden muutoksia tehdään pitäjiin tarvepainotteisesti.

Yleiskaavoitus

Kantakaupungin oikeusvaikutteinen yleiskaava tuli koko alueella voimaan vuonna 2020. Siinä on osoitettu mm. keskeiset nykyrakenteen muutosalueet, liikenneverkon muutokset sekä täydennysrakentamisen periaatteet.

Uuden koko kaupungin kattavan oikeusvaikutteisen yleiskaavan valmistelu aloitettiin loppuvuodesta 2023. Valmistelu aloitettiin keskustavision päivityksellä, sekä rannalla asumisen periaatteiden valmistelulla. Yleiskaava päivitetään myös kantakaupungin alueella muuttuneen toimintaympäristön sekä ympäristöselvitysten osalta. Viime vuosina on edistetty rannalla asumista erityisesti pitäjissä. Tämä trendi jatkuu lähivuosina.

Asemakaavoitus

Asemakaavoituksen tavoitteena on mm. turvata rakentamisen edellyttämä tonttutuotanto, elinkeinotoimijoiden tarpeet sekä ajankohtaisten suurten hankkeiden kaavoitus. Keskustassa ja sen lähistöllä on monia asemakaavahankkeita. Kaupungin länsiosassa nykyisiä pientaloalueita tullaan tiivistämään ja kaavoittamaan uusia asuntoalueita yleiskaavan mukaisesti. Uusia alueita tulee myös kaupungin itäosaan. Keskustan reunavyöhykkeellä olevien pientaloalueiden tiivistäminen yleiskaavan mukaisesti on tavoitteena. Pitäjien kaavoitusta tehdään pääosin elinkeinon suhteen hankekohtaisesti ja asumista kaavoitetaan pitäjien keskustoja tiivistäen.

Moreenin alueen asemakaavoitus on osin ennakoivaa ja osin hankekaavoitukseen perustuvaa. Tärkein tavoite on saada alueelle uusi eritasoliittymä. Lisäksi omana työnä laaditaan pieniä asemakaavamuutoksia muille elinkeinoalueille.

Tärkeimpien kaavoituskysymysten pohjaksi valmistellaan kaavarunkoja, joiden mukaan asemakaavoitus voi edetä. Kaavarunkoja tehdään tulevina vuosina kaupungin länsipuolelle Tertin ja Luolajan alueille. Ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään pääosin merkittävien kaavoituskohteiden lähtökohden suunnittelussa ja maanomistajien kanssa tehtävissä kumppanuushankkeissa. Lisäksi ulkopuolisia asiantuntijoita käytetään kaavojen vaatimien selvitysten tekemiseen, joita ovat mm. luonto-, maaperä-, melu-, liikenne- ja rakennushistorialliset selvitykset.

Taloudelliset lähtökohdat

Kansantalouden kehitysnäkymät

Suomen talous näyttäisi valtiovarainministeriön syksyn talouskatsauksen mukaan selättäneen taantumaa. Suomen talouden kehitys on ollut viime vuosina selvästi heikompaa kuin euroalueella keskimäärin. Suomessa tuotanto laski vuoden 2022 toisen neljänneksen jälkeen vuoden 2023 loppuun mennessä yhteensä noin 2,5 prosenttia. Tuotannon laskua selittävät hintojen ja korkojen nousu sekä Venäjän hyökkäyssodan suorat vaikutukset Suomen talouteen. Sodan ja korkojen nousun epäsuorat vaikutukset ovat olleet Suomessa suuremmat kuin muissa maissa keskimäärin. Venäjän talouden ja kaupan merkitys Suomelle oli ennen hyökkäystä suurempi kuin useimmille euroalueen maille. Korkojen nousun vaikutus on ollut voimakkaampi Suomessa, koska 94 prosenttia asuntoluotoista on vaihtuvakorkoisia, mikä on vaikuttanut reaalityömarkkinoihin nopeasti.

Kuluvana vuonna julkisen talouden alijäämä syvenee edelleen heikon suhdannetilanteen, vaimean verotulojen kasvun ja sosiaaliturvamaksujen tuottojen supistumisen vuoksi. Syyskuun alussa voimaan tullut arvonlisäveron korotus kasvattaa verotuloja, mutta menoja lisäävät kulutusmenojen sekä korko- ja eläkemenojen kasvu. Hallituksen päättämät sopeutustoimet alkavat parantaa julkisen talouden tilannetta, mutta eivät vielä käännekehityksen suuntaa. Lisäksi työttömyysvakuutusmaksun merkittävä alentaminen heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa.

Pitkällä aikavälillä julkisen talouden tulojen ja menojen välillä vallitsee epätasapaino eli kestävyysvaje. Väestön ikääntyminen on jo viimeisen kymmenen vuoden aikana lisännyt eläkemenoja ja aiheuttaa merkittäviä paineita julkisen talouden kestävyysvajeen pidentämiselle. Ikääntyneen väestön määrän kasvu lähivuosikymmeninä lisää hoiva- ja terveysmenoja, joiden rahoittamiseksi nykyinen kokonaisveroaste ei tulevaisuudessa riitä. Samaan aikaan työikäisen väestön väheneminen ja hidas tuottavuuden kasvu pitävät talouskasvun vaimeana, mikä heikentää verotuloja, joita käytetään julkisten palveluiden ja sosiaaliturvan rahoittamiseen.

Rakentaminen on ollut jyrkässä laskussa, mutta lasku näyttää nyt pysähtyneen. Korkojen lasku piristää asuntomarkkinoita, varsinkin kun maan sisäinen muuttoliike ja maahanmuutto ovat kasvattaneet asuntojen kysyntää. Asuntorakentamisen toipuminen kestää kuitenkin aikansa ja asuntorakentamisen odotetaan kasvavan vasta ensi vuonna. Muussa rakentamisessa lasku on ollut pienempi ja toipuminen alkaa asuntorakentamista aikaisemmin.

Kone- ja laiteinvestoinnit ovat kasvaneet taantumasta huolimatta. Investointeja ovat kasvattaneet energiamurros ja etenevä digitalisaatio. Erityisesti energiantuotantoon liittyvät investoinnit ja halpaa sähköä hyödyntävä tuotanto ovat kasvaneet. Investoinnit näille aloille tulevat jatkumaan myös tulevina vuosina, sillä investointisuunnitelmia Suomeen on ennätysmäärä. Investointeja lisäävät myös puolustukseen liittyvät valtion investoinnit. Merkittävimmät näistä ovat F-35 -hävittäjät, joista ensimmäiset luovutetaan Suomen käyttöön vuonna 2025. Kokonaisuudessaan investoinnit vähenevät tänä vuonna, mutta kasvavat lähes 6 prosenttia vuonna 2025.

Suomen bruttokansantuotteen volyymin muutos (markkinahintaan) kasvoi vuosina 2017–2019 (2017 3,2 %, 2018 1,1 %, 2019 1,2 %) ja supistui vuonna 2020 2,4 prosenttia. Vuonna 2021 bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 3,0 prosenttia ja vuonna 2022 kasvu oli 2,1 prosenttia. Vuonna 2023

bruttokansantuotteen volyymin muutos supistui 1,2 prosenttia. Valtiovarainministeriön syyskuussa julkaiseman taloudellisen katsauksen mukaan bruttokansantuotteen muutoksen ennustetaan olevan -0,2 prosenttia vuonna 2024. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 1,7 prosenttia vuonna 2025. Vuosina 2026–2027 BKT:n vuotuisen kasvun arvioidaan olevan 1,5 ja 1,3 prosenttia. Ennuste 2024 inflaatioksi on 1,8 prosenttia kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitattuna. Inflaation ennustetaan olevan 1,4 prosenttia vuonna 2025 ja 1,3 prosenttia 2026. Työttömyysasteen arvioidaan 2024 olevan 8,0 prosentissa. Sen ennakoitaan laskevan 7,6 prosenttiin vuonna 2025 ja laskevan edelleen 7,2 prosenttiin vuonna 2026. Alla olevassa koosteessa ovat myös Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen sekä Työn ja talouden tutkimus Laboren syyskuussa 2024 julkaistut ennusteet:

	BKT-muutos %			Inflaatio %			Työttömyysaste %		
	2024	2025	2026	2024	2025	2026	2024	2025	2026
VM	-0,2	1,7	1,5	1,8	1,4	1,3	8,0	7,6	7,2
ETLA	-0,2	1,4	1,3	1,6	1,3	1,6	8,0	7,6	7,3
LABORE	-0,2	1,7	1,8	1,9	1,9	1,7	8,4	8,5	8,1

Kuntatalous

Valtiovarainministeriö on julkaissut 23.9.2024 Kuntatalousohjelman vuodelle 2025.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksessa (sote-uudistuksessa) kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestäminen siirtyi kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Tämä näkyi sekä tuottojen että kulujen huomattavana vähentymisenä kuntien vuoden 2023 tilinpäätöksissä. Lisäksi sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien lakkaaminen ja niiden toiminnan siirtyminen hyvinvointialuille supisti kuntakonsernien talouden volyymejä merkittävästi esimerkiksi toimintatuloissa ja -kuluissa, investoinneissa, lainakannassa ja rahavaroissa.

Sote-uudistukseen liittyvät kertaluonteiset tulot vahvistivat emokuntien talouden lisäksi kuntakonsernien taloutta. Kuntien tulo- ja palvelusetäisyyden tasapaino oli vuonna 2023 poikkeuksellisen vahva. Taustalla olivat sote-uudistukseen liittyvät kertaluonteiset verorahoituserät eli verohännät, joiden taloutta vahvistava vaikutus oli noin 1,3 mrd. euroa. Lisäksi sote-uudistukseen liittyvässä siirtolaskelmassa osoittautui, että kuntien tulojen siirtotarve oli noin 0,5 mrd. euroa suurempi kuin aiemmassa vuoden 2023 valtionosuuksien laskennassa perusteena olleessa arviolaskelmassa oli esitetty. Uudistus vaikeuttaa talouden muutosten ja tunnuslukujen vertailua suhteessa edellisiin vuosiin. Sote-uudistuksen omaisuusjärjestelyjen lisäksi tuottojen ja kulujen määrät vähenivät merkittävästi sekä tuottojen- ja kulujen rakenne muuttui.

Kiinteistöveron osuus verotuloista ylitti yhteisöveron osuuden. Toimintakuluissa henkilöstökulut olivat suurin kuluerä palvelujen ostojen sijaan. Kuntien yhteenlaskettu vuosikate kasvoi 790 milj. eurolla 4,23 mrd. euroon, mikä on koko 2000-luvun vahvin tulos. Vuosikate riitti kattamaan selvästi sekä poistot että nettoinvestoinnit. Tilikauden tulos parani noin 560 milj. eurolla 1,72 mrd. euroon. Taseen kertynyt ylijäämä kasvoi lähes 1,7 mrd. eurolla vajaaseen 16,6 mrd. euroon. Toiminnan ja investointien rahavirta oli noin 290 milj. euroa positiivinen, vaikka se heikkeni 350 milj. euroa.

Kuntakohtaisestikin tarkasteluna talouden tilanne oli hyvä. Negatiivisen vuosikatteen kuntien määrä oli edellisvuosien tapaan pieni: 15 vuonna 2023 ja 14 vuonna 2022. Tilikauden tulos oli negatiivinen 55 kunnalla, kun vuonna 2022 määrä oli 86. Heikoimmat vuosikatteen ja tulokset olivat pienillä alle 2 000 asukkaan kunnilla. Pienissä kunnissa myös vuosikate ja tulos heikkenivät vuoteen 2022 verrattuna. Edellisvuosien tapaan parhaat vuosikatteen ja tulokset olivat yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä. Sellaisten kuntien määrä, joilla on taseessa kertynyttä alijäämää, laski 18:sta 16:een.

Tilinpäätöstietojen mukaan kuntien lainamäärä kasvoi noin 76 milj. eurolla 18,77 mrd. euroon. Asukaskohtaisesti lainamäärä oli keskimäärin 3 368 euroa. Lainamäärä väheni asukaskohtaisesti eniten 40 000 – 100 000 asukkaan kunnissa ja kasvoi eniten 10 000–20 000 asukkaan kunnissa. Asukaskohtaisesti pienin lainamäärä oli 2 000–5 000 asukkaan kunnissa ja suurin 10 000 – 20 000 asukkaan kunnissa. Lainamäärän vaihtelu eri kuntakoryhmissä oli melko vähäistä, mutta kuntakohtaisesti vaihtelu oli suurta. Suurin yksittäisen kunnan lainamäärä oli 15 553 euroa per asukas, kun taas seitsemällä kunnalla ei ollut lainkaan lainaa vuoden 2023 tilinpäätöksessä.

Kuntien lainamäärän tulkinnaissa tulee kuitenkin ottaa huomioon, että osa investointihankkeista toteutetaan kuntien tytäryhtiöissä ja niiden rahoittamiseksi tarvittavat lainat nostetaan tytäryhtiöissä. Tytäryhtiöiden lainat esitetään vain konsernitilinpäätöksessä, mutta ei emokunnan tilinpäätöksessä. Lisäksi kunnat ja niiden tytäryhtiöt voivat toteuttaa investointihankkeita pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, jotka vaikuttavat toimintakuluihin sen sijaan, että ne näkyisivät taseessa investointeina ja lainoina.

Kuntatalouden tilanne heikkenee vuonna 2024 merkittävästi, kun vuoteen 2023 kohdistuneet poikkeukselliset verorahoituserät poistuvat. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan heikkenevän vuonna 2024 noin miljardi euroa negatiiviseksi. Tulojen ja menojen epätasapaino syvenee edelleen lähivuosina erityisesti kasvavien kustannusten, investointipaineiden ja soteuudistukseen liittyvien valtionosuuksien täsmäytysten ja takaisinperinnän seurauksena. Tämä merkittävä epätasapaino edellyttää palveluiden sopeuttamista käytettävissä oleviin tuloihin.

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2025 sisältää lukuisia kuntatalouteen vaikuttavia toimenpiteitä, joiden nettovaikutus on lähellä neutraalia tai hieman vahvistava. Valtio osoittaa kuntien valtionapuihin noin 5,6 mrd. euroa vuonna 2025, mikä on noin 8 prosentin kasvu vuodesta 2024. Kuntien valtionosuus kasvaa vuoden 2024 talousarvioon verrattuna noin 875 milj. eurolla, pääasiassa vuoden 2025 alussa voimaan tulevan TE-palvelu-uudistuksen ja kotoutumislain kokonaisuudistuksen seurauksena. Lisäksi valtionosuutta lisää sote-uudistuksen valtionosuusvaikutuksia lieventävä valtionosuuden lisäys, indeksikorotus ja kustannustenjaon tarkistus. Valtionosuutta puolestaan vähentävät muun muassa sote-uudistuksen siirtolaskelmien tarkentuminen, vuoden 2024 määräaikaisen valtionosuuslisäyksen poistuminen ja hallitusohjelman mukainen indeksikorotuksen 1 %-yksikön vähenys.

Hallitus uudistaa esi- ja perusopetuksen tukea. Perusopetusta vahvistetaan lisäämällä tuntijakoon kolme vuosiviikkotuntia. Peruspalvelujen valtionosuuden tasoon vaikuttaa vuonna 2025 myös palkkatuen myöntämiseen kunnille ja kuntayhtymille valmisteltu muutos, joka otetaan huomioon vähennyksenä kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa. Kunnan työllistämisvelvoitetta koskeva sääntely kumotaan. Kuntien roolia kotoutumisen edistämiseksi vahvistetaan 1.1.2025 voimaan tulevalla kotoutumislaiilla. Kunnille myönnetään rahoitusta muun muassa matalan kynnyksen ohjaus-

ja neuvontapalveluihin, monialaiseen osaamiskeskustyyppiseen toimintaa, monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestämiseen sekä työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseen. Laskennallisia korvauksia maksetaan vuodesta 2025 lähtien aiempaa lyhyemmältä ajalta.

Toimintamenojen kasvu jatkuu arvioiden mukaan tulevina vuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi tarkemmat sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin. Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksiennuste vuodelle 2025 on 3,4 prosenttia ja vuosille 2026–2028 keskimäärin 3,1 prosenttia.

Toimintamenojen hintojen nousun lisäksi myös niiden volyyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025 TE-palvelu-uudistuksen vuoksi. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistointialueille siirtyä vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehityksellä on uudistuksen jälkeen ennistä suurempi vaikutus kuntien talouteen, mikä tekee kuntataloudesta aiempaa herkemman suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin uudistuksen jälkeenkin lasten ja nuorten palveluihin, kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve on laskussa pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita, että opetuksen järjestämisen kustannukset laskisivat samalla tahdilla. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

Vuonna 2025 kuntien verotulojen ennustetaan kasvavan 4,2 prosenttia vuodesta 2024. Kunnallisveron tuottoon vaikuttavat kehyskaudella hallitusohjelmaan ja julkisen talouden sopeutukseen liittyvät veroperustemuutokset sekä tulo- ja työllisyyskehitys. Kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa tarkastelukauden loppua kohden koko maan tasolla, mutta vuonna 2028 tilanne tasoittuu vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän ja hallitusohjelman mukaisen peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarrun poistuessa. Erityisesti pienemmissä kuntakoryhmissä laskennallinen veroprosentin korotuspaine kasvaa tulevina vuosina merkittävästi. Veropohjan rapautuminen voi olla kasvava uhka varsinkin pienemmissä kuntakoryhmissä, jos kehitys jatkuu väestöennusteen mukaisesti.

Vaikka kuntien verotulojen kasvuprosentit pysyvät ennustevuosina pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella, verorahoitus ei riitä kuntatalouden investointien rahoittamiseen. Välttämättömät investoinnit jatkuvat monissa kunnissa lainarahoituksella. Kuntien investoinnit kohdistuvat valtaosin rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin. Kuntatalouden korkokulujen voidaan olettaa kasvavan lähivuosina, vaikka markkinakorot ovat laskeneet huipustaan, sillä kiinteäkorkoiset lainat ovat suojanneet korkokustannusten kasvua.

Tulojen ja menojen merkittävä epätasapaino merkitsee kuntataloudessa veronkorotuksia ja tiukkaa budjettikuria tulevina vuosina. Palvelut ja palveluverkko on sopeutettava käytettävissä oleviin tuloihin. Ongelmat osaavan työvoiman saatavuudessa, kiinteistöjen tehokas käyttö, kaupungistuminen, syntyvyyden pienentyminen sekä vihreä siirtymä edellyttävät uusia palveluiden järjestämistapoja.

Kaupungin talous

Yleistä

Hämeenlinnan kaupunki on velkaantunut merkittävästi 2000-luvulla. Velkaantuminen kiihtyi entisestään 2010-luvulla. Vuosina 2001–2010 kaupunki teki kumulatiivisesti noin 7 milj. euroa ns. oikaistua alijäämää velkamäärän kasvaessa noin 80 milj. eurolla. Vuosina 2011–2020 kaupunki teki kumulatiivisesti noin 16 milj. euroa ns. oikaistua alijäämää ja velkamäärä kasvoi noin 140 milj. eurolla. Oikaistu alijäämä tarkoittaa tässä yhteydessä satunnaisista tuloista ja menoista sekä tuloksenjärjestelyeristä (mm. rahastojen ja varausten muutokset) puhdistettua alijäämää. Edellä mainitut talousluvut sisältävät miljoonilla maaomaisuuden ja yhtiöomaisuuden myyntituloja, joiden huomioiminen heikentäisi selvästi em. talouden ns. oikaistua kuvaa.

2010-luvun massiivisten valtionosuusleikkausten päättymisen, valtion tukitoimien (koronavuodet), kansalaisten ansiotulojen kasvun sekä maltillisen kustannuspolitiikan johdosta Hämeenlinnan kaupungin talouden perusura on parantunut viime vuosina selvästi. Kun kaupunki vuonna 2018 teki 9,6 milj. euroa ja vuonna 2019 12,6 milj. euroa kertaeristä puhdistettua alijäämää sekä vielä vuonna 2020 5,6 milj. euroa alijäämää, niin vuonna 2021 kaupungin kertaeristä puhdistettu tilikauden ylijäämä oli 0,9 milj. euroa, vuonna 2022 12 milj. euroa ja vuonna 2023 10 milj. euroa. Myös vuodesta 2024 muodostuu taloudellisesti menestyksekkäs ja kaupunki tekee tilikaudelta selvästi ylijäämäisen tuloksen.

Taloudellisen suorituskyvyn parantumisen taustalla on edellä kuvatun mukaisesti kolme tekijää. Ensinnä valtionosuuksien leikkaus päättyi vuoteen 2019 ja toiseksi verotulot ovat kasvaneet 2020-luvulla selvästi 2010-lukua nopeammin. Kolmas tekijä on, että Hämeenlinnassa ei ole juurikaan soruttu omaehtoiseen kustannusten kasvattamiseen. Jälkimmäinen on keinoista tärkein, koska se on selvimmin omissa käsissä. Julkisella sektorilla saavutettujen etujen leikkaaminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi. Näin ollen ylivoimaisesti tehokkain tapa pitää huolta kunnan pitkän aikavälin taloudellisesta suorituskyvystä on, että kunta ei itse generoi uusia kustannuksia. Tämä on tärkeää muistaa kaupungin valmistelussa ja päätöksenteossa.

Hämeenlinnan kaupunginhallitus päätti 27.6.2022 talouden tasapainottamisen viitekehuksesta, jonka keskeisin osa oli tasapainottamisen tavoite. Tavoitteeksi asetettiin, ettei kaupunki velkaannu lisää suunnitelmakaudella 2023–2026 vuoden 2022 lopun velkamäärästä laskettuna. Tavoitteen asetanta ei olisi voinut osua parempaan ajankohtaan korkomarkkinan äkillisestä muutoksesta johtuen. Asetettu tavoite tarkoittaa käytännössä sitä, että kaupungin käyttötalouden suorituskyky linkitettiin yhteen investointimahdollisuuksien kanssa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että mikäli käyttötalouden suorituskyky (kyky tuottaa vuosikatetta) ei ole riittävän hyvä, tulee investointeja karsia.

Talouden tasapainotusohjelmassa ei ole kuitenkaan onnistuttu. Tarvittavia päätöksiä ei ole saatu tehtyä esimerkiksi keskeisimmästä tasapainotuksen kohteesta eli palveluverkosta. Velkamäärä tulee kasvamaan merkittävästi. Myös tilanteessa, jossa velkamäärän kasvussa ei huomioida ns. strategisia hankkeita, kuten hyvinvointialueen kanssa tehdyt kiinteistökaupat ja Moreenin eritasoliittymä. Moreenin eritasoliittymän osalta investointi näkyy kaupungin investointiohjelmassa ja siten myös kaupungin velkamäärässä. Liittymän osalta kuitenkin vielä erikseen päätetään, rahoitetaanko se velkarahalla vai myymällä sijoitusomaisuutta.

Talouden kuva muuttuu merkittävästi kuluvan vuoden ja viime vuosien tilanteesta. Syyt taloustilanteen muuttumiseen johtuvat toimintaympäristön muutoksesta. Hyvinvointialueen palveluverkko-
linjaukset olisivat heikentäneet taloutta noin 5 milj. eurolla. Tätä saatiin korjattua keskimäärin noin 0,5 milj. eurolla vuositasolla hyvinvointialueen kanssa tehdyillä kiinteistökaupoilla. Lisäksi valtionosuuksia leikataan hyvinvointialueuudistuksen lopputarkistuksista johtuen ja tämän ohella Hämeenlinna maksaa valtiolle takaisin vuosina 2023 ja 2024 hyvinvointialueuudistuksen siirtolaskelmiin (laskelmat tehtiin koko kuntakentän arvioidun kustannustason perusteella) perustuneet liian suuret valtionosuudet. Kolmas merkittävä seikka on lasten ja nuorten määrän lasku, joka heikentää Hämeenlinnan valtionosuuksia vuosittain yli miljoonalla eurolla per vuosi. Neljäs taloutta heikentävä tekijä on lainakannan eli korko- ja poistokustannusten nousu investointien ylittäessä merkittävästi vuosikatteen. Talouden tasapainotustoimille olisi edelleen tarvetta.

Erityinen talouden haaste on lasten ja nuorten määrän laskeva trendi. Lasku vaikuttaa negatiivisesti Hämeenlinnan kaupungin tulevien vuosien rahoitukseen. Koska syntyvyyden lasku on edelleen laskusuunnassa, kuvattua kehitystä ei pysäytä enää mikään kuviteltavissa oleva skenaario. Lasten ja nuorten määrän lasku on pidempiaikainen megatrendi Suomen kaltaisissa hyvinvointivaltioissa ja demokratioissa, eikä Hämeenlinna muodosta tämän osalta poikkeusta. Hämeenlinnan kaupungin ikärakenteen pohjalta saama valtionosuus laskee nykyisen valtionosuuslainsäädännön perusteella vuodesta 2024 vuoteen 2036 yli miljoona euroa joka vuosi. Valmistelussa oleva valtionosuusuudistus todennäköisesti kiihdyttää tämän aleneman nopeutta. Kaupungin ainoa mahdollisuus vastata näin merkittävään rahoituksen laskuun on palveluverkon supistaminen.

Tilikausi 2025 on budjetoitu noin 1,8 milj. euroa ylijäämäiseksi. Kaupunginhallituksen kesäkuussa 2022 linjaama taloustavoite, jonka mukaan velkamäärämme ei kasva vuoden 2026 loppuun mennessä vuoden 2022 lopun tilanteesta, ei tule toteutumaan, vaikka laskelmista poistettaisiin ns. strategiset hankkeet, eli hyvinvointialueen kanssa tehty kiinteistökauppa ja moreenin eritasoliittymän toteutus. Talousarvio ja suunnitelmavuodet eivät sisällä verojen korotuksia vuoteen 2024 nähden. Maailma on muuttunut viime vuosina todella nopeasti, joten kaupungin tulee kuitenkin varautua reagoimaan mahdollisiin talousympäristön muutoksiin suunnitelmakauden aikana.

Talousarvion koostaminen ja budjetin tasapainottaminen

Hämeenlinnan kaupunginhallitus päätti 17.6.2024 vuosien 2025–2028 talousarviovalmistelun kehysistä.

Hämeenlinnan kaupungin talous on koko 2000-luvun kestäneen kroonisen alijäämäisyyden jälkeen kääntynyt perusuraltaan kirjanpidollisesti ylijäämäiseksi. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä, vaan velkaantumisen hillitsemiseksi käyttötalouden tulisi olla merkittävästi ylijäämäistä tulevat vuodet, jotta lisävelan otolta voitaisiin välttyä. Toinen vaihtoehto on vähentää investointeja merkittävästi. Lopulta tasapainoisessa taloudessa on kyse siitä, että vuosittain tulevat tulot riittävät velvoitteiden hoitoon ilman lisävelkaantumista. Kuluvan vuoden arvioidaan 9/2024 tilanteen perusteella muodostuvan yli 10 milj. euroa ylijäämäiseksi. Tilikauden 2024 arvioidaan olevan selvästi ylijäämäinen myös kertaeristä puhdistettuna.

Talouden kuvassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia kehysvaiheesta talousarviohetkeen. Lautakunnat ja konserni- ja elinvoimapalvelut laativat omat talousarvioehdotuksensa isossa kuvassa

käyttötalouden osalta kehyyden vaatimalle tasolle. Käyttötalouden osalta esitykset ovat jopa jonkin verran kehystä paremmat, mutta investoinnit ylittävät kehyyden suunnitelmakaudella noin 1,7 milj. eurolla.

Talousarvio ei pidä sisällään veronkorotuksia lukuun ottamatta rakentamattoman tontin kiinteistöveron korotusta. Hämeenlinnassa jokainen kunnallisveroprosenttiyksikön kymmenys tuottaa verotuloa noin 1,6 milj. euroa.

Velkaantumisen osalta taloussuunnitelma ei täytä kaupunginhallituksen kesäkuussa 2022 päättämää tavoitetta, mutta toteuttaa kuitenkin kaupunginhallituksen kehyydessä asettaman tason.

Talousarviokirjassa mainitut viittaukset vuoden 2024 ennusteeseen tarkoittavat syyskuun tilanteesta laadittua ennustetta.

Talousarvion taloudelliset riskit

Talousarvion verotuloarviot pohjautuvat Kuntaliiton syyskuussa julkaisemaan tulevien vuosien verotuloennusteeseen. Ennusteiden taustalla ovat valtiovarainministeriön arviot kansantalouden ja verotulojen kasvusta sekä talouskehityksen vaikutuksesta mm. työllisyyteen, ansiotasoon ja yritys-toiminnan tuottoihin. Verotulojen toteutumisen kannalta keskeisin riski liittyy talouden mahdolliseen yleiseen kehitykseen. Talouden epävarmuudesta johtuen verotulojen toteutumiseen liittyvä riski kasvaa suunnitelmakauden myöhemmillä vuosilla selvästi ensi vuotta suuremmaksi.

Toimintakatteen kasvun hallinta on oleellinen osa kaupungin talousohjausta. Viimeisen kahden vuoden toimintakatteen kasvu on ollut aivan liian suurta kestävän taloudenpidon näkökulmasta. Toimintakatteen kasvu haastaa kaupungin taloutta myös vuonna 2025 johtuen kuntien esimerkiksi palkkaratkaisusta ja sivistys- ja hyvinvointipalveluiden lisäresursoinnista. Toimintakatteen kasvua pyritään hillitsemään kilpailutuksin ja välttämällä omaehtoista uusien kustannusten generoimista muutamia elinvoimaan liittyviä investointeja lukuun ottamatta.

Tilinpäätöksen toteutunut toimintakate ylittää käytännössä joka vuosi vuosittain budjetoidun toimintakatteen määrän. On erittäin suuri riski, että näin tulee käymään myös vuonna 2025. Tämä riski kasvaa suunnitelmakauden myöhäisimpinä vuosina. Näin ollen toimintakatteen kasvutarvassa piilee riskiä talouden toteutumiselle suunnitelmien mukaisena.

Rahoitustuottojen ja kulujen osalta merkittävimmät erät ovat lainojen korkokulut ja sijoitustoiminnan myyntivoitot. Korkokustannukset on laskettu talousarvioon tämänhetkisen hinnoittelun mukaisesti. Kaupungin korkea suojausaste on hillinnyt tähän asti tehokkaasti korkokustannusten nousua. Kuitenkin, koska kaupungin velkamäärä on rajussa kasvussa, aiheutuu tästä jatkossa lisäkustannuksia kasvavien korkomenojen ja poistojen muodossa. Kaupungin talouslukujen näkökulmasta korkea suojausaste saa talouden näyttämään vallitsevia talousolosuhteita paremmalta. Suojausaste kuitenkin aikanaan laskee ja korkokustannukset nousevat huomattavasti vaikka velkamäärä pysyisi nykytasolla. Sijoitustoiminnan myyntivoittoa on budjetoitu vuosille 2024–2027 3,2 milj. euroa. Sijoitustoiminnan myyntivoittojen toteuma riippuu täysin sijoitusmarkkinoiden kehityksestä.

Talouden tasapainottaminen ja pitkän aikavälin talouskehitys

Hämeenlinnan talouden pidemmän aikavälin tarkastelu

Hämeenlinnan talouden pidemmän aikavälin tarkastelu

	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023	EN 2024	TA 2025	TA 2026	TA 2027	TA 2028
Asukasluku	67 662	67 532	67 633	67 848	67 971	68 043	68 319	68 315	68 452	68 589	68 726	68 863
Veroprosentti	20,75	20,75	20,75	21,00	21,00	21,00	8,36	8,40	8,40	8,40	8,40	8,40
TOIMINTAKATE	-349 569	-356 499	-370 118	-386 755	-397 559	-416 984	-152 337	-161 774	-175 725	-181 585	-189 494	-194 126
Muutos €	5 635	-6 930	-13 619	-16 637	-10 804	-19 425	264 647	-9 437	-13 951	-5 860	-7 909	-4 632
Muutos %	-1,6	2,0	3,8	4,5	2,8	4,9	-63,5	6,2	8,6	3,3	4,4	2,4
Verotulot	281 071	281 232	283 425	298 979	317 221	329 067	187 145	178 000	184 965	191 865	198 265	201 665
Valtionosuudet	90 782	91 264	90 981	122 902	109 991	119 345	14 608	14 370	17 100	15 400	17 200	20 500
Rahoitustuotot ja -kulut	1 147	-2 286	2 464	-2 000	3 685	-2 407	5 174	1 500	300	-100	-500	-400
Korkotuotot	2 972	2 212	2 213	1 979	2 103	2 304	2 562					
Muut rahoitustuotot	10 794	5 667	6 202	3 095	7 708	9 828	6 346					
Korkokulut	6 338	6 151	5 822	5 993	5 608	4 179	3 215					
Muut rahoituskulut	6 281	4 014	129	1 081	519	10 359	520					
VUOSIKATE	23 431	13 711	6 752	33 126	33 338	29 021	54 590	32 096	26 640	25 580	25 471	27 639
Poistot	18 108	25 570	18 370	21 931	22 023	28 828	23 681	21 714	25 070	28 110	28 650	28 110
Satunnaiset tuotot ja kulut						9 703	-2 062					
Varausten muutokset netto	188	7 688	142	2 709	-7 916	-8 309	-16 804	196	196	1 366	2 302	1 881
Ylijäämä/alijäämä	5 511	-4 171	-11 476	13 904	3 399	1 587	12 043	10 578	1 766	-1 164	-877	1 410
Kumulatiivinen ylij/alij.	1 938	-2 233	-13 709	195	3 594	5 181	17 224	27 802	29 568	28 404	27 527	28 937
Kumulat. ylij/alij./as	29	-33	-203	3	53	76	252	407	432	414	401	420
Nettoinvestoinnit	18 456	20 810	34 638	29 533	27 733	27 646	33 285	69 936	38 654	34 519	25 105	29 610
Taseesta												
Lainakanta 1000 euroa	222 264	237 866	271 609	301 796	317 022	245 290	240 555	278 400	290 400	299 300	298 900	300 900
Lainakanta euroa/as	3 285	3 522	4 016	4 448	4 664	3 605	3 521	4 075	4 242	4 364	4 349	4 370

Taulukosta:

- Vuoden 2024 ennuste perustuu syyskuun lopun tilanteesta laadittuun kaupungin talousennusteeseen.
- Hämeenlinnan kaupungin toimintakate kasvoi vuonna 2020 vertailukelpoisesti 2,1 %, vuonna 2021 5,9 % ja vuonna 2022 4,3 %. Vuonna 2023 toimintakate kasvoi vertailukelpoisesti 5,3% eli 7,8 milj. euroa ja vuonna 2024 tämän hetken arvion mukaan peräti 7% eli 10,5 milj. euroa. Toimintakatteen kasvu lähenee jo sote-ajan vuosittaista kasvua. Vuodesta 2024 vuoteen 2025 toimintakatteen arvioidaan kasvavan vertailukelpoisesti (TE-uudistus poistettu) 4,3 % eli 6,9 milj. euroa. Vuosien 2026–2028 toimintakatteen kasvutaso sisältää selkeää ylitysriskiä. Talouden tavoitteisiin pääseminen vaatii pidemmällä aikajänteellä erittäin tiukkoja kulujen hallintatoimenpiteitä sekä käytännössä palveluiden tason ja määrän leikkaamista.
- Toimintakatteen 2025 kasvuun vaikuttavia eriä (vuoteen 2024 verrattuna) ovat erityisesti palkankorotukset ja inflaatio sekä Sihy:n resurssilisäykset.
 - Työehtosopimuksen todelliset korotukset vuodesta 2025 eteenpäin neuvotellaan järjestötasolla vasta myöhemmin. Talousarviossa on varauduttu 3,3%:n palkankorotuksiin 1.6.2025 lukien.
 - Inflaatio vaikuttaa erityisesti kiinteistöjen ylläpitoon, mutta sillä on vaikutusta myös muualla toiminnassa. Talousarvion valmisteluprosessin yhteydessä on tehty merkittäviä inflaatiokorotuksia kustannuksiin erityisesti kaupunkirakenteen toimialalla.
 - Kaiken kaikkiaan toimintakatteen kasvu on ollut ehdottomasti liian suurta sote-siirron jälkeen, mutta toisaalta sisältänee vähemmän riskejä kuin aiempina vuosina.
- Verotuloarviot perustuvat Kuntaliiton syyskuun 2024 ennustekehikkoon.

- Valtionosuusarviot perustuvat kehysvaiheessa tehtyihin laskelmiin, joita on päivitetty syksyn uusilla ennusteilla. Laskelmissa on huomioitu mm. Maan hallituksen budjettiriihen linjaukset kuten esimerkiksi oppimisen tuen lisärahoitus.
- Rahoitustuotot ja -kulut netto sisältää arvion kaupungin lainakannan kehityksestä ja sen vaikutuksesta rahoituksen nettokertymään. Tämän ohella laskelma perustuu vuosien 2025–2028 osalta 3,2 milj. euron budjetoitujen sijoitustoiminnan myyntivoittojen kertymään, joiden osalta todellinen toteuma voi vaihdella suurestikin markkinoiden kehityksestä riippuen.
 - Lainojen korkokulut on laskettu simuloimalla vuoden 2025 ja suunnitelmavuosien lainakannan muutosten aiheuttama vaikutus korkokustannuksiin. Toinen korkokulujen laskentaperuste on markkinoiden tällä hetkellä noteeraama termiinikäyrä, joka kuvastaa markkinoiden korkohinnoittelua. Vuosille 2026–2028 on varauduttu termiinikäyrää hieman suurempiin korkokustannuksiin.
- Poistot vuodesta 2025 eteenpäin on laskettu lisäämällä vuoden 2024 poistoihin investointiohjelman vaikutus ja vähentämällä poistokannan vuosittainen alenema.
 - Kaupungin investointitaso on korkea ja palveluverkkoon liittyviä muutoksia on päätetty ja suunniteltu lukuisia. Tilapalveluiden näkökulmasta tämä on näyttäytynyt tyhjiksi jäävinä tiloina, joista on jouduttu tekemään alaskirjauksia. Suunnitelmakaudella lienee tarpeellista tehdä palveluverkosta johtuvia rakennusten tasearvojen alaskirjauksia, näihin ei ole kuitenkaan varauduttu taloussuunnitelman luvuissa.
- Varausten muutos sisältää tiedossa olevat muutokset varauksissa. Vuosina 2025–2028 ei ole suunniteltu tuloutettavan Hämeenlinna-rahastoa palveluverkon alaskirjauksia ja rakennusten purkukustannuksia vastaavasti.
- Nettoinvestoinnit on huomioitu taulukossa suunnitellussa laajuudessa. Investointitaso on korkea ja se yhdessä rakentamisen kustannusten nousun kanssa aiheuttaa riskin taloudelle. Suunnitelmakauden lopulle ei ole suunniteltu kaikkia todennäköisesti eteen tulevia investointeja, mikä osaltaan lisää tarvetta tasapainoisen talouden periaatteiden edistämiseen. Mahdollinen Hamk-kampus ei sisälly investointiohjelman lukuihin vaan siitä päätetään myöhemmin erikseen.

Julkisen talouden suunnitelmaa koskeva kansallinen säännöstö edellyttää, että hallitus päättää kuntatalouden ns. menorajoitteesta. Menorajoite on euromääräinen raja valtion toimista kuntatalouden aiheutuvalle menojen muutokselle. Tarkoituksena on, että menorajoite on yhdenmukainen hallituksen kuntatalouden rahoitusasematavoitteen kanssa. Edellisen hallitus lisäsi kuntien kustannuksia merkittävästi korvaamatta kustannusten nousua täysimääräisesti lupauksistaan huolimatta. On olemassa vaara, että valtiontalouden tasapainotuksesta johtuen valtion ohjaama joidenkin palveluiden todennäköinen parantaminen jää osin kuntien kustannettavaksi. Tällaisia viitteitä on esimerkiksi oppimisen tuen lainsäädännön uudistamisessa.

Kaupunginhallitus päätti 27.6.2022 talouden tasapainottamisen viitekehystä. Talouden tasapainottamisen tavoitteeksi päätettiin lisävelkaantumisen estäminen suunnitelmakaudella 2023–2026. Samassa yhteydessä päätettiin lukuisista selvitettävistä talouden tehostamiseen liittyvistä asioista, joiden työstäminen on aloitettu ja joiden etenemisestä raportoidaan kaupunginhallitukselle kahdesti vuodessa. Toistaiseksi pysyviä tasapainotustoimia ei ole saatu juurikaan toteutettua ja merkittävimmät esitykset ovat kaatuneet poliittisessa päätöksenteossa.

Velkaantumien estäminen edellyttäisi selvästi ylijäämäistä vuosittaista kirjanpidollista tulosta. Vastaavasti tämä edellyttää nykyisen palvelutason kriittistä arviointia ja todennäköisesti joiltain osin palveluiden määrän ja laadun vähentämistä.

Suunnitelmakauden talousluvut antavat liian positiivisen kuvan kaupungin taloudesta seuraavista syistä johtuen:

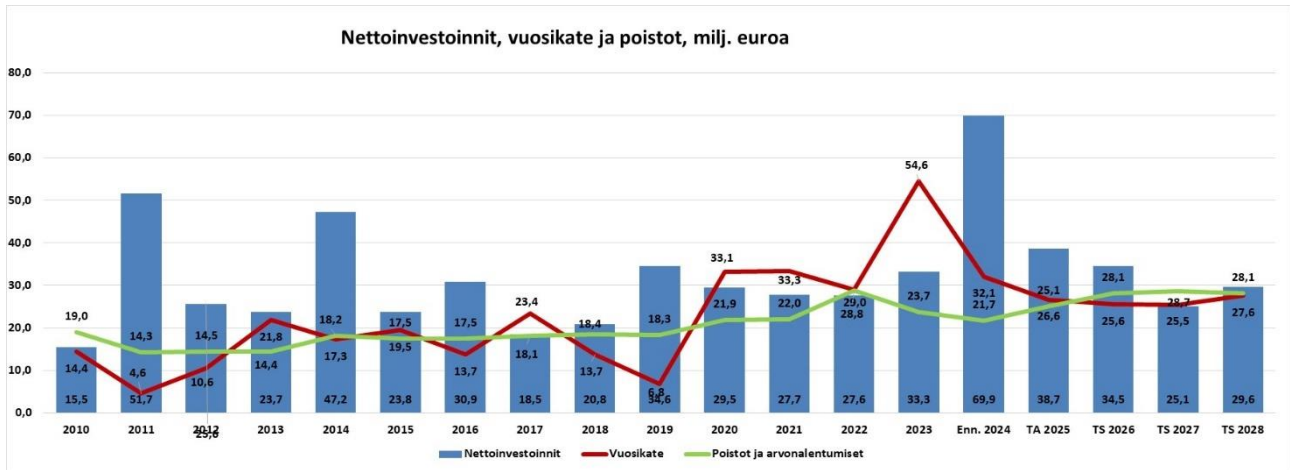
- Lasten ja nuorten määrän alenemisesta johtuva rahoituksen vuosittainen alenema hukkuu muutoin hyvän taloustilanteen taakse – rahoituksen vähentyminen kuitenkin jatkuu pitkälle tulevaisuuteen yli miljoonan euron vuosivauhtia
- TE25 -uudistus on budjetoitu plus miinus nolla -menetelmällä – uudistus tulee todennäköisesti tosiasiaassa heikentämään kuntataloutta
- Kaupungin lainojen suojausaste on korkea – suojaukset loppuvat aikanaan ja korkokustannukset tulevat nousemaan tulevaisuudessa, koska lainamäärä tulee kasvamaan merkittävästi
- Elinvoimaan liittyviä investointeja on esillä useiden kymmenien miljoonien eurojen edestä - näiden toteutuminen tulee nostamaan merkittävästi korkokustannuksia tai alentamaan sijoitusomaisuuden tuottoja
- Päätöksenteossa on ollut jossain määrin esillä omaehtoista kustannusten kasvattamista, eikä velan määrän kasvun hillintä nauti enää parin vuoden takaista kannatusta.

Kaikesta huolimatta kaupunki jatkaa vuonna 2025 tuloksellisuuden parantamista. Tuloksellisuustoimenpiteet koostuvat tarvittavista rakennemuutoksista ja henkilöstön tuloksellisuuden kasvattamisesta. Talouden tasapainotustyötä jatketaan edelleen takaiskuista huolimatta. Talouden aito tasapaino (lisävelkaantumisen estäminen) edellyttäisi palveluiden määrää ja laatua kasvattavista lisäinvestoinneista pidättäytymistä sekä palveluiden määrän ja laadun leikkaamista.

Hämeenlinnan kaupungin taseessa on tilikauden 2024 lopussa ennusteen mukaan noin 28 milj. euroa ylijäämää. Taloussuunnitelman mukaan kaupungin velkamäärä kasvaisi vuoden 2022 lopun tasosta vuoden 2026 loppuun mennessä noin 48 milj. euroa. Ilman hyvinvointialueen kiinteistökauppoja ja Moreenin eritasoliittymää velkamäärä kasvaisi noin 6,5 milj. euroa vastaavalla ajanjaksolla.

Talouden tasapainottamisen ensivaiheen toimenpide olisi pidättäytyä sellaisista uusista ei-välttämättömistä investoinneista, jotka eivät suurella todennäköisyydellä lisää kaupungin asukasmäärää ja verotuloja (syntyneitä kuluja enemmän). Toinen toimenpide olisi olla lisäämättä kaupungin menoja omin päätöksin palveluiden määrää tai laatua korottamalla. Kolmas toimenpide olisi kaikilla tasoilla vähentää ei-välttämätöntä tekemistä. Kaupungin taloudenpidon kannalta oleellista on varmistaa käyttötalouden tasapainon saavuttaminen tuloja lisäämällä ja menoja karsimalla.

Kaupungin pidemmän aikavälin taloussuunnitteluun liittyy kaupunkiemon lisäksi koko muu konserni. Kaupungin konsernirakenteen uudistamisesta ja tehostamisesta päätettiin keväällä 2017. Optimointi on edennyt mallikkaasti vuosina 2018–2024. Merkittävimmät toimenpiteet on tehty, mutta työ jatkuu edelleen osana normaalia omistajaohjausyksikön toimintaa. Konsernirakenteen optimoinnilla on saatu aikaan säästöjä ja tuloutettu merkittäviä eriä kaupungin käyttötalouden tueksi. Jatkossa vastaavia eriä ei enää odoteta konsernirakenteesta saatavan. Konsernirakenteen optimointi edellyttää toimijoilta rationaalista suhtautumista valmistelussa ja päätöksenteossa.

Vuoden 2011 nettoinvestointeja nostivat tavanomaisesta poikkeavat osakepääoman lisäykset noin 30 milj. euroa (Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy 27,6 milj. euroa ja Teknologiakeskus Innopark Oy 2,2 milj. euroa). Vastaavia rahallisia ulosmaksuja ei kuitenkaan tapahtunut. Ilman niitä investointisumma oli 21,9 milj. euroa. Vuoden 2014 investointipiikki johtuu HAMK:n kirjanpidollisista 18,8 milj. euron suuruisista omistusjärjestelyistä, joita vastaava tulo kirjattiin tilinpäätökseen. Rahaa järjestelyissä ei liikkunut. Ilman HAMK:n kirjanpidollista erää 2014 investointisumma oli 28,3 milj. Euroa. Vuoden 2024 investointipiikki johtuu hyvinvointialueen ja kaupungin välisten kiinteistökauppojen toteuttamisesta. Kaupoissa kaupunki osti Ahveniston sairaalan alueen rakennuksineen 63,3 milj. eurolla ja myi hyvinvointialueelle kaupungin kiinteistöjä 34,5 milj. eurolla.

Hämeenlinnan väki - Hämeenlinnan kaupungin henkilöstö

Henkilöstömenot ja palkalliset henkilötyövuodet

Kaupungin henkilöstömäärä on vuoden 2024 kolmen ensimmäisen kvartaalin aikana ollut keskimäärin yhteensä 1 829 henkilöä. Henkilöstömäärään ja henkilötyövuosiin tulee vuonna 2025 iso lisäys. Talousarvion suurimmat henkilöstölisäykset tulevat TE25-uudistuksesta, joka lisää kaupungin henkilöstömäärää 93 henkilöllä (83 htv) sekä varhaiskasvatuksen 15 resurssilastenhoitajan lisäyksestä. Taloussuunnitelmavuosina on nähtävissä varsinkin opetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstömäärän vähentymistä lapsimäärän laskun vuoksi.

Henkilötyövuodet	
TA 2024 muutettu	1 587
TA 2025	1 688
TS 2026 arvio	1 675
TS 2027 arvio	1 670

Suunnitelmavuosien tavoite on hallita henkilöstöresurssien määrää luonnollista poistumaa hyödyntäen ja työtehtävien uudelleen järjestelyn avulla. Suunnitelmakauden alussa jatketaan määrätietoisesti työtä henkilöstöresurssien organisoimiseksi vastaamaan palvelurakennetta. Uusia vakansseja perustetaan lähtökohtaisesti vain, jos lainsäädäntö sitä edellyttää tai siihen löytyy toiminnalliset syyt.

Henkilöstökustannuksiin on vuonna 2025 varattu 98,988 milj. euroa, josta palkkoja ja palkkioita on 79,247 milj. euroa. Henkilöstökustannuksiin sisältyvien henkilösivukulujen ja eläkekulujen määrä on 19,741 milj. euroa.

Palkkaperusteisten henkilöstösivukulujen arvioidaan vuonna 2025 olevan seuraavat:

KuEL-maksu 17,03 %

SV-maksu 1,73 %

Työttömyysvakuutusmaksu 0,57 %

Tapaturmavakuutusmaksu 0,50 %

Muut sosiaalivakuutusmaksut 0,03 %

Henkilöstömenot muodostavat valtaosan kuntatalouden menoista, joten erityisesti palkkamenojen kasvun hillitseminen tiukan rekrytointilupakeskustelun avulla on välttämätöntä. Myös palkantarkistusten osalta noudatetaan tiukkaa linjaa ja palkantarkistuksia tehdään vain työn vaatavuuden olennaisesti lisääntyessä. Talousarviokäsittelyssä hyväksytyt uudet vakanssit tarvitsevat aina erillisen täyttöluvan ennen rekrytoinnin aloittamista.

Painopistealueet vuonna 2025

Työhyvinvoinnin, johtamisen, henkilöstön saatavuuden ja Hämeenlinnan väkeä -toimintakulttuurin kehittäminen ovat jatkuvia tavoitteita. Henkilöstöpalveluiden johdolla pyritään löytämään ja kokeilemaan uusia ja innovatiivisia toimintatapoja tukemaan henkilöstöjohtamista ja henkilöstön työhyvinvointia.

Hämeenlinnan väkeä -toimintakulttuuri

Jo kaksi vuotta käytössä ollut Hämeenlinnan väkeä toimintakulttuuri varmistaa, että kaupunkistrategian kivijalkaan kirjattu Työn ilo toteutuu, koska olemalla osa Hämeenlinnan väkeä syntyy Työn iloa!

Toimintakulttuurimme kehittämisessä keskeistä on myönteisyys. Tavoitteena on toimintakulttuuri, jossa jokainen saa olla oma itsensä, on lupa kehittää, kehittyä ja kokeilla, työ on merkityksellistä ja siihen voi vaikuttaa. Panostamme onnistumisiin, positiivisuuteen ja potentiaaliin luomalla mahdollisuuksia kehittyä ja kehittää perustehtävää, sen sijaan että mieltisimme missä emme ole hyviä, missä pitää kehittyä ja missä on ongelmia. Tutkimustulosten mukaan innostunut työntekijä on 16 % tehokkaampi työssä ja hän on myös luovempi ja voi itse paremmin.

Toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteena on saada Hämeenlinnan strategian kivijalka toteutumaan kaikkien työssä. Toimintakulttuurin teemat ovat edelleen lupa innostua, teen yhdessä, arvostan jokaista kohtaamista, toimin yhdessä sovittujen tavoitteiden eteen ja olen Hämeenlinnan väkeä. Näiden toteutuminen on onnistuneen johtamistyön tulos.

Henkilöstön saatavuus ja työntekijäkokemus

Henkilöstön saatavuus on erittäin kriittinen painopistealue myös henkilöstön hyvinvoinnin näkökulmasta. Vuoden 2024 aikana laaditut työnantajamielikuvan päämäärät ja niihin liittyvät materiaalit ovat käytössä vuonna 2025. Hakija- ja perehdytyskyselyjen tuloksia hyödynnetään toiminnan kehittämisessä ja johtamisen työkaluina.

Syksyn 2024 ja alkuvuoden 2025 aikana tehtyjen anonyymien rekrytoinnin kokeilujen kokemusten pohjalta, tehdään keväällä 2025 päätös anonyymien rekrytoinnin jatkosta.

Hyvä työntekijäkokemus syntyy onnistuneesta perehdytyksestä, hyvästä johtamisesta ja toimivasta työyhteisöstä, osaamisen ja työtehtävien tasapainosta sekä mahdollisuudesta vaikuttaa omiin työtehtäviin. Vuoden 2025 erityinen teema on osaaminen. Uuden HR- järjestelmän myötä käyttöön saadaan sähköisiä työvälineitä perehdyttämiseen, onnistumiskeskusteluihin, osaamisen tarkasteluun ja sen lisäämiseen. Sähköisten työvälineiden käyttöönoton yhteydessä myös prosesseja kehitetään ja lähijohtajia valmennetaan.

Työntekijäkokemusta kehitetään Johtamisen kivijalkojen (menestyminen, mahdollistaminen, huippuosaaminen) mukaisella johtamisella sekä Hämeenlinnan väen toimintakulttuurin avulla. Johtajuutta ja Hämeenlinnan väkeen kuuluvuutta vahvistetaan sparraamalla, valmentamalla ja tukemalla sekä työyhteisöjä että lähijohtajia.

Hyvinvoinnin lisäämiseen

Vuoden 2024 alusta otettiin käyttöön laajennetut työterveyshuollon palvelut, jotka nyt sisältävät myös sairaushoidolliset palvelut.

Henkilöstön liikuntatarjotin muuttui liikunta- ja hyvinvointitarjottimeksi, kun käyttöön otettiin myös hyvinvointi- ja kulttuuripalveluita. Palvelutarjontaa tarkastellaan vuoden 2025 aikana ja tavoitteena on kehittää entistä parempi kokonaisuus tukemaan henkilöstö kokonaisyhyvinvointia työssä.

Olympiakomitean Suomen aktiivisin työpaikka sertifikaatti myönnettiin kaupungille toisen kerran alkuvuodesta 2024. Hyvinvointitoimien kehittyminen näkyy myös siitä, että sertifikaatin arviointikriteerien pisteet nousivat huomattavasti edelliseen kertaan verrattuna

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Konsernirakenteen kehittyminen

Konsernirakenteen kehittyminen tulee näillä näkymin olemaan maltillista vuonna 2025. Muutokset kohdistuvat lähinnä yhtiöihin, joissa kaupungilla on vähemmistö- tai pienomistus. Selvitys Kiinteistöliikelaitoskuntayhtymä Tavastian toimintamallin jatkosta käynnistyy loppuvuodesta. Selvityksen tuloksilla saattaa olla vaikutusta kaupungin konsernirakenteeseen vuonna 2025.

Strategisten tytäryhtiöiden valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kuntalain (410/2015) 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kaupungin tytäryhteisöjen toimintaa ohjaavat Hämeenlinnan kaupungin konserniohjeet (KV 13.12.2021), Hämeenlinnan kaupungin hallintosääntö sekä Hämeenlinnan kaupungin omistajapoliittiset linjaukset (KV 5.2.2024).

Kaupungin omistajapolitiikan tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan kehittäminen kaupungin strategisten linjausten mukaisesti sekä omistaja-arvon pitkäjänteisen kasvun tukeminen. Strategisiksi nimetyille tytäryhtiöille asetetaan valtuustoon nähden sitovat tavoitteet vuodelle 2025. Tavoitteet perustuvat kaupunkistrategiassa esitettyihin arvoihin, visioon ja kaupunkitason tavoitteisiin sekä omistajapoliittisissa linjauksissa yhtiöille asetettuihin pitkän tähtäimen tavoitteisiin. Valtuuston hyväksymät tavoitteet otetaan yhtiöiden kanssa tehtävien palvelusopimusten lähtökohdiksi.

Talousarviossa asetettavat tavoitteet kohdistuvat tulevan talousarviovuoden toimintaan. Kaupungin keskeisimmille tytäryhteisöille on asetettu pitkän tähtäimen odotukset kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa. Näiden toteutumista seurataan vuosittain keväällä julkaistavassa Hämeenlinnan kaupungin yhteisöjen vuosikatsauksessa.

Kaikille strategisille tytäryhtiöille tavoitteeksi asetettavilla työllistämistoimilla tarkoitetaan ensisijaisesti työkokeilua, kuntouttavaa työtoimintaa ja palkkatukityöllistämistä. Yhtiöt voivat raportoida myös osallistumisestaan korkeakoulu- ym. harjoittelun mahdollistamiseen.

Tytäryhteisöt ovat velvollisia raportoimaan tavoitteiden toteutumisesta muun raportoinnin yhteydessä.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ovat seuraavat:

Hämeenlinnan Asunnot Oy (konserni)

Hämeenlinnan Asunnot Oy omistaa ja vuokraa hallinnoimiaan vuokra-asuntoja. Yhtiö tarjoaa asuntoja kuntalaisille kaikissa elämän vaiheissa. Konserniin kuuluu yhtiön 100 % tytäryhtiö Linnan Isännöinti Oy.

TAVOITE 2025	MITTARI
Yhtiö keskittyy kiinteistökannan tervehdyttämiseen oman taloutensa kannalta kestäväällä tavalla; a. nettotulos pois lukien kertaluonteiset arvonalentumiset > 0 b. korjaukset ja investoinnit toteutuvat suunnitellusti c. yhtiön kannattamattomien kiinteistöjen määrä vähenee edellisvuodesta	a. nettotulos pl. arvonalentumiset (€) b. kyllä/ei c. kannattamattomien kiinteistöjen määrä vs. v 2024
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; yhtiön veden- ja energiankulutus laskee edellisvuodesta	a. vedenkulutuksen muutos (% edellisvuodesta) b. energiankulutuksen muutos (% edellisvuodesta)
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Lisäksi sitovana tavoitteena:

Yhtiö teettää yhteistyössä omistajanohjauksen kanssa ja asumiskaupunkiohjelman valmistelun yhteydessä selvityksen erilaisista tuki- ja pääomitusmahdollisuuksista Hämeenlinnan Asunnot Oy:n korjausvelan pienentämiseksi, asuntokannan uudistamiseksi ja kehittämiseksi sekä yhtiön taloudellisen aseman vahvistamiseksi pitkällä aikavälillä.

Selvitetään muun muassa oman pääoman ehtoisen sijoituksen mahdollisuudet, sekä valtiontukilainsäädännön asettamat mahdolliset rajoitteet. Yhtiön mahdollisen pääomituksen tulee olla kertaluonteinen mahdollistaja yhtiön toiminnan ja talouden kestävyden vahvistamiseen pitkällä aikavälillä, ei jatkuvaa tukea. Pääomituksen toteuttamisen edellytyksenä on selvä vaikutus yhtiön ja konsernin taloudellisen tilan parantumiseen. Selvityksen pohjalta esitetään mahdolliset toimenpiteet.

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy (konserni)

Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy on osakeyhtiö, joka tuottaa liikuntapalveluita. Yhtiö hoitaa ja hallinnoi areenoita, liikuntahalleja, suurkenttiä, uimahalleja ja sisäliikuntatiloja sekä tuottaa liikunnanohjauspalveluita ja liikuntaan liittyviä tukipalveluita. Konserniin kuuluvat yhtiön tytäryhtiöt Hämeenlinnan Jäähalli Oy ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy.

TAVOITE 2025	MITTARI
Liikuntahallit -konserni toimii tehokkaasti ja taloudellisesti; a. yhtiöiden nettotulokset > 0 b. nettotulokset paranevat edellisvuodesta	a. yhtiöiden nettotulokset (€) b. yhtiöiden nettotulosten muutokset vuoteen 2024 verrattuna
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:n tarjoamat palvelut vastaavat käyttäjien tarpeisiin; asiakastytyväisyyskyselyn tulos vähintään 3,9 (asteikolla 1-5)	asiakastytyväisyyskyselyn tulos
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy

Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n tehtävänä on julkisten pysäköintipalvelujen järjestäminen, pysäköinninvalvonnan koordinointi sen hallinnassa olevilla alueilla ja pysäköintilaitosten omistaminen, rakennuttaminen ja ylläpito.

TAVOITE 2025	MITTARI
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy toimii kannattavasti oman tulorahoituksensa puitteissa ja siten että sen maksuvalmius pitkällä tähtäimellä säilyy; a. liikevoitto > 600 000 € b. nettotulos > 0 c. pysäköintitalojen liikevaihdon kasvu > + 3 %	a. liikevoitto (€) b. nettotulos (€) c. pysäköintitalojen liikevaihdon muutos edellisvuodesta (%)
Yhtiö vahvistaa sidosryhmäviestintäänsä siten, että ymmärrys yhtiön toiminnasta ja näkymistä paranee	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; yhtiö kehittää yhteistyössä kaupungin kanssa sähköautojen latausmahdollisuuksien lisääntymistä ja monipuolistumista Hämeenlinnassa.	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (konserni)

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n tehtävänä on huolehtia toiminta-alueellaan talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä jätevesien ja hulevesien poisjohtamisesta ja jätevesien puhdistamisesta. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy tuottaa vesihuoltopalveluita Hämeenlinnan, Hattulan ja Akaan asukkaille, yhteisöille ja elinkeinoelämälle. Konserniin kuuluu yhtiön 100 % tytäryhtiö HS-Hulevesipalvelut Oy.

TAVOITE 2025	MITTARI
HS Vesi toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa; a. nettotulos > 0 b. yhtiön perimät vesihuollon maksut ovat keskimääräisiä vesihuoltolaitosten maksuja edullisemmat	a. nettotulos (€) b. vesihuollon maksut Vesilaitosyhdistyksen keräämien vesihuoltolaitosten vertailuhintojen keskiarvoon verrattuna
Yhtiö jatkaa vedenhankinnan turvaamiseen ja omaisuudenhallinnan parantamiseen tähtääviä kehittämistoimia; a. kriittisen jätevesiverkoston selvilläoloaste-% nousee b. yhtiön 10 vuoden laitosinvestointien saneerausohjelmaa toteutettu suunnitellusti	a. kyllä/ei b. kyllä/ei
Jätevedenpuhdistamoilla saavutetaan ympäristöluvan mukaiset lupaehdot valvovan viranomaisen hyväksymällä tavalla	kyllä/ei
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Linnan Kehitys Oy

Linnan Kehitys Oy on elinkeinoyhtiö, jonka tärkeimpänä tehtävänä on lisätä Hämeenlinnan tunnettuutta ja taloudellista kasvua. Yhtiö haluaa olla haluttu ja luotettava kumppani elinkeinosektorilla.

TAVOITE 2025	MITTARI
Linnan Kehitys toimii kannattavasti, oman tulorahoituksensa puitteissa; viimeisen + edellisten tilikausien voitto > 0	viimeisen + edellisten tilikausien voitto/tappio (€)
Tiedolla johtamisen vahvistamisen seurauksena Linnan Kehityksen tehokkuus ja vaikuttavuus paranee	selostus tehdyistä toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista yhtiön talouteen ja toimintaan
Linnan Kehityksen palveluita käyttäneet asiakkaat kokevat yhtiön tuottamat palvelut laadukkaiksi ja hyödyllisiksi; a. asiakastytyväisyys NPS > 70 b. yritystyytyväisyystutkimuksissa positiivinen kehitys edellisiin mittauksiin verrattuna	a. asiakastytyväisyys (NPS) b. yritystyytyväisyystutkimusten tulokset ja muutos edellisestä
Kaupunkistrategiassa (2022-2025) on Linnan Kehitykselle asetettu seuraavat vuositavoitteet: a. 21 uutta yhtiön kautta sijoittunutta yritystä b. 200 sijoittuvien yritysten kautta siirtyvää työpaikkaa	a. sijoittuneiden yritysten lkm b. sijoittuvien yritysten kautta syntyneiden työpaikkojen lkm
Linnan Kehitys osallistuu työllisyysalueen organisoitumiseen ja jäsentää palvelunsa keskeiseksi osaksi kaupungin työvoimapalveluita	selostus tehdyistä toimenpiteistä
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; a. yhtiö järjestää yrityksille vastuullisuuskoulutuksia PARKKI Business Parkissa, joissa yhtenä teemana on Hiilineutraali Hämeenlinna b. Ekokompassi ympäristöjärjestelmän käyttöönotto	a. järjestettyjen koulutusten lukumäärä ja osallistujamäärä b. Ekokompassi ympäristösertifikaatti saatu - toteutui / ei toteutunut
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Linnan Kiinteistökehitys Oy (konserni)

Linnan Kiinteistökehitys Oy ostaa, omistaa, kehittää ja myy kiinteistöjä sekä toimii investorina merkittävien elinkeinohankkeiden toteuttamiseksi Hämeenlinna. Yhtiö ylläpitää aktiivista vuoropuhelua kaupungin kanssa ja tuo kaupungin keskeisiin hankkeisiin liittyvän asiantuntemuksensa kaupungin käyttöön. Konserniin kuuluu yhtiön tytäryhtiöt Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Kasarmikatu 23, Kiinteistö Oy Hämeenlinnan Turuntien Liiketalo, Kiinteistö Oy Innopark, Kiinteistö Oy Lammin Biokylä I ja Kiinteistö Oy Parolantie 104 sekä osakkuusyhtiö Kiinteistö Oy Iittalan Lasimäki.

TAVOITE 2025	MITTARI
Linnan Kiinteistökehitys toimii markkinalähtöisesti, taloudellisesti ja tuloksellisesti; nettotulos > 0 €	nettotulos (€)
Yhtiön tärkein tehtävä on alueellinen kiinteistöjen kehittäminen minkä lisäksi yhtiö edistää aktiivisesti yritysten sijoittumista Hämeenlinnaan; a. käynnistettyjä kiinteistökehityshankkeita > 2 kpl b. yhtiön tiloihin Linnan Kehityksen sijoittumispalveluiden kanssa yhteistyössä vuoden aikana sijoittuneita yrityksiä > 5 kpl	a. käynnistettyjen kiinteistökehityshankkeiden lkm b. sijoittuneiden yritysten lkm
Yhtiö jatkaa kiinteistöliiketoimintansa sopeuttamista muuttuneisiin tarpeisiin siten, että kiinteistöjen käyttöasteet säilyvät jatkossakin korkealla tasolla; kiinteistöjen käyttöaste > 88 %	kiinteistöjen käyttöaste (%)
Yhtiö jatkaa Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; a. kokonaistaloudellisesti kannattavilla investoinneilla b. Ekokompassi ympäristöjärjestelmän käyttöönotto	a. selostus tehdyistä toimenpiteistä b. Ekokompassi ympäristösertifikaatti saatu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Verkatehdas Oy (konserni)

Yhtiö ylläpitää ja kehittää Verkatehtaan kiinteistöä kulttuuri- ja kongressitoiminnan ja luovan alan keskuksena. Yhtiö tuottaa kulttuuri- ja kokoustoiminnan palveluita. Konserniin kuuluu yhtiön 100 % tytäryhtiö Hämeenlinnan Teatteri Oy. Hämeenlinnan Teatteri Oy:n tarkoituksena on yleishyödyllisellä tavalla ylläpitää ja harjoittaa teatteritoimintaa ja muuta esittävän taiteen esitystoimintaa Hämeenlinnan seudulla.

TAVOITE 2025	MITTARI
Verkatehdas -konserni toimii tehokkaasti ja taloudellisesti; a. yhtiöiden nettotulokset > 0 b. yhtiöiden kulujen suhde liikevaihtoon alenee c. käytössä olevien toimitilojen (pitkäaikainen vuokraus) vuokrausaste > 97 %	a. nettotulos (€) b. kulut (materiaalit ja palvelut, henkilöstökulut, muut kulut) / liikevaihto vs. v 2024 c. vuokrausaste (%)
Konsernirakennemuutoksen hyödyt Verkatehdas -konsernissa realisoituvat odotetusti	selostus saavutetuista hyödyistä ja niiden vaikutukset konsernin talouteen (€)
Yhtiö jatkaa osaltaan Hiilineutraali Hämeenlinna 2035 -tavoitteen toteutumisen edistämistä; a. Verkatehdas jatkaa Ekokompassi sertifikaatin edellyttämää kehitystä, joka auditoidaan seuraavan kerran vuonna 2026 b. Teatteri saa Ekokompassi sertifikaatin	a. selostus tehdyistä toimenpiteistä b. Ekokompassi sertifikaatti saatu
Työllistämistoimiin osallistuminen	selostus tehdyistä työllistämistoimista

Strategisille tytäryhtiöille asetettaviin tavoitteisiin liittyvät riskit ovat pääsääntöisesti yhtiöiden talouteen, toiminnan tuloksiin ja omaisuuden hallintaan liittyviä riskejä. Riskejä pyritään hallitsemaan aktiivisella seurannalla ja omistajaohjauksella. Kullakin yhtiöllä on lisäksi omat riskienhallintakeinonsa, joista raportoidaan vuosittain tehtävässä sisäisen valvonnan selonteossa.

Talousarvion rakenne, sitovuus ja seuranta

Talousarvion rakenne

Talousarvion rakenteessa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Organisaatorakenteen muodostavat konserni- ja elinvoimapalvelut, sivistyksen ja hyvinvoinnin toimiala ja kaupunkirakennetoimiala sekä jätelautakunta.

Uutena tasona on konserni- ja elinvoimapalvelut. Konsernipalvelut on jakaantunut kahteen osaan konsernipalveluihin ja elinvoimapalveluihin. Elinvoimapalvelut kokonaisuuteen sisältyvät kaupungin elinvoimapalvelut ja TyöHäme.

Talousarvion sitovuus ja täytäntöönpano-ohjeet

Kaupunginvaltuusto määrää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja muita kaupungin viranomaisia.

Jäljempänä on kuvattu sitovuuden periaatteet ja taulukkona määrärahojen sitovat erät.

Käyttötalousosa:

Konsernipalvelujen, kaupungin elinvoimapalvelujen, TyöHämeen, sivistys- ja hyvinvointilautakunnan ja kaupunkirakennelautakunnan tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.

Strategisten konserniyhtiöiden tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan ja kaupunkirakennelautakunnan menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Valmistus omaan käyttöön -erä on menojen oikaisuerä, joka sitovuutta tarkasteltaessa vähennetään menoista.

Konsernipalvelujen menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

Kaupungin elinvoimapalvelujen menomäärärahat yhteensä ja tulomäärärahat yhteensä ovat sitovia (bruttositovuus). Kaupunginhallitus vastaa kaupungin elinvoimapalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

TyöHämeen toimintakate on sitova (nettositovuus).

Yhteisen jätelautakunnan toimintakate on sitova (nettositovuus).

Elinkeinorahaston (taseyksikkö) sitova erä on toimintakate. Elinkeinorahaston tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä.

Poistot ja vyörytyserät eivät ole sitovia määrärahoja.

Rahoitus- ja tuloslaskelmaosa:

Talousjohtajalla on oikeus ottaa ja järjestellä pitkäaikaisia lainoja sekä ottaa olemassa oleviin ja uusiin lainasopimuksiin tarvittavat johdannaissopimukset korkoriskien suojaamiseksi. Johdannaissopimuksia voi tehdä siten, että lainamäärän suojausaste ei nouse yli 100 prosentin. Ottolainauksen sitova erä on pitkäaikaisten lainojen muutos yhteensä (nettositovuus). Talousjohtajalla on oikeus ottaa tilapäis- tai kassalainoja (kuntatodistusohjelma) kaupungin maksuvalmiuden edellyttämällä tavalla. Tilapäis- ja kassalainojen samanaikainen enimmäismäärä voi olla 100 milj. euroa.

Antolainasaamisten sitovia eriä ovat antolainasaamisten (pysyvät vastaavat, sijoitukset) vähennykset ja lisäykset.

Kaupungin tuloslaskelmaosan yhteisten erien rahoitustuotot ja -kulut yhteen laskettuina ovat valtuustoon nähden nettositovat.

Muilta osin laskelmaosa on informaatiota koko kaupungin yhteenlasketusta taloudesta ja se ei ole sitova talousarvion osa. Olennaisista poikkeamista on raportoitava valtuustolle.

Investointiosa:

Kiinteän omaisuuden hankinnan ja myynnin investointien menomääräraha ja tulomääräraha ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Määrärahoista vastaa kaupunginhallitus.

Osakkeiden ja osuuksien investointien määräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus). Määrarahasta vastaa kaupunginhallitus.

Talonrakennuksen (rakennukset, pihat) yhteenlasketut investointimäärärahat ovat valtuustoon nähden sitovat (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Kiinteiden rakenteiden ja laitteiden kokonaismääräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus). Kaupunkirakennelautakunta päättää rahan kohdistamisesta eri investointikohteisiin.

Irtaimen omaisuuden investointien määräraha on valtuustoon nähden sitova (bruttositovuus) seuraavien investointitasojen osalta: taideteokset, kaupunkirakenteen konekalustohankinnat, tilapalvelun suurkeittölaitteet ja tilapalvelun ensikertainen kalustaminen. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vastaa taideteosten määrarahasta. Kaupunkirakennelautakunta vastaa kaupunkirakenteen konekalustohankinnoista sekä tilapalvelun laitteiden ja ensikertaisen kaluston hankinnoista.

Sitovat määrärahat:

1 000 €	Sitovuus	Menot	Tulot	Toimintakate	Valm. omaan käyttöön
KÄYTTÖTALOUS					
Konsernipalvelut	B	22 814	3 744		
Kaupungin elinvoimapalvelu	B	25 302	1 407		
TyöHäme	N	10 826	10 826	0	
Elinkeinorahaston taseyksikkö	N	1	0	-1	
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	B	141 122	4 243		
Kaupunkirakennelautakunta (valmistus omaan käyttöön on menoja vähentävä oikaisuerä)	B	66 224	69 773		571
Yhteinen jätelautakunta	N	588	588	0	
RAHOITUS					
Verotulot			184 965		
Valtionosuudet			17 100		
Yhteenlasketut rahoitustuotot ja rahoituskulut	N	5 380	5 680	300	
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys, ulkoiset	B				
Antolainasaamisten vähennys	B		73		
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten ottolainojen lisäys			52 000		
Pitkäaikaisten ottolainojen vähennys		40 000			
Pitkäaikaisten ottolainojen muutos (lisäystä)	N			12 000	
Lyhytaikaisten lainojen enimmäismäärä kerralla			100 000		
INVESTOINNIT					
	Sitovuus	Investointimenot	Investointitulot	Netto	
Kiinteä omaisuus, kh	B	2 000	100		
Osakkeet, kh	B	300			
Talonrakennus, kaura	B	20 838	4 129		
Kunnallistekniikka, kaura	B	18 895			
Irtain omaisuus, kaupunkirakenteen konekalusto	B	300			
Ensikertainen kalustaminen ja suurkeittolaitteet, kaura	B	530			
Muut aineelliset hyödykkeet, taideteokset, sihy	B	20			
YHTEENSÄ					
B = Bruttositovuus					
N = Nettositovuus					
Valmistus omaan käyttöön käsitellään menoja vähentävänä eränä.					

Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Talousarvion ja toiminnan toteutumasta ja ennusteesta annetaan kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle puolivuotisraportti kaudelta 1–6/2025. Koko vuoden toteutumasta laaditaan toimintakertomus, joka käsitellään tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä. Puolivuotisraportin lisäksi kaupunginhallitukselle laaditaan talouden toteumaennuste maaliskuu-, huhti-, touko-, syys- ja marraskuun tilanteesta. Kaupunginhallitukselle toimitettava talouden toteumaennuste toimitetaan kaupunginvaltuustolle tiedoksi kausilta 1–4 ja 1–9.

Kaupunginhallitus ja kaupungin johtoryhmä seuraavat ja tarvittaessa ohjeistavat talouden hoitoa ja johtamista sekä niihin liittyviä käytännön toimenpiteitä. Kaupunginhallitus seuraa strategisia pro-

sesseja ja ohjelmatyötä. Tiedolla johtamisessa on käytössä erillinen järjestelmä. Järjestelmässä yhdistetään ja analysoidaan dataa useista kaupungin tietojärjestelmistä. Tiedolla johtamisen järjestelmä päivittyvine talous-, henkilöstö- ja suoritettuihin palveluihin johtamista.

Lisäksi kaupunginhallitukselle annetaan tietoja koko maan talouden kehityksestä, korkojen muutoksesta, kaupungin sijoitusten tuotosta, kaupungin lainamäärän muutoksesta ja muista talouden ja toiminnan tekijöistä tarpeen mukaan.

Lautakuntien on seurattava taloustilannetta normaalin kokousaikataulunsa puitteissa säännöllisesti.

Kunkin esimiehen on seurattava säännöllisesti johtamansa toiminnan talouden kehittymistä talousraportoinnin järjestelmiä hyödyntäen sekä laadittava omia ennusteita määrärahan riittävydestä johtamisensa tueksi. Tarvittaessa controllerit avustavat talousraporttien tulkinnessa ja ennusteiden laadinnassa.

Tilivelvolliset

Tilivelvollisia kunnissa ovat toimielimien (muu kuin kaupunginvaltuusto) jäsenet ja ao. toimielimen tehtävälueen johtavat viranhaltijat ja itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavat viranhaltijat. Laki ei vaadi tilivelvollisten määrittelemistä ennakolta. Tilivelvollisten määrittelyoikeus on valtuustolla. Viime kädessä tilintarkastuskertomuksen antavalla tilintarkastajalla on harkintavalta siitä, ketkä ovat tilivelvollisia. Vaikka henkilö ei olisikaan tilivelvollinen, hänen on hoidettava tehtävänsä asianmukaisen huolellisesti.

Tilivelvollisia toimielinten esittelijöinä ovat kaupunginjohtaja, konsernipalvelujohtajat, hallintojohtaja (keskusvaalilautakunta), tarkastuspäällikkö, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat, jätehuoltopäällikkö sekä muut toimielinten esittelijät.

Hankintoja koskeva ohje

Hämeenlinnan kaupungin hankinnat toteutetaan ja hankintasopimukset laaditaan voimassa olevan, kaupunginhallituksen hyväksymän Hankintaohjeen ja Sopimusohjeen mukaisesti. Sopimusohje koskee myös muita sopimuksia kuin hankintasopimuksia. Hankintaohjeessa on kerrottu muun muassa päätösraja hankintoja ja tilauksia koskien sekä suorahankintaratat. Tarvittaessa on konsultoitava kaupungin hankintapalvelut-yksikköä.

Investointikohteiden suunnittelussa on erityisesti huomioitava kustannustehokkuus. Investointien osalta noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat, infra ja kunnallistekniikka rakennetaan perustasoisiksi ja ratkaisut ovat yksinkertaisia. Rakennusten tai infraan ratkaisujen ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Investointeja suunniteltaessa panostetaan kustannusarvioiden laadintaan ja selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot sekä lasketaan ennakolta tulevat vuosittaiset käyttötalouden lisäkustannukset (poistot, rahoituskulut ja ylläpitokustannukset, sekä mahdollisesti tyhjilleen jäävien tilojen kustannukset). Investoinneissa hyödynnetään esimerkiksi talousohjattua rakentamista.

Kohteiden kalustaminen toteutetaan perustasoisena ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaisesti kierrätyskalusteita.

Investointien pienhankintaraja

Investointeihin kohdistettavan omaisuuden hankinnassa on yksittäisen hyödykkeen ostohinnan raja 10 000 euroa, kun se tulee olemaan käytössä useampana kuin kahtena tilikautena. Halvemmat hankinnat kirjataan käyttötalousmenoksi.

Ensikertainen kalustus muodostaa poikkeuksen em. rajaa koskevaan määräykseen silloin kun ensikertaisen kalustuksen kokonaisuudesta muodostuu yhteensä yli 10 000 euron hankinta. Ensikertaiseen kalustukseen ei kuitenkaan kirjata lyhytaikaisessa käytössä kuluvia hyödykkeitä, kuten esim. pientarvikkeita ja -laitteita, kirjallisuutta ja tarveaineita.

Sisäisen vuokran määräytymisperiaatteet

Sisäinen vuokra koostuu sisäisestä pääomavuokrasta ja sisäisestä hoitovuokrasta.

Sisäiseen vuokraan sisällytettävät pääomakustannusten erät muodostuvat neljästä tekijästä: korjausvastikkeesta, korkokustannuksesta ja maanvuokrasta sekä peruskorjaus- ja perusparannusinvestointien vuokrasta. Korjausvastiketta peritään siitä, että rakennus voidaan teknisesti pitää käytettävässä kunnossa, pitkällä aikavälillä. Vastikkeen on aina katettava vähintään tilakokonaisuudesta kaupungille aiheutuvat poistot. Korkokustannus on omistajan määrittelemä korkotuottoväestä rakennusomaisuudelle. Perityn koron tulee kattaa esimerkiksi talonrakennusinvestoinneista kaupungille aiheutuvan vieraan pääoman kustannukset (korkokulut) ja pitkällä tähtäimellä tyhjilleen jääneiden tilojen alaskirjaukset. Maanvuokra on korvaus maahan sitoutuneen pääoman käytöstä ja se lasketaan tontin pinta-alan mukaisesta maa-alasta erikseen päätettävän neliöhinnan mukaisesti. Niiden rakennusten osalta, joissa tontit ovat erittäin suuria, sovelletaan tontin pinta-alan pihapiirin luonnollista pinta-alaa. Peruskorjaus- ja perusparannusinvestointien osalta vuokraan lisätään tehdyn investoinnin kaupungille aiheuttama vuotuinen poisto. Sisäinen pääomavuokra määritellään vuodeksi kerrallaan ja se on kiinteä.

Sisäinen hoitovuokra kattaa tilojen ylläpidosta aiheutuvat kustannukset. Näitä ovat esimerkiksi kunnossapito, lämpö, sähkö, vesi, jätehuolto, ulkoalueiden hoito, ICT-kustannukset sekä muut erikseen sovitut asiat. Kustannukset lasketaan kiinteistökohtaisesti.

Sekä sisäinen hoitovuokra että sisäinen pääomavuokra sisältyvät toimialojen määrärahoihin.

Käyttötalousosa

Konserni- ja elinvoimapalvelut

Talous

10 KONSERNI- JA ELINVOIMAPALVELUT	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	3 877 152	2 925 000	13 941 000	13 998 000	14 274 000
MAKSUTUOTOT	-18 866	0	0	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	2 561 212	2 239 000	1 919 000	1 723 000	1 823 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	380 779	44 000	117 000	37 000	37 000
TOIMINTATUOTOT	6 800 277	5 208 000	15 977 000	15 758 000	16 134 000
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-12 204 985	-13 365 000	-17 529 000	-18 031 000	-18 818 000
PALVELUJEN OSTOT	-13 743 168	-15 045 000	-23 924 000	-24 059 000	-24 420 000
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-272 404	-190 000	-251 000	-246 000	-191 000
AVUSTUKSET	-9 297 350	-9 060 000	-15 691 000	-15 930 000	-15 942 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 750 396	-1 511 000	-1 547 000	-1 556 000	-1 599 000
TOIMINTAKULUT	-37 268 302	-39 171 000	-58 942 000	-59 822 000	-60 970 000
TOIMINTAKATE	-30 468 025	-33 963 000	-42 965 000	-44 064 000	-44 836 000

Vuonna 2025 konserni- ja elinvoimapalvelujen toimintamenot ovat 58,942 milj. euroa ja toimintatulot ovat 15,977 milj. euroa. Toimintakate on -42,965 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2026 toimintakate on -44,064 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2027 toimintakate on -44,836 milj. euroa.

Konserni- ja elinvoimapalvelujen talousarvio sisältää kaksi tulosaluetta Konsernipalvelut ja Elinvoimapalvelut.

Konsernipalvelut

Talous

110 KONSERNIPALVELUT	TP 2023	Muutettu TA 2024	KH 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	3 038 740	2 484 400	3 034 000	2 910 200	2 967 500
MAKSUTUOTOT	-18 866	0	0	0	0
TUET JA AVUSTUKSET	948 848	805 000	598 000	523 000	623 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	331 763	39 000	112 000	32 000	32 000
TOIMINTATUOTOT	4 300 484	3 328 400	3 744 000	3 465 200	3 622 500
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-8 887 408	-9 481 800	-9 486 000	-9 851 400	-10 349 100
PALVELUJEN OSTOT	-9 986 280	-10 708 700	-10 858 200	-10 816 700	-10 962 500
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-246 623	-164 900	-219 600	-214 500	-159 400
AVUSTUKSET	-1 903 369	-1 141 200	-1 182 200	-1 409 500	-1 409 900
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 523 895	-1 258 900	-1 068 400	-1 068 000	-1 101 300
TOIMINTAKULUT	-22 547 576	-22 755 500	-22 814 400	-23 360 100	-23 982 200
TOIMINTAKATE	-18 247 092	-19 427 100	-19 070 400	-19 894 900	-20 359 700

Vuonna 2025 konsernipalvelujen toimintamenot ovat 22,814 milj. euroa ja toimintatulot ovat 3,744 milj. euroa. Toimintakate on -19,070 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2026 toimintakate on -19,895 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2027 toimintakate on -20,360 milj. euroa.

Konsernipalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. Kaupunginhallitus vastaa konsernipalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

Toiminnan kuvaus

Konsernipalvelut ohjaa, valvoo ja tukee koko kaupunkikonsernin toimintaa. Konsernipalvelujen tehtävänä on varmistaa, että kaupunkikonsernin yksiköt toteuttavat kaupunkistrategiaa ja toimivat koko konsernin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Konsernipalvelujen tehtävä ulottuu kaupungin perusorganisaation lisäksi yhteisöihin ja säätiöihin, joissa kaupunki on omistajana tai joissa kaupungilla on määräysvalta. Konsernipalvelujen talousarvio sisältää seitsemän vastuualuetta: kaupunginvaltuusto ja hallitus, kaupunginjohto, talous, hankinnat ja omistajaohjaus, henkilöstö- ja hallintopalvelut, strategia ja tietojohtamispalvelut, keskusvaalilautakunta ja tarkastuslautakunta.

Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Strategisia toimeenpano-ohjelmia ovat Lapsiystävällinen Hämeenlinna, Hiilineutraali Hämeenlinna ja Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna. Konsernipalvelut edistää näitä kaikkia

- tuottamalla tietoa ohjelman toteuttamisen tueksi ja työn vaikuttavuuden kuvaamiseen
- antamalla tukea viestintään

- antamalla tukea mahdollisissa hankehakuvaiheissa
- tekemällä tapahtumia ja matkailua edistäviä hankintoja ja yhteistyötä

Toimet talouden tasapainottamiseksi

TE-palveluiden siirto kunnille laajentaa ja aikaistaa kuntien rahoitusvastuuta. Tämä kompensoidaan kaupungille kiinteänä valtionosuuden lisäyksenä. Muutoksen myötä kaupungin rahoitusvastuu työtömyyden kustannuksista poistuu vain työllistymisen myötä. Tätä kustannusten lisääntymistä ennakoidaan mm. yhteistyön tiivistämisellä konserniyhtiöiden kanssa sekä hankintojen työllistymistulos-tavoitetta painottamalla. Tavoitteena on lisätä digitaalisuutta. TE-palveluiden siirron yhteydessä on mahdollista tehostaa konsernipalveluiden tuotantoa siltä osin kuin sote-siirron myötä vapautunutta työaikaa voidaan kohdentaa TE-töihin liittyviin tehtäviin, joihin saataneen täysimääräinen rahoitus valtiolta.

Koko kaupungin tasolla (myös toimialoilla) hallinnon henkilöstömäärää arvioidaan jatkossa kuten tähänkin asti, eli jokaisen eläköitymisen kohdalla erikseen. Tämän perusteella päätetään tarpeesta rekrytoida eläköityneen tilalle uusi tekijä. Vähentäminen on mahdollista, mikäli samalla suurin osa henkilön tehtävistä lakkautetaan eli jätetään jatkossa tekemättä.

Konserni- ja elinvoimapalvelut jatkaa omalta osaltaan talouden tasapainotusohjelman mukaisten selvitysten työstämistä, vaikka kaupunkitasolla tasapainotusohjelma onkin ajautunut haastavaan tilanteeseen vuoden 2023 aikana.

Konsernipalveluiden henkilöstö

Konsernipalveluiden henkilöstö koostui 31.8.2024 yhteensä 66 henkilöstä, joista noin 89 % on vakituisessa palvelussuhteessa.

Konsernipalveluiden henkilöstö vastuualueittain:

Työyksikkö	Vakinainen	Määräaikainen	Työllistetty	Oppi-sopi-mus	Yhteensä
Kaupunginhallitus ja valtuusto		1			1
Kaupunginjohto	1				1
Talous, hankinnat, omistaja-ohjaus ja tarkastustoimi	14	1			15
Henkilöstö- ja hallintopalvelut, valmius ja varautuminen	21	1	1		23
Strategia, tietojohtaminen, tietohallinto, viestintä, markkinointi ja asiakaspalvelu	23	1	1	1	26
Yhteensä	59	4	2	1	66

Vakituisesti konsernipalveluiden hallinnollisissa tukipalvelutehtävissä työskentelee tällä hetkellä 53 henkilöä. Hallinnollisen henkilöstön tarvetta arvioidaan aina tehtävien vapautuessa, mutta henkilöstön vähentäminen on mahdollista vain, mikäli työtehtävien määrä vähentyy. TE25 uudistus tuo mukanaan lisää työtehtäviä myös hallinnolliselle henkilöstölle mutta vuoden 2025 talousarviossa ei tähän liittyen ole ehdolla uusia vakansseja.

Vuonna 2024 työtehtäväjärjestelyjä on tehty hallintopalveluissa hallintosihteerin ja lakimiehen tehtävän vapautuessa. Lisäksi henkilöstöpalveluilla ja strategia- tietojohdamisen palveluilla on syksystä 2024 lähtien yhteinen palvelusihteerin.

Talouden tasapainottamisohjelman mukaisesti konsernipalveluiden vakituisen hallinnollisen henkilöstön osuus on vuodesta 2022 vuoteen 2024 on vähentynyt 68 henkilöstä 55 henkilöön, eli n. 20 %.

Talous

Kaupunginvaltuusto ja -hallitus

1110 KAUPUNGINVALTUUSTO JA HALLITUS	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintamenot	-3 509 891	-2 991 600	-3 131 800	-3 394 800	-3 443 500
Toimintakate (Netto)	-3 509 891	-2 991 600	-3 131 800	-3 394 800	-3 443 500

Vuonna 2025 kaupunginvaltuuston ja -hallituksen toimintamenot ovat 3,132 milj. euroa.

Kaupunginvaltuuston ja -hallituksen budjettikohtaan kuuluvat näiden toimielimien kustannukset sekä Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n ja Verkatehdas Oy:n avustusten määrärahat sekä maksuosuudet Suomen Kuntaliiton, Hämeen liiton ja Hämeen kesäyliopiston toimintaan.

Toiminnan kuvaus

Valtuustoryhmien käyttöön on 13 000 euron määräraha. Kaupunginvaltuuston puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa.

Kaupunginhallituksen puheenjohtajan edustusmääräraha on 3 000 euroa. Kaupunginhallituksen alaisiin määrärahoihin kuuluu Verkatehdas Oy:n avustus (750 000 euroa), Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n avustus pysäköintiliiketoimintaan (150 000 euroa yleisavustuksena pysäköintiliiketoimintaan ja 90 000 euroa Rataparkkiin). Rataparkkiin on varattu koko suunnitelmakaudelle vastaava summa. Pysäköintiliiketoiminnan yleisavustus nousee 250 000 euroon vuodesta 2026 alkaen. Verkatehdas Oy:n avustus nousee 915 000 euroon vuodesta 2026 alkaen.

Kaupunginhallituksen elinvoimajaosto vastaa elinkeino- ja työllisyyspolitiikasta, elinkeinopoliittisesta edunvalvonnasta, kotoutumisen edistämisestä, elinvoimayhteistyöstä, asuntopoliitiikasta, korkeakoulupoliitiikasta, matkailun kehittämisestä sekä elinvoimaan liittyvästä osallisuudesta.

Kaupunginjohto

1120 KAUPUNGINJOHTO	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	2 191	0	80 000	0	0
Toimintamenot	-548 147	-719 000	-844 500	-729 700	-743 800
Toimintakate (Netto)	-545 956	-719 000	-764 500	-729 700	-743 800

Vuonna 2025 kaupunginjohtoon palvelualueen toimintamenot ovat 0,845 milj. euroa ja toimintatulot ovat 80 000 euroa. Toimintakate on -0,765 milj. euroa.

Vastuualue sisältää johdon määrärahojen lisäksi kaupungin johtoryhmätoiminnan ja markkinointiyhteistyön ja tapahtumien määrärahat. Vuonna 2025 markkinointiyhteistyön määräraha sisältää veteraanijuhlan ja valoilmion sekä Sibelius-kongressin avustamisen. Lisäksi lisätään 10 000 euroa tukemaan ja edistämään maaseutumaista kyläasumista.

Toiminnan kuvaus

Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisuudessa kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa.

Kaupunginjohtajan edustusmääräraha on 10 000 euroa.

Talous, hankinnat ja omistajaohjaus

1140 TALOUS, HANKINNAT JA OMISTAJAO	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	297 759	11 800	95 800	95 800	95 500
Toimintamenot	-4 397 856	-3 798 200	-3 245 900	-3 628 000	-3 730 700
Toimintakate (Netto)	-4 100 097	-3 786 400	-3 150 100	-3 532 200	-3 635 200

Vuonna 2025 talouden, hankintojen ja omistajaohjauksen palvelualueen toimintamenot ovat 3,246 milj. euroa ja toimintatulot ovat 95 800 euroa. Toimintakate on -3,150 milj. euroa.

Syksyllä 2024 toteutettu talouspalvelujen tuottajan vaihto ja talousjärjestelmien uudistus tulevat vaatimaan vielä vuoden 2025 ajan vastuualueen asiantuntijoita merkittävää työpanosta. Uuden palvelutuottajan kanssa kehitetään yhteistyössä toimintatapoja ja hiotaan talouden prosesseja huomioiden uusien järjestelmien tarjoamat mahdollisuudet. TE2025-uudistus toteutetaan vuoden 2025 alussa, siirtyvien palveluiden talouden prosessien kehittäminen sekä palvelujen hinnoitteluun liittyvä kustannuslaskenta ajoittuu kuitenkin siirron jälkeiseen aikaan. Toiminnassa ja määrärahoissa on varauduttu vakanssirekisterin mahdolliseen ylläpitotehtävään.

Vastuualue koostuu kolmesta palvelualueesta: talouspalvelut, hankintapalvelut ja omistajaohjaus.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Siirretään työtehtäviä tiloimistolta omaksi työksi turvaten toimenpiteellä henkilöstön työkykyisyys ja saavuttaen samalla kaupungille taloudellista hyötyä.	Ostettujen tiloimistopalvelujen tuntimäärä alenee	Henkilöstön kuormittuminen ja sijaistuksien hoito	Työtehtävien priorisointi ja varahenkilöiden nimeäminen
Integroidaan TE -palveluiden hankinnat osaksi kaupungin hankintapalveluiden toimintaa	TE-palveluiden hankinnat on integroitu osaksi kaupungin hankintatoimea	Henkilöstön kuormittuminen	Työtehtävien priorisointi

Toiminnan kuvaus

Talouspalvelut

Talouspalveluiden keskeisimpiä työtehtäviä ovat vuosienusteiden ja talousarvion ohjaus ja laatiminen, puolivuotisraporttien ja tilinpäätöksen laatiminen sekä rahoituksesta ja sijoitustoiminnasta huolehtiminen. Työhön kuuluvat kaupungin talouden ohjauksen koordinointi ja seuranta, toimintayksiköille annettava talouden ohjauksen tuki sekä tuottavuuden, kustannuslaskennan ja tuotteistamisen kehittäminen ja ohjaus. Määrärahoihin kuuluvat myös kunnallisverotuksen kustannukset.

Talouspalvelujen henkilöstö avustaa organisaation eri yksiköitä kaikissa talouteen ja laskentatoimeen liittyvissä asioissa.

Budjetin toteutumisen seuranta, johdolle annettava talousasioiden tuki sekä säännölliset talouskat-
sukset ovat työkaluja kaupunkitason talouden ohjaamisessa. Talous voi parantua kuitenkin vain päätöksin, jotka tehdään poliittisella tasolla.

Vuonna 2025 tehdään puolivuotisraportti talouden ja toiminnan toteumasta ja ennusteesta kaudelta 1–6. Lisäksi valtuustolle raportoidaan talouden toteumasta kausilta 1–4 ja 1–9. Kaupunginhalituksen raportoidaan talouden toteumasta edellisten lisäksi kausilta 1–3, 1–5 ja 1–11.

Mahdolliset konsernipalveluihin kirjattavat pysyvien vastaavien myyntivoitot ja -tappiot kirjataan omistajaohjauksen kohdalle. Vuodelle 2025 ja taloussuunnitelmavuosille ei ole budjetoitu myyntivoittotuloja.

Talouspalveluiden kokonaishenkilöresurssi saattaa kasvaa yhdellä henkilöllä vuodesta 2024, joh-
tuen TE25-uudistuksesta. Rahoitus lisäykselle tulee TE25-valtionosuuksista. Työnjohdollisesti uusi henkilö olisi osa talouspalvelujen tiimiä, mutta vuoden 2025 osalta kyseisen henkilön määräraha näkyy teknisistä syistä suoraan TE-palveluiden kustannuspaikalla.

Kriittinen menestystekijä: Ajantasaisen tiedon tuottaminen johtamisen tueksi.

Hankintapalvelut

Hankintapalveluiden keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin hankintatoimen kokonaisjohtamisen tukemiseen, koordinointiin ja seurantaan. Hankintapalveluiden tehtävä on antaa toimialoille asiantuntijatukea hankintojen toteuttamisessa ja hankintalainsäädännössä sekä sen soveltamisessa. Palvelualue vastaa kaupungin yleisten linjausten ja periaatteiden laadinnasta, kuten esimer-

kiksi hankintoihin liittyvän viestinnän määrittelystä. Lisäksi tavoitteena on yhteishankintojen tehokkaampi ohjaus, hankintasopimukseen liittyvä sopimustenhallinnan tehostaminen sekä kaupungin hankintoihin liittyvän tietopohjan laajentaminen. Lisäksi hankintapalveluiden henkilöstö toteuttaa vuoden aikana useampia kilpailutuksia itsenäisesti tai yhdessä toimijoiden kanssa.

Vuonna 2025 keskeisiä painopistealueita ovat TE25-uudistuksen huomioiminen osana hankintatoimea, hankintatoimen yleinen kehittäminen mm. hankintakategorioiden, viestinnän ja hankintojen vastuullisuuden ja vaikuttavuuden osalta sekä sopimustenhallinta ja sopimusvalvonta.

Hankintapalveluiden henkilöstömäärä on viisi, josta on kasvua vuoteen 2024 kaksi henkilöä TE25-uudistuksen myötä. Rahoitus lisäykselle tulee TE25-valtionosuuksista. Työnjohdollisesti uudet henkilöt ovat osa hankintapalveluiden tiimiä, mutta vuoden 2025 osalta kyseisten henkilöiden määrärahat näkyvät teknisistä syistä suoraan TE-palveluiden kustannuspaikalla. Lisäksi tiimi tekee tiivistä yhteistyötä kaupunkirakennetoimialan hankinta-asiantuntijan kanssa.

Kriittinen menestystekijä: Hankintapalvelut mahdollistavat tehokkaan hankintatoimen johtamisen ja toteuttamisen.

Omistajaohjaus

Omistajaohjauksen keskeisimmät työtehtävät liittyvät kaupungin konserniyhteisöjen ohjaukseen, seurantaan ja tukeen, sekä konsernirakennetta koskeviin järjestelyihin. Vastuualue vastaa omistajaohjaukseen liittyvästä valmistelutyöstä, mukaan lukien kaupungin tytär- ja osakkuusyhteisöjen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden valmistelu.

Vuonna 2025 jatketaan konsernirakenteen uudistamista sekä kaupungin talouden tasapainottamisohjelmaan liittyviä selvityksiä ja toimenpiteitä. Kuluttajien ja yritysten talouden tiukentuminen vaikuttaa konserniyhteisöjen toimintaan ja tulee todennäköisesti näkymään myös niiden omistajaohjauksessa. Kaupunkikonsernin yhteistyötä on edelleen tiivistettävä elinvoiman ja kestävän talouden näkökulmasta.

Omistajaohjauksen kokonaishenkilöresursseissa (2) ei ole muutoksia vuodesta 2024.

Kriittinen menestystekijä: Tehokas omistajapolitiikka ja kustannustehokas konsernirakenne.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut

1170 HENKILÖSTÖ- JA HALLINTOPALV	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	511 072	609 400	895 100	895 500	896 000
Toimintamenot	-7 968 632	-9 325 100	-9 457 600	-9 733 600	-9 927 200
Toimintakate (Netto)	-7 457 559	-8 715 700	-8 562 500	-8 838 100	-9 031 200

Vuonna 2025 henkilöstö- ja hallintopalvelut -palvelualueen toimintamenot ovat 9,458 milj. euroa ja toimintatulot ovat 0,895 milj. euroa. Toimintakate on -8,563 milj. euroa.

Konsernipalveluissa henkilöstöpalvelujen 2025 eläkemenojen määrärahoihin sisältyy tasausmaksu. Tasausmaksuun on talousarviossa määrärahaa 3,938 milj. euroa.

Talousarvio sisältää nettona 654 000 euron määrärahan työterveyspalveluihin. Palvelut sisältävät sekä yleislääkäritasoiset sairaanhoidon palvelut että ennaltaehkäisevät terveyspalvelut.

Talousarvioon sisältyy 1.1.2025 lähtien turvallisuuspäällikön 60 000 euron määrärahan.

Henkilöstö- ja hallintopalvelut on kaupunkiorganisaation sisäinen kumppani, jonka tavoitteena on tukea palvelua tuottavien yksiköiden lähijohtajia ja henkilöstöä menestymään omassa työssään.

Tulevien vuosien taloudelliset haasteet ja talouden tasapainottamisohjelma sekä kaupunkistrategian toteuttaminen vaativat vastuualueen asiantuntijoiden vahvaa työpanosta.

Hallinto ja johdon tuki keskittyy vuonna 2025 erityisesti alue- ja kuntavaalien järjestämiseen sekä uuden valtuustokauden alkuun. Vuoden 2025 yhdistelmävaalit haastavat vaalien järjestämisen, johon oman lisänsä tuovat vaaliorganisaation yhden hallintosihteerin vaihtuminen ja muuttuneet äänestysalueet. Sujuvien vaalien toteuttamisen kannalta on eduksi, että mahdollisimman moni äänestäjä käy äänestämässä ennakkoon ja ääntenlaskentaan jää enemmän aikaa. Näin ollen ennakoöänestyspaikkoja tullaan lisäämään ja ennakoöänestyspaikkojen aukioloaikoja laajentamaan. Tavoitteena on saavuttaa aikaisempaa suurempi ennakoöänestysprosentti. Lisäksi vaalien järjestämisen muita toimintaprosesseja tullaan kehittämään.

Sähköisen arkistoinnin osalta jatketaan edellisvuoden tavoitetta tuoda sähköinen arkistointi osaksi kaikkia kaupungin toimintaprosesseja. Vuoden 2025 aikana keskitytään erityisesti verkkolevyillä olevaan aineistoon sekä asianhallintajärjestelmän aineiston arkistointiin.

Henkilöstöpalveluissa vuonna 2025 otetaan käyttöön uuden HR- järjestelmän lisäosia kuten esim. onnistumiskeskustelut, koulutusten hallinta, osaaminen, taidot ja pätevyyydet.

TE25-uudistus toteutetaan vuoden 2025 alussa, siirtyneen henkilöstön yhteistoimintamenettely ja palkkajärjestelmän kehittäminen ajoittuu kuitenkin siirron jälkeiseen aikaan.

Jatkuvana tavoitteena henkilöstöpalveluilla on edelleen kehittää henkilöstösaatavuutta, työntekijäkokemusta ja johtamista.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Onnistunut alue- ja kuntavaalien toteutus.	Ennakoöänestyksen suosio suurempaa kuin aikaisemmissa vaaleissa.	Ennakoöänestyspaikat eivät ole äänestäjien kannalta saavutettavia. Äänestäjät eivät löydä sopivaa ehdokasta ajoissa.	Tiedotetaan ennakoöänestyksestä aktiivisesti.
	Vaalipäivänä ääntenlaskujen (ennakoöännet ja vaalipäivän äännet) valmistuminen aikataulussa.	Resurssit eivät riitä ääntenlaskentaan	Riittävä määrä henkilöstöä, henkilöstön koulutus

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Sähköisen arkiston muodostaminen on osa kaikkia kaupungin toimintaprosesseja.	Verkkolevyille (N-asema) tallennettu aineisto on käyty läpi ja niiden organisoidusta säilyttämisestä on tehty suunnitelma.	Olemassa olevat järjestelmät eivät pysty korvaamaan verkkolevyä tallennuspaikkana, resurssit eivät riitä aineiston läpikäyntiin.	Työ tehdään pienissä osissa askel kerrallaan.
	Asianhallintajärjestelmään tallennetun aineiston osalta on luotu käytäntö Sähköiseen arkistoon siirtämiseksi ja ennen vuotta 2019 syntynyt aineisto on siirretty.	Resurssien puute.	Työn priorisointi.
Osaamisen kehittäminen	Sähköiset onnistumiskeskustelut on otettu käyttöön ja koulutusten hallinnointi on keskitetty.	Sähköistä onnistumiskeskustelu-työkalua ei oteta käyttöön.	Lähijohtajien osallistaminen pilotointiin sekä hyvät koulutukset ja tuki sähköisten lisätyökalujen käyttöönottoon.
	Tulevaisuuden osaamistarpeet on määritelty.	Osaamistarpeen määrittely ei onnistu.	Asiantuntijoiden vahva tuki ja ohjaus.
Onnistunut perehdyttäminen	Uuden henkilöstön perehdytyskäselyn perehdytyskokemuksen keskiarvo vähintään 3,5	Perehdytys on puutteellinen tai sitä ei tehdä ollenkaan	Lähijohtajien sparraaminen ja valmentaminen.

Toiminnan kuvaus

Henkilöstö- ja hallintopalvelut vastaa seuraavista osa-alueista: henkilöstöpalvelut, hallinnon ja johdon tuki sekä varautuminen ja valmiustoiminta. Henkilöstö- ja hallintopalveluita johtaa henkilöstö- ja valmiusjohtaja, jonka työpanos jakautuu henkilöstöpalveluiden sekä varautumisen ja valmiuden välillä.

Henkilöstöpalveluiden seitsemän henkilön tiimi tarjoaa koko organisaation käyttöön keskitetysti palvelussuhteen koko elinkaaren palvelut, henkilöstön saatavuuteen ja rekrytointiin liittyvän tuen, henkilöstösuunnittelun ja raportoinnin. Henkilöstöpalveluissa hoidetaan keskitetysti myös henkilöstön osaamisen, toimintakulttuurin ja johtamisen kehittäminen, työhyvinvoinnin- ja työsuojelun palvelut sekä yhteistoiminta.

Hallinto ja johdon tuki, 16 henkilöä, tuottaa johdon ja luottamushenkilöiden tukipalvelut sekä valtuuston ja kaupunginhallituksen kokousvalmisteluun ja täytäntöönpanoon liittyvät palvelut. Hallinto ja johdon tukipalvelut vastaavat myös hallinnon asiantuntija- ja lakimiestehtävistä, asianhallinnasta ja arkistoinnista, tietoturvasta ja tietosuojasta, vaalien järjestämisestä, Raatihuoneen toiminnasta sekä kaupungintalon ja Raatihuoneen virastomestarehtävistä.

Henkilöstö- ja valmiusjohtajan vastuulla on varautumiseen ja valmiuteen liittyvä kokonaiskoordinaatio yli toimialarajojen.

Strategia ja tietojohdamsipalvelut

1300 STRATEGIA JA TIETOJOHTAMISPALV	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	3 357 916	2 395 800	2 585 500	2 461 300	2 518 400
Toimintamenot	-5 718 768	-5 125 100	-5 666 100	-5 598 200	-5 655 000
Toimintakate (Netto)	-2 360 852	-2 729 300	-3 080 600	-3 136 900	-3 136 600

Vuonna 2025 Strategia ja tietojohdamsipalvelut -palvelualueen toimintamenot ovat 5,666 milj. euroa ja toimintatulot ovat 2,586 milj. euroa. Toimintakate on -3,081 milj. euroa.

Strategian ja tietojohdamsipalvelujen talousarvio vuodelle 2024 sisältää määrärahoja seuraavasti:

- Kehittämispalvelut: 657 600 € (menot) ja 28 100 € (tulot),
- Asiakaspalvelut ja viestintä: 1 251 900 € (menot),
- Toiminnan kehittäminen ja hankkeet: 522 500 (menot) ja 180 000 € (tulot)
- Tietohallinto: 3 234 100 € (menot) ja 2 377 400 € (tulot)

Strategia ja tietojohdamsipalvelut vastaa kaupungin strategian ja tietojohdamsipalvelun tuottamisesta ja seurannasta sekä digitalisaation, tietohallinnon, yleisen hankekoordinaation, viestinnän, kaupunki- ja matkailumarkkinoinnin, osallisuustyön ja kaupunkineuvonnan toiminnasta. Kyseessä ovat tietojohdamsipalvelu- ja teknologia-avusteisen päätöksenteon tukipalvelut täydennettynä viestinnällä ja yhteystoiminnalla.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Tietoon perustuva johtaminen ja päätöksenteko	Exreportin kuukausittainen kävijämäärä pl. heinäkuu vähintään 120	Exreportin kävijämäärä jää matalaksi, jolloin tietojohdamsipalvelu ei toteudu aiotulla tavalla	Riittävä valmennus ja opastus yhteisen tietojohdamsipalvelujärjestelmän käyttöön
	Exreportin käyttäjäkyselyn suositeluindeksi NPS vähintään 50	Järjestelmän sisältö ei vastaa tarpeita tai järjestelmän käytettävyys on heikko	Järjestelmän kehittämisessä huomioidaan käyttäjien tarpeet ja käytettävyys
Kaupunkistrategian päivittäminen	Uuden valtuuston kaupunkistrategia on päivitetty viikkoon 41 mennessä	Strategian päivitys viivästyy päätöksenteon siirtymisestä johtuen	Nykyisen strategian onnistumisten arviointi ja strategian päivitys tehdään asetun aikataulun mukaisesti
Digitalisaation tukeminen	Toimialat arvioivat saamansa tuen >= 3,8 asteikolla 1–5	Tuki koetaan riittämättömäksi	Aktiivinen vuoropuhelu toimialojen kanssa
Digityökalujen tunnettavuus	Toimialan lähijohtajat arvioivat digityökalujen tunnettavuuden >= 3,0 asteikolla 1-5	Tunnettavuus koetaan riittämättömäksi	Aktiivinen vuoropuhelu toimialojen kanssa

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Vaikuttava viestintä ja markkinointi	Sosiaalisen median kanavien (Hämeenlinnan kaupungin Instagram, Facebook ja LinkedIn) seuraajamäärät kasvavat ja osallistumisten määrää seurataan säännöllisesti.	Sitoutuminen sosiaalisessa mediassa jää matalaksi.	Kiinnitetään huomiota viestien kiinnostavaan sisältöön ja julkaistaan monipuolisesti. Hyödynnetään maksettua mainontaa tarpeen mukaan.
	Verkkosivujen matkailu -osion (Visit Hämeenlinna) kävijämäärä kasvaa.	Matkailijat eivät löydä tarvitsemaansa tietoa. Viestintä ja markkinointi eivät tue matkailun kehittymistä.	Huolehditaan sisältöjen kiinnostavuudesta ja siitä, että matkailijoita ohjataan muista kanavista sivustolle.
	Verkkosivujen uudistamisesta ja tekoälyn hyödyntämisestä sivuilla on valmis suunnitelma ja uudistaminen on aloitettu.	Verkkosivut eivät ole nykyaikaiset ja käyttäjälähtöiset, tietoa on vaikea löytää verkkosivuilta.	Verkkosivujen uudistus aloitetaan huolellisella nykytilan kartoituksella ja tavoitetilan määrittelyllä.
	Markkinointia toteutetaan pitkän tähtäimen suunnitelman mukaisesti ja brändin vaikuttavuutta seurataan brändin uudistustyössä sovittujen mittarien mukaan.	Markkinointi ei tue strategisia tavoitteita ja uudistetun brändin vieminen käytäntöön epäonnistuu.	Operatiiviset toimenpiteet ja suunnitelmat kytketään strategiseen suunnitelmaan ja uudistettua brändiä viedään käytäntöön suunnitelmallisesti.

Toiminnan kuvaus

Strategia ja tietojohdampalvelut tukee toimialoja ja kaupungin johtoa perustehtävässään tuottamalla tietoa, arvioita ja selvityksiä kaupunkistrategian toteuttamiseksi. Strategia ja tietojohdaminen koordinoi kaupungin strategiatyötä. Erityisesti vuonna 2025 panostetaan strategian toteutumisen arviointiin uuden valtuuston strategian päivittämisen lähtökohdaksi. Tavoitteena on, että uusi valtuusto hyväksyy strategian päivitykset viikolla 41. Strategista kehittämistä koordinoidaan monialaisella strategisen kehittämisen ryhmällä ja huolehtimalla ajantasaisesta hankeohjeistuksesta ja plannerissa olevasta sähköisestä hankerekisteristä.

Osallisuuden edistämisessä strategia- ja tietojohdampalveluilla on toimialueiden ja konserniyhtiöiden toimintaa koordinoiva, tukeva, yhteisiä resursseja hyödyntävä ja innovatiivisuutta ylläpitävä rooli. Järjestöyhteistyötä tehdään SILTA-yhteistyöverkostossa sekä Kanta-Hämeen järjestöasiain neuvottelukunnassa. Lisäksi yksikkö vastaa vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston toiminnan koordinoinnista. Osana Hyvin Sanottu Hämeenlinna- hanketta toteutetaan kevään 2025 aikana kartoitus hämeenlinnalaisten näkemyksestä keskustelukulttuurin tilasta ja sen kehittymisestä.

Viestinnän tulevaisuuden tavoitetilan linjaukset ja strateginen markkinointisuunnitelma ohjaavat viestinnän ja markkinoinnin johtamista, toteuttamista ja kehittämistä. Viestinnän ja markkinoinnin suunnitelmallisuutta lisätään ja kokonaisuutta kehitetään edelleen. Keskeisiä teemoja ovat verkkosivujen uudistaminen, tekoälyn hyödyntäminen, uudistetun brändin vieminen käytäntöön, positiivisen puheen vahvistaminen ja kansainvälisen viestinnän kehittäminen.

Palvelupiste Kastellissa keskitytään laadukkaisiin ja asiakasystävällisiin asiakaskohtaamisiin ja kaupunkineuvontaan puhelimitse, sähköpostitse sekä kasvokkain palvelupisteessä. Asiakaspalvelun prosesseja tehostetaan ja kehitetään yhä vahvemmin digitaalisuutta hyödyntäviksi.

Tietohallinto kehittää ICT-palveluita, jotta ne ovat kustannustehokkaita, laadukkaita ja tietoturvallisia. Kehittämistoimenpiteitä on useita, joista yksi on siirtyminen pilvihallittuihin laitteisiin niin tietoliikennepuolella kuin työasemissa. Pilvihallinnan myötä tietoliikenneverkon näkyvyys kehittyy ja työasemien käyttöönotto ja ylläpito yksinkertaistuu. Pilvihallintaan siirtyminen tuo säästöjä tulevaisuudessa. Teknistä tietoturvaa parannetaan edelleen kyberuhkien pienentämiseksi.

ICT-palveluiden toiminnan varmistamisen lisäksi tietohallinto tukee toimialojen digitalisaatiota ja palvelujen asiakaslähtöistä kehittämistä resurssiensa puitteissa. Toimialoilla toteutetaan lukuisia kehityshankkeita, joissa tietohallinnon syväosaamista tarvitaan. Voimakkainta kehittäminen on työllisyyspalveluissa, jossa halutaan automatisoida prosesseja ja vähentää manuaaliryöstä. Yhteisistä digirahoista kohdennetaan puolet sähköiseen arkistoon ja merkittävä osa älypuhelinajantasaistamiseen ja sitä kautta tietoturvan parantamiseen.

Tietohallinto toimii kaupungin edunvalvojana ICT-asioissa. Tästä yhtenä esimerkkinä on maakunnallinen tietoliikennepalveluiden kilpailutus, jonka voitti nykyinen operaattori (Telia). Kilpailutuksen myötä kaupunki tulee säästämään 2025 vuodesta alkaen yli 150 000 euroa vuodessa. Säästöt eivät kohdistu tietohallintoon.

Hämeenlinnan kaupunki on toiminut Suomen kasvukäytävä-verkoston isäntäorganisaationa myös nykyisellä sopimuskaudella. Verkoston toiminnalla on ollut neljä keskeistä painopistettä: yrittäminen, osaaminen, liikkuminen sekä ainutkertaiset alueet. Meneillään olevan loppukauden 30.6.2025 asti painotuksen on liikkuminen ja elinvoima osana eurooppalaista verkostoa. Verkoston kautta on suoritettu aktiivista edunvalvontaa ja tuotu esimerkiksi ministeritapaamisissa sekä EU-vierailuissa esille kasvuvyöhykkeen keskeisiä vahvuuksia ja tarpeita. Verkosto laati yhteiset hallitusohjelmatavoitteet, jotka näkyvät varsin hyvin pääministeri Orpon muodostamassa hallitusohjelmassa. Lisäksi on tuettu eri kuntien ja kaupunkien omaa elinvoimatyötä tarjoamalla esimerkiksi koulutuksia sekä sparrausta mm. Elinvoimaohjelmien ja kuntastrategiaprosessien läpivientiin. Verkoston toimintaan on myös saatu mukaan lisää toimijoita.

Keskusvaalilautakunta

1500 KESKUSVAALILAUTAKUNTA	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	130 045	310 000	75 000	0	100 000
Toimintamenot	-157 009	-527 500	-200 000	0	-198 000
Toimintakate (Netto)	-26 964	-217 500	-125 000	0	-98 000

Vuonna 2025 keskusvaalilautakunnan toimintamenot ovat 0,200 milj. euroa, ja toimintatulot ovat 75 000 euroa. Toimintakate on -0,125 milj. euroa.

Toiminnan kuvaus

Vuonna 2025 järjestetään kuntavaalit sekä aluevaalit. Vuonna 2026 ei ole vaaleja.

Tarkastuslautakunta

1550 TARKASTUSLAUTAKUNTA	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	1 500	1 400	12 600	12 600	12 600
Toimintamenot	-247 272	-269 000	-268 500	-275 800	-284 000
Toimintakate (Netto)	-245 772	-267 600	-255 900	-263 200	-271 400

Vuonna 2025 tarkastuslautakunnan toimintamenot ovat -0,269 milj. euroa ja toimintatulot 12 600 euroa. Toimintakate on -0,256 milj. euroa.

Tarkastuslautakunta on osa konsernipalvelujen kokonaisuutta.

Tarkastuslautakunnan tehtävät on määritelty kuntalain 121 §:ssä ja kaupungin hallintosäännön 61 §:ssä. Tarkastuslautakunta toimii kaupunginvaltuuston alaisena ja valmistelee valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Lautakunta antaa vuosittain valtuustolle arviointikertomuksen, jossa se esittää arvionsa edellisen tilikauden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta sekä siitä onko kaupungin toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lisäksi lautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Arviointikertomuksessa esitetyt havainnot johtavat toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	75 % havainnoista johtaa toimintojen kehittämiseen vuoden kuluessa niiden esittämisestä	Rajalliset resurssit. Havaintojen jääminen toisijaiseksi.	Hyvä keskusteluyhteys toimialoille ja valtuustoon.

Toiminnan kuvaus

Tarkastuslautakunta tukee kaupunkistrategian toimeenpanoa sekä talousarviossa asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista omalla arviointitoiminnallaan ja antamallaan arviointikertomuksella.

Kaupunkistrategia ja talousarviossa asetetut tavoitteet ohjaavat tarkastuslautakunnan arviointitoiminnan kohdentumista ja painotuksia. Lautakunta laatii vuosittain työohjelman arviointityötään varten, joka pohjautuu valtuustokaudelle laadittuun arviointisuunnitelmaan. Työohjelma sisältää ti-livuotta koskevat arviointikohteet.

Tarkastuslautakunnan valmistelutyöstä huolehtii tarkastustoimen yksikkö.

Elinvoimapalvelut

160 ELINVOIMAPALVELUT	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT					
MYYNNTUOTOT	838 412	440 600	10 907 000	11 087 800	11 306 500
TUET JA AVUSTUKSET	1 612 365	1 434 000	1 321 000	1 200 000	1 200 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	49 016	5 000	5 000	5 000	5 000
TOIMINTATUOTOT	2 499 793	1 879 600	12 233 000	12 292 800	12 511 500
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-3 317 577	-3 883 200	-8 043 000	-8 179 600	-8 468 900
PALVELUJEN OSTOT	-3 756 888	-4 336 300	-13 065 800	-13 242 300	-13 457 500
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-25 781	-25 100	-31 400	-31 500	-31 600
AVUSTUKSET	-7 393 981	-7 918 800	-14 508 800	-14 520 500	-14 532 100
MUUT TOIMINTAKULUT	-226 500	-252 100	-478 600	-488 000	-497 700
TOIMINTAKULUT	-14 720 726	-16 415 500	-36 127 600	-36 461 900	-36 987 800
TOIMINTAKATE	-12 220 934	-14 535 900	-23 894 600	-24 169 100	-24 476 300

Vuonna 2025 elinvoimapalvelujen toimintamenot ovat 36,128 milj. euroa ja toimintatulot ovat 12,233 milj. euroa. Toimintakate on -23,895 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2026 toimintakate on -24,169 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2027 toimintakate on -24,476 milj. euroa.

Kaupungin elinvoimapalvelujen toimintamenot ja toimintatulot ovat bruttositovat. TyöHämeen toimintakate on sitova (nettositovuus). Kaupunginhallitus vastaa elinvoimapalvelujen kokonaismäärärahan riittävydestä.

Elinvoimapalvelujen talousarvio sisältää kaksi palvelualueetta: kaupungin elinvoimapalvelut ja TyöHäme.

Elinvoimapalveluiden henkilöstö

Työyksikkö	Vakinainen	Määräaikainen	Työllistetty	Oppi-sopi- mus	Yhteensä
Elinvoimapalvelut	2				2
Työllisyyspalvelut, TyöHäme	10	21	6		37
Kotoutumisen edistämisen palvelut	12	7	3	1	23
Yhteensä	24	28	9	1	62

Kaupungin elinvoimapalvelut

1600 KAUPUNGIN ELINVOIMAPALVELUT	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	2 499 793	1 879 600	1 407 000	1 267 900	1 269 900
Toimintamenot	-14 720 726	-16 415 500	-25 301 600	-25 437 000	-25 746 200
Toimintakate (Netto)	-12 220 934	-14 535 900	-23 894 600	-24 169 100	-24 476 300

Vuonna 2025 Kaupungin elinvoimapalvelut -palvelualueen toimintamenot ovat 25,302 milj. euroa ja toimintatulot ovat 1,407 milj. euroa. Toimintakate on -23,895 milj. euroa.

Kaupungin elinvoimapalveluiden talousarvio vuodelle 2025 sisältää määrärahoja seuraavasti:

- Elinvoimapolitiikka: 3,299 milj. euroa (menot) ja 42 500 euroa (tulot)
- Hämeenlinnan työllisyyspalvelut: 20,243 milj. euroa (menot) ja 124 000 euroa (tulot)
- Kotoutumisen edistämisen palvelut: 1,759 milj. euroa (menot) ja 1,241 milj. euroa (tulot)

Kotoutumisen edistämisen palveluiden tulojen ennustaminen vuodelle 2025 on haastavaa johtuen monesta muuttujasta lainsäädännön uudistuksen myötä. Menojen ja tulojen tasapainossa on useita epävarmuustekijöitä johtuen kuntien uusista lakisääteisistä tehtävistä sekä rahoituksen muutok-
sista. Tilannetta seurataan tiiviisti vuoden alusta alkaen.

Kaupungin elinvoimapalvelut vastaa kaupungin elinvoiman edistämistyöstä, kaupungin työllisyydenhoidosta (muut kuin TyöHämeen työllisyysalueen tehtävät), elinkeinopolitiikan ohjauksesta, matkailu- ja tapahtumapolitiikan valmistelusta sekä asunto- ja korkeakoulupolitiikan ohjauksesta ja kotoutumisen edistämisestä. Palvelualueen tehtävänä on vahvistaa kaupungin elinvoimajohtamista ja edunvalvontaa. Palvelualue jakautuu kolmeen osa-alueeseen: Elinvoimapolitiikka, Hämeenlinnan työllisyyspalvelut ja Kotoutumisen edistämisen palvelut.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Vaikuttava elinvoimapolitiikka ja osaaminen	Linnan Kehitys Oy:lle asetetut tavoitteet on saavutettu.	Matalasuhdanne tms. yritysten toimeliaisuutta vähentävä, oleellinen muutos toimintaympäristössä.	Yrityspalveluiden oikea-aikainen ja kuhunkin tarpeeseen räätälöity markkinointi / tarjonta.
	Elinkeinot ja osaaminen –ohjelman toimenpiteet vuodelle 2025 on toteutettu.	Ohjelman valmistelu viivästyy. Yhteistyö kaupunkikonsernin sisällä ei onnistu.	Yhteinen valmistelu päätöksentekijöiden kanssa. Kaupunkiorganisaation sisäisen keskustelun lisääminen.
	Toisen asteen ja ammattikorkeakoulun houkuttavuus kasvaa	Oppilaitosten vetovoima heikkenee. Opiskelijamäärät putoavat.	Aktiivinen markkinointi ja koulutussisältöjen kehittäminen entistä työelämälähtöisemmin. Opiskelijajayhteistyön tiivistäminen.
	Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittuminen Kanta-Hämeeseen kasvaa	Alueen työpaikka-, asumis- ja vapaa-ajan tarjonta ei vastaa valmistuneiden odotuksiin.	Oppilaitos- ja yritysyritysten tiivistäminen. Selkeiden työllistymispolkujen

			rakentaminen. Työelämäpalveluiden kehittäminen. Asumis- ja vapaa-ajan tarjonnan aktiivinen markkinointi. Kaupunki kuuntelee nuoria. Kansainvälisen yrittäjäneuvonnan lisääminen.
	Hämeen Uusyrityskeskusten tavoitteet on saavutettu	Yrittäjyyden vetovoima heikkenee, epävarmuuden kokemus yrittäjyydestä. Uusyrityskeskusten palveluita ei tunneta.	Yrittäjyys-vaihtoehdon markkinointi ja siihen liittyvien epäluulojen hälventäminen. Uusyrityskeskusten palvelujen näkyvyyden lisääminen ja tiivistyvä yhteistyö mm. työelämäpalveluiden ja oppilaitosten kanssa. Kansainvälisen yrittäjäneuvonnan lisääminen.
Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
<p>Taloudelliset ja tehokkaat työllisyyspalvelut:</p> <p>1) Työllistyminen nopeutuu</p> <p>2) Työnantajien menestyminen alueella</p> <p>3) Työllisyys lisää alueen elinvoimaa</p> <p>4) Yhteistyö kaupungin työllisyyspalveluiden ja TyöHämeen työllisyysalueen kanssa on toimivaa</p>	<p>Kaupungin työttömyyskorvausten kuntaosuus jää alle 9,5 milj. € /vuonna 2025.</p>	<p>Taantuma, kansainväliset kriisit, uusien työpaikkojen syntyminen ja yritysten sijoittuminen merkittävästi vähenevät ja sitä kautta erilaisen työvoiman tarve heikkenee. Työkyvyn haasteet tulevat työllistymisen esteeksi eikä tarvittavia palveluita saada.</p>	<p>Ennakoinnin ja varautumisen kehittäminen. Tiedolla johtamisen kehittäminen. Työkykyä ja työllistymisestä tukevat palvelut vastaavat asiakkaiden palvelutarpeisiin ja työnantajien työvoiman tarpeeseen. Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa on tiivistä ja se tuottaa ratkaisuja asiakkaan tarpeiden mukaan.</p>
	<p>Kaupunki työllistää ja tarjoaa heikommassa työmarkkina-asemassa oleville sekä kansainvälisille työnhakijoille uramahdollisuuksia:</p> <p>1) 100 kesätyöpaikkaa kaupungin organisaatiosta</p> <p>2) 100 työkokeilupaiikkaa, joista vähintään 25 on kohdennettu kansainvälisten työnhakijoiden tai -opiskelijoiden työkokeiluihin tai harjoitteluihin</p> <p>3) 100 avointa TET-paikkaa perusopetuksen ja toisen asteen oppilaille</p>	<p>Työnhakijoiden palvelutarvetta ei ole tunnistettu työllistymisen edistämiseen.</p> <p>Oppilaitoksista valmistuneet ja palveluissa olevat eivät sijoitu nopeasti työelämään.</p> <p>Osatyökykyisten ja vieraskielisten työllistyminen on heikkoa.</p>	<p>Panostetaan työllistymiseen toiminnan päämääränä.</p> <p>Yhteistyö oppilaitosten keskittyy työllistymiseen ja alueen työnantajien työvoimatarpeen ratkaisemiseen. Monimuotoisen työelämän kehittäminen. Yhteistyö kotoutumisen edistämisen ja kaupungin toimialojen kanssa.</p>
	<p>TyöHäme saavuttaa tavoitteensa.</p>	<p>Työkuultuurierot ja imagot. Henkilöstön muutosvastarinta. Yhteistyön epäonnistuminen.</p>	<p>Yhdessä valmistelu ja sopimuksellisuus. Aktiivinen viestintä ja henkilöstön kanssa yhdessä tekeminen.</p>
	<p>Mittarit rakennetaan ja tarkennetaan vuoden 2025 aikana ml. Aseuksella määritellyt mittarit.</p>	<p>Yhteistyö toimialojen kanssa ei onnistu. Työllisyystoimet hankinnoissa ei tuota työtä kohderyhmälle. Konserniohjaus ei toimi.</p>	<p>Viestintä, työllisyyspalvelut tarjoavat riittävän tuen lähijohtajille.</p>

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Hyvät väestösuhteet ja kestävä kotoutuminen. Hämeenlinna on houkutteleva kansainvälisten ihmisten asuin- ja työpaikkana	Palveluiden saavutettavuus: ALPO-tilastot matalan kynnyksen ohjauksen ja neuvonnan käynteistä	Asiakkaat eivät löydä palveluihin. Asiakasmäärät kasvavat merkittävästi.	Asiakaskäyntien ja määrien säännöllinen seuranta ja reagointi.
	Kansainvälisten asiakkaiden tavoitettavuus paranee.	Ihmiset muuttavat pois. Ihmiset eivät löydä palveluihin. Rahoituksen riittävyys. Harvinaisten kielten saatavuus.	Hyvät ja saavutettavat monikieliset palvelut. Palveluiden markkinointi. Oman osaamisen ja resurssien varmistaminen. Kuntien välinen yhteistyö.
	Palvelutarpeen arviointien ja kotoutumissuunnitelmien määrät suhteessa kv-muuttajiin	Resurssit (henkilöstö ja rahoitus)	Oman osaamisen ja resurssien varmistaminen. Kohdennettujen ulkoisten rahoitusten hakeminen.
	ICC tulosten seuranta – kehittämissuhteet vs. toteutukset. Verrokkina kaupungit Suomessa ja/tai muissa Euroopan kaupungeissa	Toiminnan jatkumo. Syrjivät rakenteet toteutuksen esteenä.	Säännöllinen seuranta kototyryhmässä. Yhdenvertaisuuden ja hyvien väestösuhteiden tärkeyden esille tuominen.
	Kotofoorunit – Keskusteluareena kansainvälisille asukkaille ajankohtaisista asioista. Foorumeiden toteutuskerrat vs. osallistujamäärät.	Osallistujien poisjäänti. Asenneilmapiiri. Soveltuvien tilojen löytyminen.	Kerätään ajantasaista tietoa yhteisöjen hyvinvoinnista.

Toiminnan kuvaus

Elinvoimapolitiikka

Keväällä 2024 päätettiin kaupungin elinvoiman kivijaloista, joita toteutetaan elinvoiman kärkiohjelmilla. Elinvoiman kivijalat ovat: 1) Suomen paras sijainti ja yhteydet, 2) Uudistuva kulttuurikaupunki sekä 3) Eurooppalainen opiskelijakaupunki. Näitä tukevat kärkiohjelmat ovat Matkailun toteutusohjelma, Elinkeinot ja osaaminen, Keskustavisiio sekä Asumiskaupunki-ohjelma. Elinvoiman kärkityön tuloksia hyödynnetään uuden valtuuston kaupunkistrategian päivityksessä.

Elinvoiman kärkityössä määriteltiin, että elinvoimaohjelmat tarvitsevat erityisiä kärkihankkeita. Elinvoimapalvelut osallistuu kärkihankkeiden valmisteluun vastuualueensa mukaisesti. Aktiivisia hankkeita ovat HAMK keskustakampus, MORE-yritysalue, Aulanko ja Linnanseutu. Kärkihankkeiden suunnitelmallisen toteutuksen varmistamiseksi tehdään arvio ja toimenpidesuositukset alkuvuodesta 2025.

Keväällä 2024 päätettiin matkailun toteutusohjelmasta ja kesäkuussa 2024 tapahtumien edistämisen suunnitelmasta. Ohjelman mukaisesti Hämeenlinna Kokous & Kongressi -toimisto siirretään Linnan Kehitykselle. Toimintaa kehitetään edelleen vuoden 2025 aikana yhteistyössä yritysten kanssa. Toiminnan tavoite on edistää Hämeenlinnaa kokousmatkailukohteena. Tapahtumien määrää pyritään kasvattamaan suunnitelman mukaisesti. Konkreettinen työ tilataan Linnan Kehitykseltä. Tätä varten on osoitettu yhden vakanssin rahoitus Linnan Kehitykseen. Keskeistä vuonna 2025 on digitalisaation, yritysten palveluiden tuotteistuksen, löydettävyyden ja ostettavuuden kehittäminen. Tavoitteena on vahvistaa kaupungin kilpailukykyä tapahtuma-alustana.

Elinkeinot ja osaaminen –ohjelma valmistuu vuoden 2024 lopulla. Ohjelmaa tehdään yhteistyönä kaupungin, Linnan Kehityksen ja alueen oppilaitosten kanssa. Ohjelman johtaminen käytäntöön aloitetaan vuoden 2025 alussa. Varsinaiset toimenpiteet päätetään ohjelmatyössä. Keskiössä on kasvu- ja kehittämispotentiaalin tunnistaminen yrityksissä, älykäs palvelupolkujen luominen sekä tiedolla johtaminen ja tavoitteellisen verkostotyön korostuminen. Ohjelma määrittelee lähivuosien elinkeinopolitiikan painopisteet. Tavoitteellisen elinkeinopolitiikan kannalta keskeistä on myös dynaaminen palvelumuotoilu ja määrätietoinen yhteistyö kaupunkiorganisaation sisällä.

Elinkeinopolitiikan työkaluna vuoden 2025 aikana valmistellaan Katalyyttirahastoon liittyvän toiminnan aloittamista. Katalyyttirahasto on julkista ja yksityistä pääomaa yhdistävä väline, jolla kaupunki voi tukea laajempaa taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä alueella. Rahaston tarjoamien vaikuttavuuslainsuojien avulla pyritään hallitusti rahoittamaan elinkeinoelämän aloitteita, jotka luovat merkittäviä vipuvaikutuksia ja houkuttelevat yksityisiä sijoituksia, uusia työpaikkoja ja kasvua alueelle. Vaikuttavuuslaina sisältäisi kaupungin osuuden ohella yksityistä pääomaa ja sen takaisinmaksu voi olla riippuvainen siitä, kuinka hyvin hanke saavuttaa asetetut vaikuttavuustavoitteet. Päätökset rahaston käytöstä tehdään yhdessä määritellyn päätös- ja arviointiprosessin kautta, jota Linnan Kehitys koordinoi ja johon sekä kaupunki että yksityiset rahoittajat osallistuvat. Määriteltävät vaikuttavuustavoitteet kytkeytyvät kaupungin strategian päämääriin, kuten työllisyyteen, väestön työkykyyn, ympäristövaikutusten ehkäisyyn sekä alueelle kohdistuvien investointien houkutteluun. Katalyyttirahaston yleisinä funktioina on madaltaa elinvoimahankkeisiin ryhtyvien osapuolten riskejä, juurruttaa alueella syntyvää yritystoimintaa Hämeenlinnaan sekä luoda konkreettinen yhteistyörakenne julkisen ja yksityisen sektorin osapuolten väliseen kaupunkikehittämiseen. Instrumentin pohjana hyödynnetään Vanaja Capital -rahaston yhteydessä luotuja rakenteita, kuitenkin uudelleen suunnatulla fokuksella elinvoimavaikuttavuuteen sekä sen entistä parempaan mittaamiseen ja raportointiin.

Asumiskaupunkiohjelma valmistellaan vuoden 2025 aikana yhdessä kaupunkirakenteen ja sidosryhmien kanssa. Keskiössä on erityisesti hämeenlinnalainen elämäntyyli, ikääntyvien asuminen, opiskelija-asuminen ja asuinympäristö. Tavoitteena on etsiä keinot nostaa Hämeenlinna esiin erityisen hyvänä elämisen kaupunkina. Keskustavision valmistelusta vastaa kaupunkirakennepalvelut.

Elinvoimapalvelut pitää yllä vaikuttamisen kärkien linjauksia. Vuonna 2024 linjatut vaikuttamisen painopisteet ovat päärata, maakuntakeskus Hämeenlinna sekä uudistuva tuotanto. Painopisteet huomioidaan edunvalvonta- ja vaikuttamistyössä kaikilla tasoilla.

Kaupunki on aktiivinen kasvukaupunkiverkoston toimija. Vuonna 2025 toiminnassa korostuu keskinäis- ja valtiokumppanuuden vahvistaminen yhdessä sovittujen teemojen mukaisesti. Keskeistä on myös keski suurten kaupunkien edunvalvonnan vahvistaminen.

Kaupunki rahoittaa osaltaan aloittavien yrittäjien palveluita tarjoavaa Hämeen uusyrityskeskusta. Toiminta on ollut erittäin kustannustehokasta ja tuottanut vuosittain runsaasti uutta yrittäjyyttä. Kaupunki aloitti lisäksi kansainvälisen yritysneuvonnan palvelun kokeiluluontoisesti kesällä 2024. Toiminnalle on ollut kova kysyntä ja se on ollut tuloksellista. Vuoden 2025 aikana arvioidaan eri toimijoiden roolit ja täsmennetään tavoitteita yrityskehittämisessä.

Hämeenlinnan kaupunki rahoittaa Leader Linnaseudun rahoitusta nykyisellä ohjelmakaudella 63 000 eurolla vuodessa. Kaupungilla on edustus yhdistyksen hallituksessa, joka päättää hankerahoituksista. Kustannustehokas toiminta tukee erityisesti pitäjien elinvoimaisuutta mm. Yhteisölähtöisin hankkein. Kaupunki on myös eri hankkeissa kumppanina.

Elinvoimapolitiikan kehittämisen rahoittamiseksi panostetaan verkostojen hallintaan, hankepolitiikan määrittämiseen sekä hankkeiden nykyistä selvempään koordinaatioon vuoden 2025 aikana. Työtä tehdään yhdessä strategian ja tietojohdamisen kanssa.

Korkeakouluyhteistyötä jatketaan Hämeen ammattikorkeakoulun kanssa, HAMK keskustakampus – hankkeessa sekä Helsingin yliopiston Lammin biologisen aseman kanssa. Vuoden 2024 aikana valmistellaan myös alueellisesta yliopistokoulutuksesta ja –tutkimuksesta selvitys. Toisen asteen ja korkeakouluopiskelijoiden alueelle kiinnittymisen lisäämiseksi meneillään oleva opiskelijoiden pitovoimahanke päättyy vuonna 2025. Hanketta tehdään yhteistyössä kaupungin, elinkeinoyhtiön sekä Hämeen ammattikorkeakoulun ja koulutuskuntayhtymä Tavastian kanssa. Keskeinen tavoite on hankkeessa syntyneiden hyvien toimintatapojen juurruttaminen alueelle.

Hämeenlinnan työllisyyspalvelut

Hämeenlinnan kaupungin työllisyyspalvelut sijoittuvat osaksi kaupungin elinvoimapalveluita. Työllisyys- ja elinkeinopalveluiden uudistus (TE24/25) siirtää työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain mukaiset tehtävät kuntien vastuulle. Hämeenlinnan kaupunki toimii vastuukuntana TyöHämeen alueella ja vastaa tehtävien hoitamisesta Hämeenlinnan, Forssa, Hattulan, Humppilan, Jokiosten, Tammelan ja Ypäjän osalta. Uudistus tuo muutoksia myös Hämeenlinnan kaupungin työllisyyspalveluihin. Muutoksen myötä Hämeenlinnan koordinoima Hämeenlinnan seudun työllisyyskokeilu sekä TE-toimistot lakkaavat 31.12.2024.

Kaupungin työllisyyspalvelut organisoidaan uudelleen niin, että työllisyyspalvelut ja siihen liittyvät asiakasprosessit toimivat tuottavasti, vaikuttavasti sekä sujuvasti yhteistyössä TyöHämeen työllisyysalueen kanssa. Kaupungin työllisyyspalveluiden toiminnalla haetaan kustannusvaikuttavuutta mm. työttömyysetuusmaksuihin, joista Hämeenlinnan kaupunki vastaa hämeenlinalaisten työttömien työnhakijoiden osalta. Työttömyysetuuden kuntaosuusmaksukriteerien muuttuessa ennusteena on, että Hämeenlinnan kaupungin maksamat työttömyysetuusmaksut kasvavat 7,050 miljoonasta eurosta 9,730 miljoonaan euroon. Erotuksen (2,680 milj.€) valtio lisää kaupungin valtionosuusrahoitukseen.

Kaupungin työllisyyspalveluiden tehtävissä korostuu entistä tiiviimpää yhteistyötä työnantajien, TyöHämeen, oppilaitosten, hyvinvointialueen ja palveluntuottajien kanssa työllistymistavoitteen saavuttamiseksi. Tehtävä työ jalkautuu entistä enemmän myös kumppaneiden sekä työnantajien toimintaympäristöihin. Ryhmämuotoisia palveluita, rekrytointitilaisuuksien ja erilaisten tapahtumien järjestämistä sekä monikielisen palveluneuvonnan kehitetään työllistymisen nopeuttamiseksi sekä työnantajälähtöisten ratkaisujen löytämiseksi. Osana uudelleen organisoitumista huomioidaan muuttuvat tilatarpeet.

Hämeenlinnan kaupungin panos työnantajana ja hämeenlinalaisten rekrytointien tukeminen on keskeistä. Tavoitteena on lisätä avointen työpaikkojen ilmoitusten määrää sekä alle 18- että yli 18-

vuotiaille, työkokeilupaiikkojen määrää sekä lisätä kansainvälisille työnhakijoille työkokeilu- ja harjoittelupaikkoja Hämeenlinnan kaupungilla. TyöHäme järjestää toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistävälle monialaisen tuen yhteispalvelulle. Hämeenlinnassa toiminnan ja palveluiden koordinoinnista vastaa nuorisopalvelut osana Ohjaamo Stage toimintaympäristöä ja -konseptia. Myös nuorten aikuisten osalta kasvava tarve on monikieliselle palveluneuvonnalle, joka tukee työllistymistä. Nuorten ja yritysten kohtaamiseksi järjestettävän TEKIJÄ-tapahtuman koordinoinnista vastaa Linnan Kehitys.

Hämeenlinnan kaupunki koordinoi Hämeenlinnan seudun työllisyysohjelmaa 2017-2025. Vuoden 2025 aikana valmistellaan uusi toimenpidesuunnitelma yhteistyössä TyöHämeen, Linnan Kehityksen, hyvinvointialueen, oppilaitosten ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Tulevan TE24/25 uudistuksen ja kaupungin työllisyyspalveluiden uudistuksen tueksi on haettu erilaisia kumppanuuksia ja hankerahoitusta. Hankerahoitusta tullaan hakemaan eri yhteistyökumppaneiden kanssa edelleen. Tavoitteena on rakentaa kustannustehokkaita palveluja ja ratkaisuja työllistämiseen ja työnantajayhteistyön kehittämiseen. Omarahoitusosuus huomioidaan osana talousarviota.

Kotoutumisen edistämisen palvelut

Laki kotoutumisen edistämisestä muuttuu 1.1.2025. Samoin valtioneuvoston asetus kotoutumislain mukaisista korvauksista uudistuu. Työn painopistettä tullaan edelleen siirtämään pakolaisten vastaanottotyöstä laajemmin työperustaisten muuttajien ja kansainvälisten opiskelijoiden palvelutarpeita vastaavaksi.

Kotoutumisen edistämisen palvelu vahvistaa 'kestävän kotoutumisen'-mallia, jossa huomioidaan ulkomailta Hämeenlinnaan muuttavien elämäntilanne kokonaisvaltaisesti. Palveluja kehitetään tukemaan kotoutujan omaa toimijuutta ja ohjataan aktiivisesti suomen kielen oppimista edistävään toimintaan. Kestävää kotoutumista tukevalla työnohteella edistetään vuorovaikusta eri väestöryhmien välillä ja sitä kautta kannustetaan muualta muuttaneita vakiinnuttamaan asumisensa ja työskentelynsä Hämeenlinnassa.

Uusi koko kaupungin toimialat yhdistävä kotouttamistyöryhmä aloitti toimintansa loppuvuodesta 2023. Uusi kotoutumishjelma laaditaan 2024 lopulla ja se otetaan käyttöön vuoden 2025 alussa. Ohjelmaa päivitetään tarpeen mukaan. Kotoutumishjelma on kunnan järjestämä kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuus. Lisäksi kunnan tulee laatia kotoutumisen suunnittelua koskeva asiakirja tai sen voi sisällyttää johonkin muuhun kunnan suunnitteluasiakirjaan mittareineen. Mittareita kehitetään kotoutumisen edistämisen vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Lakimuutosten myötä pakolliset koulutukset ja koulutusmäärärahojen tarpeet kasvavat. Vuonna 2025 uudenmallisen kielenoppimisen toteutuksia tullaan kehittämään. Vuoden 2025 alusta lähtien kuntien lakisääteiseksi velvollisuudeksi tulee omakielisen yhteiskuntaorientaation tarjoaminen kaikille uusille kotoutujia-asiakkaille. Rahoitus orientaation järjestämiseen on avoinna. Vanajaveden opistolta on hankittu suomen kielen opetusta työmarkkinoiden ulkopuolella oleville kotoutujille (lakisääteinen 1.1.2025). Myös lastenhoidon järjestäminen koulutusten ajaksi tulee mahdollisesti lakisääteiseksi. Vuoden 2024 aikana selvitetään olisiko suomen kielen opetuksen järjestäminen omana tuotantona joustavampaa, vaikuttavampaa sekä kustannustehokkaampaa.

Osa kotoutumisen edistämisen palveluista tullaan toteuttamaan ryhmämuotoisena tehokkuuden kasvattamiseksi ja säästöjen löytämiseksi. Tavoite edellyttää kuitenkin sopivien tilojen löytymistä kaupungilta. Monikielistä viestintää kehitetään edelleen vastaamaan kuntaan muuttavien kansainvälisten henkilöiden määrän kasvua ja tarpeita.

Vuonna 2025 kotofoorumitoimintaa vahvistetaan. Foorumit vakiinnutetaan osallisuustyökaluksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi (lakisääteinen). Yhteistyötä Euroopan neuvoston kanssa jatketaan Intercultural Cities –ohjelman myötä. Kohti uutta – nuorten kotoutumisen hanke jatkuu 30.4.2025 saakka.

Nopeasti töihin - kielitietoinen kotoutumisvalmennus –hanke sai TEMin rahoituksen. Hanke alkaa loppuvuodesta 2024. Hankkeen 'Opin' -kokonaisuuden kotoutumisvalmennus koostuu kolmesta eri polkumallista: OpinTie, OpinTyö ja Opinpa, jotka nivoutuvat toisiinsa yhdeksi kokonaisuudeksi varmistuen maahan muuttaneen nopean pääsyn kotouttavaan toimintaan ja työelämään: Tavoitteena on kehittää avoin kotoutumisen valmennusmuoto, joka on avointa kaikille ja siihen voi osallistua missä kotoutumisen vaiheessa tahansa sekä ketterästi siirtyä työllistymisen polulla nivelvaiheesta toiseen ilman katkoksia palveluketjuissa.

Lakisääteistä humanitaarista vastaanottotyötä jatketaan kansainvälistä ja tilapäistä suojelua saavien henkilöiden kanssa, mikä on ehtona kotoutumisen valtionkorvausten saamiseksi. Erityisenä painopisteenä tulee tulevana vuosina olemaan ukrainalaisten vastaanotto ja asettuminen Hämeenlinnaan. Työn tueksi laajennetaan ukrainankielistä palvelua ja tehdään kotoutumissuunnitelmia erityisesti yksinhuoltajaäideille.

TyöHäme

1700 TYÖHÄME	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTA TUOTOT					
MYYN TITUOTOT	0	0	10 826 000	11 024 900	11 241 600
TOIMINTA TUOTOT	0	0	10 826 000	11 024 900	11 241 600
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	0	0	-4 677 800	-4 832 100	-5 003 100
PALVELUJEN OSTOT	0	0	-1 906 300	-1 945 600	-1 985 800
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	0	0	-7 000	-7 000	-7 000
AVUSTUKSET	0	0	-4 021 300	-4 021 300	-4 021 300
MUUT TOIMINTAKULUT	0	0	-213 600	-218 900	-224 400
TOIMINTAKULUT	0	0	-10 826 000	-11 024 900	-11 241 600
TOIMINTAKATE	0	0	0	0	0

Vuonna 2025 TyöHämeen toimintamenot ovat 10,826 milj. euroa ja toimintatulot ovat 10,826 milj. euroa. Toimintakate on 0 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2026 toimintamenot ovat 11,025 milj. euroa ja toimintatulot ovat 11,025 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2028 toimintamenot ovat 11,242 milj. euroa ja toimintatulot ovat 11,242 milj. euroa.

Työvoimapalvelujen hoitamiseen varattavat taloudelliset resurssit Forssan seudun kuntien, Hattulan ja Hämeenlinnan alueen työllisyys- ja elinvoimapalvelujen osalta ovat (9/2024 tilanteen mukaan) yhteensä noin 10,8 milj. euroa, joista palvelujen hankintaan arvioidaan käytettävän noin 5,0 milj. euroa. Palvelut yhteensä pitävät sisällään työvoimakoulutuksen, valmennukset, asiantuntija-arvioinnit, palkkatuet sekä kuntien että yksityisten osalta ja starttirahat.

Toimintamenoihin varataan noin 5,8 milj. euroa. Toimintamenot ovat tässä vaiheessa arvioitu tietopaketin perusteella laskettujen TE:n, ELY:n ja KEHA:n toimintamenojen perusteella. (Lähde: vm.fi/valtiosuuslaskelmia, ennakkolliset valtiosuuslaskelmat vuodelle 2025, julkaistu kesäkuu 2024)

Kokonaismenoja vastaava summa arvioidaan kertyvän valtiosuuslaskelmissa työllisyysalueen kunnille. Varsinaisia investointeja työllisyysalueelle ei ole suunniteltu, vaan kaikki menoerät tullaan kattamaan käyttötaloudesta.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Taloudelliset ja tehokkaat työllisyyspalvelut: - Työllistyminen nopeutuu - Työnantajien menestyminen alueella - Työllisyys lisää alueen elinvoimaa - TyöHämeen henkilöstö on motivoitunutta ja osaavaa	Työttömyysetuuksien määrä	Taantuma, kansainväliset kriisit, uusien työpaikkojen syntyminen ja yritysten sijoittuminen merkittävästi vähenevät alueella ja koko työssäkäyntialueella ja sitä kautta erilaisen työvoiman tarve heikkenee. Negatiiviset ja yllättävät muutosturvatilanteet, joissa päädytään irtisanomisiin. Työkyvyn haasteet tulevat työllistymisen esteeksi eikä tarvittavia palveluita saada. Oppilaitoksista valmistuneet ja palveluissa olevat eivät sijoitu nopeasti työelämään. Osatyökykyisten ja vieraskielisten työllistyminen on heikkoa. Alueen yritysten liikevaihto ei kasva. Henkilöstön muutosvastarinta. Yhteistyön epäonnistuminen työllisyysalueella kuntien ja keskeisten kumppaneiden kanssa. Julkisissa hankinnoissa tehtävä työllistämisehto ei tuo työtä alueen työnhakijoille. Konserniohjaus ei toimi.	Riittävät resurssit henkilö- ja työnantaja ja yritysasiakastyöhön. Yhteistyö muiden kuntien kanssa ja kuntien toimet työllisyyden ja yritysten menestymisen ja kasvun edistämiseksi lisäävät alueen työpaikkoja ja siten tukevat TyöHämeen onnistumista. Varautuminen hankkeiden kautta tuleviin muutoksiin. Kaikessa tekemisessä ja palveluiden hankkimisessa työllistyminen toiminnan päämääränä. Yhteistyö oppilaitosten kanssa keskittyy työllistymiseen ja alueen työnantajien työvoimatarpeen ratkaisemiseen. Monimuotoisen työelämän kehittäminen. Yhteistyö kotoutumisen edistämisen ja kaupungin toimialojen kanssa.
	Maksettujen työttömyysetuuksien kokonaismäärä		
	Työllisten kokonaismäärä alueella		
	Aktiivisten yritysten määrä alueella (vuosittainen liikevaihto vähintään 10 000 €)		
	Yli 3 kk työttömänä olleiden määrä laskee vuoden 2024 tasosta		
	Sopimuskuntien työttömyysetuusetuusmaksut eivät nouse vuoden 2024 tasosta		
	TyöHämeelle laaditaan toimintasuunnitelma (toteutuu/ei toteudu)		
	Mittarit tarkennetaan vuoden 2025 aikana ottaen huomioon asetuksella määritellyt mittarit		
Kysely henkilöstölle kevät/syysy: positiivinen kehitys.			

TyöHämeen budjettia on suunniteltu valmisteluhetkellä käytössä olevien tietojen ja valtionosuuksien pohjalta.

Valmistelun lähtökohtana on, että TyöHäme toimii valtionosuuksien puitteissa. Ketterimmät työllisyysohjelman 2017–2025, Forssan seudun Virta-verkoston sekä TyöHämeen valmistelun pohjalta johdetut tavoitteet ja mittarit ovat vuoden 2025 toiminnan perusta. Vuoden 2025 aikana rakennetaan TyöHämeen toimenpidesuunnitelma ja mittarit osana talousarvioprosessia, joka toimii jatkossa TyöHämeen strategisena asiakirjana. Tämä uusi toimenpidesuunnitelma valmistellaan yhteistyössä TyöHämeen, kuntien, elinkeinoyhtiöiden, kuntien elinvoimapalveluiden, hyvinvointialueen, oppilaitosten ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Mittarien määrittelyssä huomioidaan valtakunnalliset työllisyysalueiden seurantaan kohdistetut mittarit (KEHA). Lisäksi vuoden 2025 aikana rakennetaan tiedolla johtamisen tapa toiminnan ohjaukseksi TyöHämeessä.

TE-palveluiden henkilöstö siirtyy valtiolta uusien työvoimaviranomaisten palvelukseen 1.1.2025 nykyisillä tehtävänimikkeillä. Syksyllä 2024 perustetaan virat siirtyvälle henkilöstölle. TyöHämeeseen luodaan väliaikainen organisaatio turvaamaan palvelun järjestäminen 1.1.2025 alkaen. Vakinainen rakenne vahvistetaan keväällä 2025.

TyöHäme rakentaa yhteistä toimintaa kuntien kotoutumisen palveluiden ja valtakunnallisten valtion toimijoiden kanssa. Valtakunnalliset verkostot ja toimintarakenteet sisällytetään TyöHämeen toimintaan ja C23-kaupunkiverkosto edistää valmistelua jo vuoden 2024 aikana.

TyöHäme toimii työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain mukaisena työvoimaviranomaisena. Toiminta-alueena on koko Kanta-Häme. Toiminta perustuu erikseen tehtyyn sopimukseen Kanta-Hämeen työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteistoimintamallista. Sopijaosapuolina ovat TyöHämeen ja Etelä-Hämeen työllisyysalueet, Kanta-Hämeen hyvinvointialue ja Kela. Palvelun tavoitteena on, että ihmiset ovat töissä. Lähtökohtana on tunnistaa ja tarjota asiakkaille nopeasti ne yhteistoimintamalliin liittyvien toimijoiden palvelut, joita asiakkaan työllistyminen ja työkyky vaatii.

Työllisyysalueen palvelut keskittyvät työnantajien ja yritysten tarpeisiin sekä henkilöasiakkaiden työllistymisratkaisuihin. TyöHämeen alueella on kaksi päätoimipaikkaa Hämeenlinnassa ja Forsassa. Kunnat tarjoavat tilat lähipalveluille omissa toimintaympäristöissään. Toimipisteet tarjoavat monialaista neuvontaa ja tukea sekä kasvokkain että digitaalisesti. Tavoitteena on nopeuttaa työllistymistä ja koota alueen työllistymisen ekosysteemin toimijat ja palvelut yhteen. Palveluiden tuotannossa korostetaan vaikuttavuutta, tulosperusteisuutta ja vastuullisuutta, ja erityistä huomiota kiinnitetään digitaalisten palvelujen kehittämiseen ja saavutettavuuteen. Kaupungille siirtyy valtiolta enintään 93 virkasuhteista työntekijää. TyöHämeen toimintakate on talousarviossa 0. Hämeenlinnan rahoitusosuus käsitellään sisäisenä eränä ja se on määrärahana kaupungin elinvoimapaalveluissa.

Elinkeinorahaston taseyksikkö

70 TASEYKSİKÖT	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTAKULUT					
PALVELUJEN OSTOT	0	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
TOIMINTAKULUT	0	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
TOIMINTAKATE	0	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000

Vuonna 2025 elinkeinorahaston taseyksikön toimintamenot ovat 1 000 euroa.

Elinkeinorahasto toimii nettositovana taseyksikkönä. Elinkeinorahaston tuotto lisätään rahaston pääomaan, ellei valtuusto vuoden aikana toisin päättä.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta**Talous**

20 SIVISTYS- JA HYVINVOINTILTK	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTA TUOTOT					
MYYNITUOTOT	2 928 115	1 877 000	1 907 000	1 972 000	2 020 000
MAKSUTUOTOT	1 760 630	1 632 000	1 595 000	1 597 000	1 600 000
TUET JA AVUSTUKSET	3 654 234	589 000	590 000	590 000	590 000
MUUT TOIMINTA TUOTOT	183 092	145 000	151 000	152 000	153 000
TOIMINTA TUOTOT	8 526 072	4 243 000	4 243 000	4 311 000	4 363 000
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-63 849 840	-63 008 000	-67 537 000	-69 092 000	-70 964 000
PALVELUJEN OSTOT	-27 635 688	-26 355 000	-25 422 000	-25 762 000	-26 228 000
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 748 110	-2 668 000	-2 815 000	-2 854 000	-2 896 000
AVUSTUKSET	-9 757 265	-11 056 000	-10 981 000	-11 496 000	-11 636 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-29 886 857	-31 806 000	-34 367 000	-34 111 000	-34 443 000
TOIMINTAKULUT	-133 877 760	-134 893 000	-141 122 000	-143 315 000	-146 167 000
TOIMINTAKATE	-125 351 688	-130 650 000	-136 879 000	-139 004 000	-141 804 000

Vuonna 2025 sivistys- ja hyvinvointilautakunnan toimintatuotot ovat 4,243 milj. euroa ja toimintakulut 141,122 milj. euroa. Toimintakate on –136,879 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2026 toimintakate on –139,004 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2027 toimintakate on –141,804 milj. euroa.

Sitovat tavoitteet 2025

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin lisääminen	<p>Lasten ja nuorten hyvinvointi:</p> <p>Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman mittarit (muutos positiivinen edelliseen mittauskertaan verrattuna)</p> <p>Perheiden hyvinvointi (muutos positiivinen edelliseen mittauskertaan verrattuna):</p> <p>Hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa</p> <p>Kokenut vanhempien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana</p> <p>Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden määrä</p>	<p>Hyvinvointierot kasvavat (polarisointi)</p> <p>Toimeentulon haasteet</p>	<p>Kaupungin hyvinvointia tukevat toiminnot</p> <p>Tiedotus</p> <p>Hanketyö</p>
	Varhaiskasvatuksessa toteutuneiden aloituskeskustelujen määrä suhteessa uusien aloittaneiden lasten määrään.	Keskusteluja ei pidetä, joka voi heikentää perheiden ja varhaiskasvatuksen yhteistyötä ja luottamusta.	Henkilöstön perehdytys ja koulutus sekä viestintä huoltajille.
	<p>Eritystä ja tehostettua tukea saavien lasten/oppilaiden prosenttiosuus kaikista lapsista/ oppilaista (varhaiskasvatus ja perusopetus erikseen)</p> <p>Perusopetuksen oppilaiden poissaolot vähentyneet vuodesta 2024</p>	Oppilaan saaman tuen määrä ja laatu, poissaolojen pitkittyminen	<p>Ammattilaisten yhteistyö ja yksilöllisten keinojen löytäminen, poissaoloihin puuttumisen mallin noudattaminen ja opiskelu-huoltotyö</p> <p>Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa</p>
	<p>Kaikki saavat peruskoulun päättötodistuksen</p> <p>Kaikki päättötodistuksen saaneet aloittavat toisen asteen koulutuksessa</p>		<p>Yhteisöllinen opiskelu-huolto</p> <p>Opinto-ohjaus</p> <p>Yhteistyö toisen asteen kanssa</p>

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Lukutaidon ja kielellisten valmiuksien edistäminen	1.-9. -luokkalaisten lukutaito on lukuseulan perusteella parempi kuin vuonna 2024.	Koulujen välisten erojen kasvaminen	Lukutaidon korostaminen koulun johtamis- ja toimintakulttuurissa
	6. ja 9. vuosiluokkien äidinkielen taidot ovat valtakunnallisten koekoiden mukaan paremmat kuin vuonna 2024.		S2-opetus
	Varhaiskasvatuksessa jokaisessa yksikössä käytetään pedagogisen toiminnan ja oppimisympäristön arvioinnissa KieliPeda -työvälinettä.	Varhaiskasvatuksen merkitys kielellisten valmiuksien vahvistamisessa	Henkilöstön koulutus
	Kirjaston lainamäärät varhaiskasvatuksen osalta vähintään edellisen vuoden tasolla.	Kirjaston materiaalien pedagogiset mahdollisuudet jäävät hyödyntämättä.	Henkilöstön kielitietoisuuden vahvistaminen.
Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuuden ja pysyvyyden parantaminen	Kelpoisten varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien määrä suhteessa toimien määrään.	Kelpoista henkilöstöä ei valmistu riittävästi ja Hämeenlinnan varhaiskasvatus ei ole vetovoimainen työnantaja.	Hyvä työnantajamaie, hallittavissa olevat tehtäväkokonaisuudet, joustavat koulutusmahdollisuudet ja mentorointi.
	Työyhteisökysely: varhaiskasvatuksen henkilöstön luottamus lähijohtajiin vähintään 4 (asteikolla 1-5).	Johtajan läsnäolo koetaan riittämättömäksi, eikä luottamussuhdetta synny.	Johtajien vuorovaikutustaitojen ja johtajuuden vahvistaminen.
Liikkumisen lisääminen	HYTE- kysely (aikuiset, muutos positiivinen edelliseen mittaukseen verrattuna): Kevyttä hyötyliikuntaa vähintään 1–2 h/pv Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vähintään kolme kertaa viikossa MOVE-testien tulokset 5. ja 8. luokalla	Hyötyliikkumisen ja hengästyttävän liikkumisen määrä vähenee	Liikuntaneuvonta
	Kouluterveyskysely (muutos positiivinen edelliseen mittaukseen verrattuna): Väh. tunnin päivässä liikkuvat (perusopetusikäiset, toisen asteen opiskelijat) Maksuttomien liikuntatilojen käyttömäärä Liikuntaneuvonta / neuvontakerat (tavoite 150)		Liikuntaryhmien järjestäminen Hanketyö
	Varhaiskasvatuksessa olevien liikkumattomien lasten osuus on Kehittävän palautteen mukaan koko maan keskiarvon tasolla.	Varhaiskasvatuksessa liikkumattomien lasten osuus lisääntyy.	Varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisen vahvistaminen, varhaiskasvatussuunnitelman toimintakulttuurin vahvistaminen, koulutus ja perehdytys.

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Monipuolinen kulttuurituotanto	Kulttuurilaitosten asiakaskyselyt	Kulttuurilaitosten rahoitus (vos)	Kulttuurin riittävä rahoitus talousarviossa
	Yleisölle avoimia kulttuuritapahtumia järjestävien yhdistysten määrä	Kansalaislähtöisen toiminnan toimintaedellytykset Paikallisten yleisöjen pienuus	Salliva suhtautuminen ja mahdollistaminen Poikkihallinnollinen yhteistyö
	Ars Häme ry:n hämeenlinnalaisien ammattitaitelijoiden määrä	Ammattitaitelijoiden toimintaedellytykset	

Toiminnan kuvaus

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta vastaa sivistys- ja hyvinvointitoimialan viranomaistoiminnasta, palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta, sisällöistä ja kehittämisestä sekä tekee esitykset toimialan palveluverkosta ja investoinneista.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan vastuulle kuuluvat varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus sekä oppilas- ja opiskeluhoito pois lukien hyvinvointialueelle siirtyneet kuraattori- ja psykologipalvelut. Lautakunnan vastuulle kuuluvat myös nuorisopalvelut, lastenkulttuuripalvelut, taiteen perusopetus, kirjastopalvelut, museopalvelut, kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut, ehkäisevä päihdetyö, ikääntyneiden vapaaehtoistyön tuki, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaatio sekä Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelman koordinaatio. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla työskentelee n. 1 350 henkilöä.

Tärkeitä yhteistyökumppaneita toiminnan toteuttamisessa ovat mm. Kanta-Hämeen hyvinvointialue, Koulutuskuntayhtymä Tavastia, ateriala- ja siivouspalvelujen tuottajat, koulukuljetuksia tuottavat liikennöitsijät, kaupungin tilapalvelut, varhaiskasvatuksen palvelusetelituottajat, aamu- ja ilta-päivätoiminnan tuottajat, Hämeenlinnan Teatteri Oy, Verkatehdas Oy, Sibelius-opisto, Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy ja lukuisa joukko kolmannen sektorin toimijoita.

Keskeiset muutokset

Syntyvyyden merkittävän alenemisen takia lasten määrä Hämeenlinnassa on vähentynyt ja väheneminen jatkuu. Perusopetuksessa aloittaa elokuussa 2025 arviolta n. 100 oppilasta vähemmän kuin 2024. Samalla lasten ja nuorten tuen tarpeet jatkavat kasvuaan. Talousarviossa on varauduttu viiden luokanopettajan viran vähentämiseen elokuusta 2025 ja vastaavan resurssin kohdentamiseen koulu-yhteisöjen vahvistamiseen.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti Alvettulan päiväkotit lakkautetaan 1.8.2025 ja toiminta siirtyy osaksi Hauhon päiväkotia.

Hämeenlinnan yhteiskoulu palaa väistöstä vuoden 2025 alussa uudistettuun koulurakennukseen ja samalla otetaan käyttöön uusi liikuntahalli. Lammin koulukeskuksen rakentaminen etenee.

Aimokoulun paluu väistöä Verkatehtaan Opistotalolle viivästyy alkuperäisestä suunnitelmasta, uuden aikataulun mukaan tilat saadaan käyttöön vuoden 2026 alusta. Sama koskee myös Lyseon koulun ryhmiä, jotka siirtyvät väistöön syksyllä 2024. Solvikin päiväkotä valmistuu suunnitelman mukaan vuoden 2026 alussa. Seminaarin koulun korjaukset on saatu valmiiksi vuoden 2024 aikana ja talvella 2025 puretaan suunnitelman mukaisesti H-rakennus, pihan kunnostamisesta neuvotellaan omistajan kanssa.

Kaivokadun päiväkodin Kotirinteen peruskorjausta esitetään vuodelle 2025. Lyseon korttelin suunnitteluun esitetään talousarviovarausta vuodelle 2025. Uudisrakennuksen rakentaminen sekä päärakennuksen peruskorjaus alkaisivat 2026. Aiempien päätösten mukaisesti kortteliin sijoittuvat Lyseon lukion toiminta ja yhteiset liikuntatilat Lyseon koulun kanssa. Museoselvityksen jatkuessa arvioidaan lisäksi vaihtoehto, jossa kaupunginmuseon toiminnot voisivat asettua osittain Lyseon päärakennukseen ja osittain museolle rakennettaisiin uudisrakennus. Lukiolla ja museolla voisi olla myös yhteiskäyttötiloja esim. museopedagogiikka, tapahtumatilat ja ravintolatila.

Ahveniston maauimalan peruskorjaus siirtyy suunnitelmakauden lopulle. Lisäksi Hämeenlinnan liikuntahallit Oy toteuttaa liikuntaan investointeja, nämä on kuvattu kohdassa liikuntapalvelut. Näistä tärkeimpänä vuodelta 2024 siirtynyt Kaurialan kentän peruskorjaus.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelimallin arviointi jatkuu vuonna 2025, jotta arvioinnissa voidaan huomioida valmistelussa oleva palvelusetelilainsäädäntö.

Henkilöstön saatavuus haastaa varhaiskasvatusta ja kasvavassa määrin myös perusopetusta. Yhtenä keinona varhaiskasvatuksen laadun turvaamiseksi ja henkilöstön työhyvinvoinnin parantamiseksi varhaiskasvatukseen lisätään henkilöstöä vuoden 2025 talousarviossa 15 HTV:tä.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelujen yhdyspintatyötä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tiivistetään vuoden 2025 aikana, teemoina erityisesti perhekeskus ja oppilashuolto. Yhteistyötä vahvistetaan myös kaupungin järjestämistä vastuulle siirtyvien työllisyyspalvelujen kanssa.

Laajasta oppimisen tuen lainsäädäntöuudistuksesta on annettu hallituksen esitys ja eduskunta käsittelee esitystä syksyn aikana. Uuden lainsäädännön mukainen toiminta käynnistyy esityksen mukaan 1.8.2025. Muutoksen kustannusvaikutukset on huomioitu talousarviossa hallituksen esityksessä annetun arvon mukaisesti syyslukukauden 2025 osalta. Kustannusvaikutukset tarkentuvat keväällä 2025 aikana.

Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Strategiset ohjelmat huomioidaan palveluissa ja toiminnassa. Lapsiystävällinen Hämeenlinna työtä ohjaavat strategisen ohjelman tavoitteet ja mittarit sekä Unicefin lapsiystävällinen kuntatyön tavoitteet ja mittarit. Lapsiystävällinen Hämeenlinna -työn koordinoinnista vastaa liikunta- ja hyvinvointipäällikkö. Hiilineutraali Hämeenlinna ohjelmaa toteutetaan kestävä elämäntavan opinpolun kautta sekä investoinneissa yhteistyössä tilapalvelun kanssa. Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinnan tavoitteita toteutetaan kulttuuri- ja liikuntapalveluissa yhteistyössä elinvoimajaoston ja Linnan Kehitys Oy:n kanssa.

Toimet talouden tasapainottamiseksi

Talouden tasapainottamismahdollisuuksia on aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisessä, jossa ulkoiset palvelusopimukset päättyvät kesällä 2025. Lisäksi taloutta tasapainottaa ateria- ja siivouspalveluissa tehdyt uudet sopimukset.

Suunnitelmavuosien osalta talouden tasapainottamismahdollisuudet sisältyvät oppilasmäärän alenemiseen ja kouluverkkoon.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteinen hallinto

200 SIVISTYKSEN JA HYVINV YHT HAL	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	482	0	0	0	0
Toimintamenot	-784 326	-446 900	-784 000	-798 000	-811 000
Toimintakate (Netto)	-783 844	-446 900	-784 000	-798 000	-811 000

Yhteisen hallinnon kokonaisuuteen kuulunut terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on siirretty kulttuurin ja liikunnan tulosalueelle. 2023 tilinpäätösluvussa on mukana palveluohjaus, joka 2024 alkaen on sulautettu osaksi opetuksen ja varhaiskasvatuksen toimintaa.

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialan yhteisen hallinnon toimintakulut vuonna 2025 ovat 0,784 milj. euroa.

Varhaiskasvatus

210 VARHAISKASVATUS	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	2 625 627	1 550 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000
Toimintamenot	-40 171 044	-40 690 000	-42 481 000	-43 320 000	-44 371 000
Toimintakate (Netto)	-37 545 417	-39 140 000	-40 981 000	-41 820 000	-42 871 000

Varhaiskasvatuksen toimintatulot vuonna 2025 ovat 1,500 milj. euroa ja toimintamenot 42,481 milj. euroa. Toimintakate on -40,981 milj. euroa.

Varhaiskasvatuksen tulosalue vastaa varhaiskasvatuslain mukaisen varhaiskasvatuksen sekä perusopetuslain mukaisen esiopetuksen järjestämisestä. Kunnallinen varhaiskasvatus sisältää seuraavat palvelumuodot: päiväkotihoidon, perhepäivähoito, esiopetus ja varhaiserityiskasvatus. Mikäli lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät valitse lapselle kunnan järjestämää varhaiskasvatuslain 12 §:n mukaista varhaiskasvatusta, on vanhemmalla tai huoltajalla oikeus kotihoidon tukeen tai yksityisen hoidon tukeen.

Kunnallisen varhaiskasvatuksen vaihtoehtona voidaan lasten vanhemmille tai muille huoltajille myöntää palveluseteli, jolloin palvelun tuottaa sääntökirjan kriteerit täyttävä ja palveluseteliyri-tykseksi hyväksytty yksityinen varhaiskasvatuspalvelujen tuottaja. Ruotsinkielinen varhaiskasvatus hankitaan ostopalveluna yksityiseltä toimijalta. Myös esiopetusta ostetaan ostopalveluna palvelu- setelituottajilta.

Varhaiskasvatuksen palvelusetelin arvoa esitetään korotettavaksi 3,5 % 1.1.2025 alkaen. Lopullinen kustannusvaikutus riippuu palveluseteliasiakkaiden määrästä, ikärakenteesta ja perheiden hoitopäi- vämaksujen osuudesta.

Tavoitteena on vastata joustavasti kuntalaisten palveluntarpeeseen ja sopeuttaa tarvittaessa toi- mintaa vastaamaan kysynnän muutoksia. Lasten määrän kehitystä ja varhaiskasvatuksen osallistu- misastetta seurataan vuositasolla, jotta mahdollisiin muutoksiin pystytään reagoimaan joustavasti. Tavoitteena on, että vuonna 2025 varhaiskasvatukseen osallistuu 84 % koko ikäluokasta (1–6-vuo- tiaat). Kunnallisen varhaiskasvatuksen piirissä on vuonna 2024 arviolta 2 000 lasta, palvelusetelillä tuotetaan varhaiskasvatusta noin 780 lapselle ja yksityisen hoidon tuella 65 lapselle. Kotihoidon tu- kea saa arviolta 400 lasta.

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrään ja varhaiskasvatuksessa tarvittaviin tiloihin sekä henkilöstömääriin vaikuttaa merkittävästi kansainvälisten opiskelijaperheiden sijoittuminen Hä- meenlinnaan. Hamkin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä tarpeiden kartoittamiseksi. Kanta-Vouti- lan ja Kaivohaaran lisätilojen käyttöä jatketaan tarvittaessa.

Varhaiskasvatukseen esitetään 15 vakituisen resurssilastenhoitajan palkkaamista 1.1.2025 alkaen. Perusteena on varhaiskasvatuslain mukaisen tuen henkilöstöresurssin varmistaminen, sijaispalvelu- jen käytön vähentäminen, henkilöstön työolojen ja työhyvinvoinnin lisääminen ja varhaiskasvatuk- sen kelpoisen henkilöstön veto- ja pitovoiman lisääminen.

Varhaiskasvatuksen työvuorosuunnittelua on pilotoitu Abilitan kanssa kevään 2024 aikana. Tavoit- teena on luopua Titania työvuorosuunnittelu -ohjelmasta ja ottaa käyttöön Abilitan TVS järjestelmä vuoden 2025 aikana.

Solvikin päiväkodin uudisrakennusinvestointi valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja tavoit- teena on ottaa uusi päiväkotikäyttöön 1.1.2026. Kaivokadun päiväkodin Kotirinteen peruskorjausta esitetään vuodelle 2025.

Varhaiskasvatuslaki edellyttää, että varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hä- nen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea. Lain mukaan lap- sen tuen tarve tulee huomioida myös ryhmäkoossa tai henkilöstömäärässä. Ryhmäkoon pienentä- misen lapsikohtaiset kertoimet muuttuvat 1.1.2025. Uudet kertoimet otetaan asteittain käyttöön jo syksyllä 2024. Tehostetun tuen kerroin on 1,5 (aikaisemmin 2), erityisen tuen kerroin on 2 ja integ- roidun ryhmän etu- paikan kerroin 2,8. Elokuussa 2024 tukea sai yhteensä noin 10 % kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista, joista tehostetun tuen päätöksellä n. 7 %. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa tukea saa noin 3,9 % lapsista. Hämeenlinnassa toimii yhteensä 16 vakituista varhaiskasvatuksen erityisopettajaa erilaisissa varhaiserityiskasvatuksen tehtävissä.

Keväällä 2025 toteutetaan asiakaskysely omissa ja palveluseteliyksiköissä varhaiskasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittämiseksi. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa tehdään myös henkilökysely vuoden 2025 aikana. Pedagogisen laadun arviointia toteutetaan Kehittävän palautteen arviointimenetelmällä. Eri kohderyhmiltä ja eri tavoin saatu tieto muodostaa kokonaisuuden, jota käytetään varhaiskasvatuksen kehittämisen pohjana toimenpidesuunnitelman ja lautakunnan asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen tasa-arvo -rahoituksella on palkattu yksi osa-aikainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kulttuuri ja kielitietoisuuden vahvistamiseksi KieKu- opettaja ja 10 avustajaa. Varhaiskasvatuksen johtamisen hankerahoitukselle on saatu jatkoa ja vuonna 2022 aloitettua laadunhallintaan ja arviointiin perustuvan toimintakulttuurin ja johtamisen kehittämistä jatketaan. Kehittämisen kohteina ovat johtamisen rakenteet ja kansallisen Valssi- laadunhallintajärjestelmän käyttöönotto Hämeenlinna varhaiskasvatuksessa.

Tunnusluvut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus 1–6 -vuotiaiden ikäluokista	81,4 %	83,9%	83 %	85 %
Lasten määrä omassa palvelutuotannossa	1 940	2 010	2 000	2 100
Lasten määrä palvelusetelillä tuotetussa palvelussa	761	752	780	780
Lasten määrä ostopalveluna tuotetussa palvelussa	15	15	15	15
Yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrä	61	51	65	65
Kotihoidontuen piirissä olevien lasten määrä	505	427	500	400
Sijaispalvelun ostot Tempore Oy:ltä, tuntia	36 552	41 142	30 000	20 000
Oman varhaiskasvatuksen käyttöaste, %	80,7 %	84,3 %	90 %	90 %
Ympäri vuorokautisen varhaiskasvatuksen käyttöaste, %	69 %	69,3 %	75 %	75 %

Opetus, nuoriso ja lastenkulttuuri

300 OPETUS, NUORISO JA LASTENKULTTUURI	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	5 196 996	2 342 000	2 377 000	2 442 000	2 490 000
Toimintamenot	-76 157 441	-75 770 000	-79 442 000	-80 315 000	-81 794 000
Toimintakate (Netto)	-70 960 445	-73 428 000	-77 065 000	-77 873 000	-79 304 000

Opetuksen, nuorisopalvelujen ja lastenkulttuurin toimintatulot vuonna 2025 ovat 2,377 milj. euroa ja toimintamenot 79,442 milj. euroa. Toimintakate on -77,065 milj. euroa.

Opetus-, nuoriso- ja lastenkulttuuripalvelut huolehtivat perusopetuslain ja -asetuksen mukaisesta opetuksen järjestämisestä, nuorisolain mukaisesta nuorisotyön järjestämisestä sekä lastenkulttuurin tuottamisesta. Osana lastenkulttuuripalveluja toimii Aimokoulu, joka antaa visuaalisten taiteiden opetussuunnitelman mukaista taiteen perusopetusta. Lisäksi tanssin ja musiikin osalta taiteen perusopetusta tuottaa Sibelius-opisto.

Opetustoimen prosesseihin kuuluvat myös oppilaaksiottoprosessi, koulukuljetukset sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen.

Perusopetuksen oppilasmäärä syksyllä 2024 on 6300 sekä valmistavassa opetuksessa 94 oppilasta. Aloittavien 1-luokkalaisten määrä on 634. Oppilasmäärät laskevat tulevina vuosina ikäluokkien pienentyessä. Esiopetuksessa olevien lasten määrän perusteella voidaan arvioida, että syksyllä 2025 aloittavia 1-luokkalaista on n. 100 vähemmän kuin 2024. Valmistavan opetuksen määrä vaihtelee voimakkaasti maailman tilanteen takia, ryhmiä on viime vuosina ollut 10-12.

Ammatillisen toisen asteen koulutukseen ja lukiokoulutuksen tuottamiseen Hämeenlinnan kaupunki osallistuu koulutuskuntayhtymä Tavastian jäsenkuntana. Vapaan sivistystyön palvelut tuottaa Vanajaveden Opisto osana Tavastian koulutuskuntayhtymää.

Opetuspalvelut vastaavat perusopetuslain mukaisesta aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä 1–2-luokkalaistille ja erityisryhmille. Oman toiminnan lisäksi palvelua tuottavat Sportti iltapäiväkerhot, Lasten Liikunnan Tuki ry, Pilke päiväkodit Oy. Aamu-iltapäivätoimintaan osallistuu syksyllä 2024 noin 730 oppilasta. Tavoitteena on, että aamu- ja iltapäivätoiminnan ostopalvelu kilpailutetaan siten, että toimijat aloittavat syyslukukauden 2025 alusta. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnassa lisätään jossain määrin omana toimintana tuotetun palvelun määrää vuonna 2025.

Erytystä tukeva tarvitsevien oppilaiden määrä on kasvanut ja on nyt 10,9 % ikäluokasta. Lisäksi tehostettua tukea saa 14,6 % oppilaista. Kasvu näkyy jo alkuluokista lähtien. Tämä tarkoittaa lisääntyvää pien- ja joustoluokkien tarvetta. Oppimisen tuen lainsäädäntö ja sitä myöten myös asianomaiset kohdat opetussuunnitelmissa ovat muuttumassa. Päätöksiä säädösmuutoksista odotetaan vuoden 2024 loppuun mennessä. Sivistys- ja hyvinvointipalveluissa on aloitettu valmistautuminen todennäköisiin säädösmuutoksiin niin, että muutokset voivat astua voimaan syyslukukauden 2025 alusta.

Opetuspalveluissa tavoitteena on opetussuunnitelman pohjalta toimintakulttuurin jatkuva kehittäminen, jossa korostuvat oppilaslähtöisyys, osallisuus ja laaja-alaiset taidot sekä oppiainekohtainen ja monialainen osaaminen. Vuoden 2025 aikana panostetaan erityisesti lukutaidon parantamiseen sekä koulukohtaisten erojen tasoittamiseen.

Selvitykset painotusten käyttöönotosta ja osittain englanninkielisen opetuksen tarjoamisesta siirtyvät vuodelle 2025 ja niitä voidaan ottaa käyttöön talousarvion niin salliessa aikaisintaan lukuvuoden 2026 alusta.

Osittainen ruotsinkielinen opetus laajenee yläluokille syksyllä 2025. Opetusta annetaan Hämeenlinnan yhteiskoulussa. Yläluokkien opetuksen käynnistäminen saattaa sisältää kustannusvaikutuksia, joiden suuruus ei tässä vaiheessa ole vielä arvioitavissa.

Mahdollisiin tilatarvemuutoksiin valmistaudutaan tiiviissä yhteistyössä tilapalveluiden kanssa.

Investointiohjelma on supistunut hankkeiden valmistuessa. Vuodelle 2025 esitetään Lyseon korttelin suunnittelua ja sen jälkeen rakentamista.

Kehittämistyötä tehdään hankerahoituksen avulla. Keskeisimpiä ovat tasa-arvorahoitus, Harrastus Ihan lähellä -hanke ja Kerhoilo-hanke. Tasa-arvorahoituksella kehitetään eri lähtökohdista olevien oppilaiden oppimisen edellytyksiä yhteiskunnallisesti muuttuvassa tilanteessa. Harrastus Ihan lähellä ja Kerhoilo -hankkeiden avulla saatetaan maksuttomat harrastukset lasten ja nuorten saataville heidän omaan ympäristöönsä. Näiden avulla myös edistetään lautakunnan asettamaa tavoitetta liikkumisen ja toimintakyvyn edistämistä.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan hyväksymän TVT-strategian avulla tuetaan ja ohjataan opetus-suunnitelman mukaisen digitaalisen toimintakulttuurin kehittämistä kouluissa. Oppiminen tapahtuu pedagogisesti tarkoituksenmukaisten materiaalien avulla. Syksyllä 2024 päivitettävää TVT-strategiaa aletaan toteuttaa vuonna 2025.

Lastenkulttuurin kehittämistavoitteena on yhteisöllisyyden tukeminen lasten ja nuorten kulttuuri-osallisuutta vahvistamalla. Keskeistä yhdenvertaisuuden kannalta on perheiden varhainen tavoittaminen lastenkulttuurin palveluiden pariin. Jatkuvaa kehittämistyötä tehdään myös saavutettavuuden ja kestävän kehityksen periaatteiden toteutumiseksi kaikessa lastenkulttuuritoiminnassa. Kulttuurikeskus ARXin tuottama, kattavasti hämeenlinnalaiset lapset tavoittava kulttuurikasvatussuunnitelma Kulttuuripolku toteutetaan yhteistyössä paikallisten kulttuurilaitosten, koulujen ja varhaiskasvatuksen kanssa. ARX tuottaa ja koordinoi seudullisen lastenkulttuurin palveluja yhteistyösopimuksen mukaan myös Hattulassa, Riihimäellä ja Janakkalassa. Nuorisokulttuuriin keskittyvän HÄXin toimintaa kehitetään yhteistyössä nuorten ja monien eri yhteistyötahojen kanssa. Näkyvimmän nuorisokulttuurin tuotannon muodostaa kaupunkitaiteeseen keskittyvä, kevätkaudelle ajoittuva Räikee-katutaidefestivaali. Lapsen oikeuksien viikolla 2025 järjestetään kolmipäiväinen Valoilmio-kaupunkifestivaali, joka keskittyy valotaiteeseen lasten ja nuorten yhteisöllisen toiminnan ja kulttuurisen osallisuuden näkökulmasta. ARX järjestää lisäksi vuoden aikana 3–4 perheille suunnattua ARXantai-tapahtumaa sekä perhekerhoja ja mahdollistaa koululaisten kuvataide- ja mediaharrastuksia osana HIL-toimintaa. Lasten taidefestivaali Hippaloiden vuoden 2025 teemana ovat eläimet. Kaikki ARXin palvelut ovat Hippaloita lukuun ottamatta kaikenikäisille kävijöille maksuttomia. Kuvataiteen ja käsityön taiteen perusopetusta tarjoava Aimokoulu jatkaa toimintaansa väistötiloissa Ahvenistolla. Verkatehtaan Opistotaloon remontoitavien opetustilojen yhteiskäytön suunnittelua jatketaan yhteistyössä Aimokoulun, Lyseon koulun, Sibelius-opiston ja ARXin kanssa. Sisällöllisenä kehittämiskohteena on Aimokoulun viestinnän vahvistaminen.

Hämeenlinnan kaupungin nuorisotyö toimii kaupungin kaikilla yläkouluilla, kuudella alueellisella nuorisotilalla ja kauppakeskusnuorisotilalla sekä sateenkaarinnuorisotila Säihkeellä. Tavoitteena on, että jokaisella yläkoululla on vakituinen nuorisotyön ammattilainen. Pelitila Bunkkerin toiminta järjestetään yhteistyössä Hämeenlinna-Vanajan seurakunnan kanssa kantakaupungin keskustassa. Skeittihallin toimintaa ylläpidetään yhteistyössä Skate ry:n kanssa. Etsivässä nuorisotyössä tehdään yksilötyötä ja järjestetään nuorten aikuisten ryhmätoimintaa kantakaupungissa ja pitäjissä. Ohjaamo Stage tarjoaa tietoa, neuvontaa ja ohjausta koulutukseen, työllisyyteen, hyvinvointiin ja muihin arjen asioihin liittyen. Nuorten aikuisten liikkumisen lisäämistä tuetaan hankerahoituksella ja Wild Duck's liikuntaryhmällä. "Tunnit täys!" -tapahtumaa valmistellaan lukuvuoden aikana yhdessä nuorten kanssa. Kesäkaudella järjestetään retkiä ja liikkuvaa nuorisotyötä. Harrastamisen Suomen mallin mukaista toimintaa järjestetään monipuolisesti. Vapaa-ajantoiminnoista tiedottavat mobiilisovellukset, joista Nuorisopassi on 5.–9. luokkalaisten käytössä ja Fredo app on suunnattu 16–29-vuotiaille. Digitaalisen nuorisotyön menetelmiä kehitetään edelleen. "Vaikuta-älä valita" eli V-päivät järjestetään syyslukukaudella.

Nuorisovaltuusto kokoontuu säännöllisesti, osallistuu aktiivisesti eri työryhmien toimintaan ja antaa lausuntoja nuoria koskevista asioista. Mopopajatoiminnan kehittämisen lähtökohtana ovat nuorten toiveet ja heidän aktiivisuutensa toiminnan suunnittelussa. Nuorten kesätyöllistäminen hankitaan kolmannen sektorin toimijoilta.

Tunnusluvut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025
PERUSOPETUS				
oppilasmäärä (20.9)	6 381	6 333	6 300	6300
josta erityisoppilaita	594	650	660	688
erityisopetuksen oppilaat % ikäluokasta	9,3	10,2	10,5	10,9
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja, 1.-6. luokat	21,1	19,8	20,2	19,5
keskimääräinen ryhmäkoko ilman jakotunteja, 7.-9. luokat	20,8	20,2	20,3	20,2
NUORISOTYÖ				
kontaktien määrä nuorisotyössä	43 953	42 956	47 500	45 000
etsivän nuorisotyön yksilöasiakkaat	118	127	120	125
LASTENKULTTUURI				
oppilaat / kuvataidekoulu (20.9)	375	447	375	375
oppilaat / käsityökoulu	67	68	72	70
Hippalot, käyntikerrat	17 000	18 500	18 500	19 000
Kulttuuripolku, kontaktit	35 141	39 935	40 000	40 000
muu kulttuurikeskustoiminta, kontaktit	44 611	49 515	35 000	42 000

Kulttuuri, liikunta ja hyvinvointi

350 KULTTUURI, LIIKUNTA JA HYVINVOINTI	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	702 968	351 000	366 000	369 000	373 000
Toimintamenot	-16 764 950	-17 986 100	-18 415 000	-18 882 000	-19 191 000
Toimintakate (Netto)	-16 061 982	-17 635 100	-18 049 000	-18 513 000	-18 818 000

Vuonna 2025 kulttuurin, liikunnan ja hyvinvoinnin tulosalueen toimintatulot ovat 0,366 milj. euroa ja toimintamenot 18,415 milj. euroa. Toimintakate on –18,049 milj. euroa. Vuonna 2026 toimintakate on –18,513 milj. euroa ja vuonna 2027 -18,818 milj. euroa.

Järjestöavustukset

Järjestöavustusten myöntämisperusteet uudistuvat vuodelle 2025. Samalla kulttuurin avustukset ja liikunnan sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustukset eriytetään. Talousarviossa järjestöavustusten määräraha jaetaan siten, että avustuksista 60% kohdistuu liikunnan sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja 40% kulttuuriin. Järjestöavustuksien yhteissummaa korotetaan 35 000 eurolla, joka vastaa avustuksista osallistavaan budjetointiin siirrettyä summaa.

Jatkossa kaikki minipilottiaavustukset osoitetaan kokeelliseen toimintaan. Avustuksia myönnetään kaikkeen kansalaislähtöiseen toimintaan, yhdistysten ohella myös yksityishenkilöille ja työryhmille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä Lapsiystävällinen Hämeenlinna

Kuntalain mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia. Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Kunnassa tehtävä hyvinvointityö on toimialarajat ylittävää, kaikille elämäalueille ulottuvaa ja kaikkiin ikäryhmiin kohdistuvaa. Työ pohjautuu tietoon ja on taloudellisesti ja toiminnallisesti vaikuttavaa. Hyvinvointityö edellyttää laaja-alaista yhteistyötä. Hyvinvointityön lähtökohta on yksilön oma vastuu hyvinvoinnista ja terveydestä.

Kaupunki seuraa asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden tilaa hyvinvointikyselyillä, jotka toteutetaan joka toinen vuosi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä painopisteenä on toiminnan ja sen rakenteiden kehittäminen hyvinvointisuunnitelman mukaisesti yhteistyössä koko kaupunkiorganisaation ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Hyvinvointisuunnitelma sisältää lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (Lapsiystävällinen Hämeenlinna -ohjelma), opiskelijahuollon suunnitelman ja suunnitelman ikääntyneen väestön tukemiseksi. Esteettömyyssuunnitelma ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelma ovat myös osa hyvinvointisuunnitelmaa. Hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta raportoidaan vuosittain ja laajemmin valtuustokausittain. Osa suunnitelmakokonaisuutta, jonka tavoitteet edistävät kaupunkilaisten hyvinvointia on myös Kaikkien Hämeenlinna -yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma.

Ehkäisevä päihdetyö, ikääntyneiden vapaaehtoistyön tukeminen (Vapaaehtoiskeskus Pysäkki), ikäihmisten asumisen ohjaus ja neuvonta ja Lapsiystävällinen Hämeenlinna mallin koordinaatio ovat osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Liikuntapalvelut

Liikunnalla on merkittävä rooli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Liikunnalla, liikuntapaikoilla ja liikuntatapahtumilla on selkeä yhteys kaupungin elinvoimaan ja kiinnostavuuteen.

Liikuntapalvelut huolehtii liikuntalain mukaan yleisten edellytysten luomisesta liikunnalle. Näitä tehtäviä ovat liikuntapaikkojen tarjoaminen, liikunnan järjestäminen, kansalaistoiminnan tukeminen, paikallisen ja alueellisen yhteistyön kehittäminen sekä terveyttä edistävä liikunta. Liikuntapalvelut huolehtii palvelujen järjestämisestä avustamalla kolmea eri halliyhtiötä (Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy, Hämeenlinnan Jäähalli Oy ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy), ostamalla palveluja (asiakaspalvelu ja liikunnanohjaus) sekä vuokraamalla tiloja Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy:ltä, Hämeenlinnan Jäähalli Oy:ltä ja Hämeenlinnan Palloiluhalli Oy:ltä (päiväkäyttö koulut ja päiväkodit). Jäähallien avustusta pienennetään 100 000 € ja Palloiluhallin 50 000 €. Omistajaohjauksen tekemän analyysin perusteella tämä on mahdollista huomioiden yhtiöiden kannattavuus, rahoitus ja tasehallinta. Vähenne ei vaikuta tuotettuihin palveluihin. Ulkoliikuntapaikkojen ylläpito, rakentaminen ja suunnittelu ovat kaupunkirakennelautakunnan alaista toimintaa.

Kaupungin tavoitteena on saada mahdollisimman moni kaupunkilainen liikkumaan terveytensä ja hyvinvointinsa kannalta riittävästi. Vähän liikkuvien väestöryhmien tavoittaminen tehdään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Hämeenlinnalaisien liikkumista tuetaan vuonna 2025 erityisesti liikuntaneuvonnan ja Sohvalta liikkeelle –hankeen avulla. Myös liikuntapaikkarakentaminen edistää tavoitteen saavuttamista. Hämeenlinnalaisille omaishoitajille myönnetään liikuntakortti, joka oikeuttaa maksuttomaan sisäänkäyntiin Hämeenlinnan ja Lammin uimahalleihin.

Vuoden 2025 syksyllä aloitetaan vuoden mittainen kokeilu erityisliikuntakortista pitkäaikaissairaitten terveyden ylläpitoa ja kuntoutumista tukemaan. Erityisliikuntakortin käytön kriteerit valmistellaan muiden kaupunkien esimerkkien pohjalta. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta päättää lopullisesta toteutustavasta.

Kaupungin oman investointibudjetin ulkopuolella kaupungin liikuntapaikkainfrastruktuurin kehittämistä toteutetaan Hämeenlinnan Liikuntahallit -konsernin kautta erityisesti Kaurialassa ja Hämeenlinnan urheilupuiston alueella.

Kaurialan kentän peruskorjaus toteutetaan vuonna 2025, kustannusarvio tarkentuu urakan kilpailutuksen päätyttyä. Kaurialan kentän rakentaminen on ajallisesti ensisijainen liikuntapalveluiden peruskorjauksista.

Hämeenlinnan urheilupuiston (Pullerin alue) kehittämistä jatketaan rakentamalla maksimissaan 5 000 neliön tekojääratahanke, joka sisältää tekojään rakentamisen, nykyisten pukukoppien korvaamisen uudisrakennuksella ja tekojääalueen kesäkäytön mahdollistamisen. Kokonaisuuden toteutuksen ehtona on, että tekojääratahankeeseen saadaan paikallista ja valtion tukea vähintään 600 000 euroa. Tekojäärata on tarkoitus toteuttaa vuoden 2025 aikana. Urheilupuistoon toteutetaan lisäksi kolmas tekonurmikenttä, niin ikään vuoden 2025 aikana.

Pullerin vanhan tekonurmen pinnoitteen ja putkiston uusiminen toteutetaan keväällä 2025 ennen kolmannen tekonurmikentän rakentamista. Tekojääradan toteutus alentanee lämmitettävän tekonurmen lämmityskustannuksia ja tämä huomioidaan tulevassa taloussuunnittelussa. Selvitetään vanhan tekonurmen siirtäminen käyttöön jonnekin muualle Hämeenlinnassa sekä siirtämisen kustannukset.

Kaupungin liikuntapaikkarakentamisessa on otettava huomioon liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusten väheneminen tällä hallituskaudella. Linjaus johtaa siihen, että kuntien on entistä selkeämmin priorisoitava liikuntaan liittyvät rakentamishankkeet.

Tunnusluvut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Liikunnanohjaukset, lukumäärä/viikko	55	60	45	55
Liikuntahalliyhtiöiden tilojen liikuntakerrat	706 327	789 559	706 500	760 000
Liikuntaneuvonta / neuvontakerrat			150	150

Kulttuuripalvelut

Kulttuuri- ja kirjastopalveluihin kuuluvat kirjastopalvelut, museopalvelut, musiikki- ja teatteripalvelut sekä yleiset kulttuuripalvelut. Osto-, yhteistyö- ja palvelusopimuksin tuotetaan monipuolista kulttuuritarjontaa ja -tapahtumia. Kansalaislähtöistä toimintaa tuetaan avustuksilla.

Toiminnan painopisteet ja keskeiset muutokset

Kulttuuripalvelut toteuttavat lakia kuntien kulttuuritoiminnasta. Monipuolinen kulttuuritarjonta edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä. Avustuksilla ja palveluostoilla ylläpidetään edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle. Avustuksilla edistetään myös kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistetään kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia, terveyttä, osallisuutta, yhteisöllisyyttä sekä paikallista elinvoimaa. Kansalaislähtöistä toimintaa edistetään myös avustuksilla.

Konserttipalveluita tuotetaan ostamalla sisältöä yhteistyökumppaneilta. Yhteistyö Hauhon musiikkijuhlien kanssa jatkuu. Pääosa konserteista toteutetaan edelleen Verkatehtaan Vanaja-salissa. Talousarvioon on varattu 20.000 euroa Sibeliuksen syntymän 160-vuotisjuhlavuotta varten. Tämä käytetään lisärahoituksena klassisen musiikin konsertteihin.

Hämeenlinnan Teatteri oy:n toimintaa tuetaan avustuksella, joka jatkuu entisen suuruisena, 1 700 000 euroa.

Vuotuisina tapahtumina järjestetään Taiteiden yö elokuussa sekä Vexi Salmi –yhteislaulukonsertti heinäkuussa. Tammikuulle on suunnitteilla uusi kaupunkikulttuuritapahtuma, jonka toteutustapa vastaa Taiteiden yötä. Hämeenlinnan torin elävyyttä vahvistetaan lisäämällä torille yleisölle maksuttomia kulttuuritapahtumia.

Tilapalveluiden kanssa etsitään toimintamallia, jolla kaupungin omistamia, uutta käyttöä tai purkua odottavia tiloja voitaisiin osoittaa väliaikaiseen kansalaislähtöisen kulttuuritoiminnan käyttöön.

Kirjaston tavoitteena on vuonna 2025 ottaa käyttöön kirjastomaksujen verkkomaksaminen. Vuoden 2025 aikana on tarkoitus keskittyä lukutaito-ohjelman tavoitteiden sekä osallisuuden edistämiseen kirjaston palvelujen kehittämisessä ja suunnittelussa. Kirjastoautopalvelun osalta vuoden 2025 aikana on selvitetään ja kartoitetaan vaihtoehtoja uuden kirjastoauton hankintaan, kun nykyisistä autoista Urho on lähestymässä elinkaarensa loppua.

Selvitys kaupunginmuseon mahdollisesta uudesta päätoimipisteestä jatkuu uuden museokonseptin kehittämisellä. Jatkoselvityksessä arvioidaan vaihtoehto, jossa kaupunginmuseon toiminnot voisivat asettua osittain Lyseon päärakennukseen ja osittain uudisrakennukseen.

Kokoelmasäilytystilojen järjestäminen, kokoelmien digitoinnin ja luettelointivelan kurominen ovat keskeisiä kokoelmatoimia vuonna 2025. Kokoelmapoliittisen ohjelman päivittäminen ja kokoelmien eettinen tarkastelu valmistuu. Kulttuuriympäristötietojärjestelmän digitoinnin painopisteenä on Kanta-Hämeen rakennusperintö. Vastuumuseo antaa noin 400 viranomaislausuntoa osallistuen maakunnan kuntien alueidenkäytön suunnitteluun. Vuonna 2024 tuotettuun MuseumPlus-tietojärjestelmän paikallismuseopooliin, joka mahdollistaa 30 paikallismuseon kokoelmatiedon siirron yhteiseen järjestelmään, viedään 2025 viiden paikallismuseon esineistö.

Adoptoi monumentti -ohjelmassa allekirjoitetaan kahden uuden hoitokohteen sopimukset. Näytelytoiminnan painopiste on Sibeliuksen syntymäkoti, jolle luodaan yhteistyössä valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa uusi konsepti, joka palvelee laajempaa kävijäkuntaa, mm. lapsia

ja kuvaa paitsi Sibeliuksen myös suomalaisten luontosuhdetta. Säveltäjän syntymän 160-vuotisjuhlavuonna tehdään viestinnässä ja tapahtumatuottamisessa yhteistyötä kansallisen Sibelius-verkoston ja alueellisten tahojen kanssa. Unet-päänäyttely jatkuu syksyyn, jolloin avataan mieheen ja miehisyyteen liittyvä teemallinen näyttely. Museo Skogsterin pienemmässä näyttelytilassa avataan lapsille suunnattu näyttelykokonaisuus, Unikudelmia, jossa teemaksi nousevat unet ja uneksuminen. Palanderin talossa nähdään juhlien ja vuodenaikojen mukaan vaihtuvia kattauksia ja esinestöjä. Museopedagogisen aineiston saavutettavuus lisääntyy verkkosivuilla, kun sinne vietään uusia, näyttelyvierailua syventäviä materiaaleja, mm. näyttelykohtaista taustatietoa ja tehtäviä oppilaitoksille ja varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Hämeenlinnan taidemuseo toteuttaa alueellisen taidemuseon toimintasuunnitelman kolmatta toimintavuotta ja valmistautuu seuraavaan sopimuskauteen (2027–2030). Museon henkilökunta valmistelea toimintavuonna toteutuvien näyttelyiden lisäksi tulevien vuosien näyttelyitä. Kokoelma-työssä museo tarkentaa suunnitelmallisuutta kokoelmaohjelman eri osien uudistamisella ja jatkuvalla päivittämisellä. Museon aloittaa graafisen ilmeen uudistamisen 2027 vuoden juhlavuotta (Hämeenlinnan taidemuseo 75 vuotta) silmällä pitäen.

Hämeenlinnan taidemuseon Lohrmann-rakennuksessa avautuu lokakuussa 2024 kolmiosaisen näyttelysarjan ensimmäinen osa Arjen abstraktioita – Kudelmia kokoelmista (10.10.2024 – 13.4.2025). Näyttelysarja jatkaa teemoilla Henki ja hekuma – Väristyksiä kokoelmista (6.5.–21.9.2025) sekä Elämän näyttämöllä – Kohtauksia ja rooleja kokoelmissa (14.10.2025–15.3.2026). Engel-rakennuksessa avataan marraskuussa Laila Karttunen ja elämän väriraidat -näyttely (21.11.2024 – 4.5.2025). Esillä olevat teokset ovat pääosin Hämeenlinnan taidemuseon kokoelmasta. Kesällä ja syksyllä (5.6.–19.10.2025) Engelissä on esillä Hämeenlinnassa syntyneen ja kasvaneen kuvataiteilija Jukka Korkeilan retrospektiivisen yksityisnäyttelyn. Marraskuussa Engelissä aukeaa yleisölle Hämeenlinnan taidemuseon ja Aalto-yliopiston Elokuvataiteen laitoksen kanssa toteuttama yhteistyönäyttely joka tekee näkyväksi kuvataiteen ja elokuvan välillä vallitsevia yhtäläisyyksiä, pedagogisista lähtökohdista. Näyttely on avoinna yleisölle 21.11.2025–3.5.2026.

Taidemuseon taideteosten hankintaan esitetään 20 000 euron vuosittainen määräraha talousarvion investointiosaan.

Kulttuuripalveluihin kohdistuvia VOS leikkauksia ei ole kompensoitu esityksessä, eli kulttuurin käytössä olevat resurssit tulevat laskemaan.

Tunnusluvut	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025
Kirjaston lainaus	1 053 318	1 076 905	1 200 000	1 200 000
Hämeenlinnan kaupunginmuseon kävijämäärät	20 785	16 732	35 000	20 000
Taidemuseon kävijämäärät	28 430	26 214	26 000	26 000

Museoiden kävijämääriin laskettu myydyt pääsyliput sekä museokorttikävijät lukuun ottamatta Hämeenlinnan kaupunginmuseon TA2024-tunnuslukua, johon on laskettu museon kaikki kävijät.

Kaupunkirakennelautakunta

Talous

40 KAUPUNKIRAKENNELAUTAKUNTA	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT					
MYYNTITUOTOT	7 825 323	6 815 000	7 084 000	7 085 000	7 088 000
MAKSUTUOTOT	3 654 874	3 740 000	3 569 000	3 661 000	3 761 000
TUET JA AVUSTUKSET	1 303 388	1 101 000	1 064 000	970 000	970 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	50 147 265	54 216 000	58 056 000	55 202 000	52 018 000
TOIMINTATUOTOT	62 930 850	65 872 000	69 773 000	66 918 000	63 837 000
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	859 291	837 000	571 000	862 000	714 000
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-12 035 250	-12 887 000	-13 477 000	-13 856 500	-14 348 900
PALVELUJEN OSTOT	-27 448 236	-29 700 000	-30 241 000	-30 584 000	-31 106 000
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-8 577 119	-8 298 000	-8 929 000	-7 831 000	-7 880 000
AVUSTUKSET	-199 730	-206 000	-250 000	-256 000	-262 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-12 047 203	-12 502 000	-13 327 000	-13 768 500	-13 807 100
TOIMINTAKULUT	-60 307 538	-63 593 000	-66 224 000	-66 296 000	-67 404 000
TOIMINTAKATE	3 482 603	3 116 000	4 120 000	1 484 000	-2 853 000

Vuonna 2025 kaupunkirakennetoimialan toimintatulot ovat 69,773 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön 571 000 euroa ja toimintamenot 66,224 milj. euroa. Toimintakate on 4,120 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2026 toimintakate on 1,484 milj. euroa ja suunnitelmavuoden 2027 toimintakate on -2,853 euroa.

Vuoden 2024 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna toimintatuotot ovat 3,9 milj. euroa suuremmat, valmistus omaan käyttöön on 266 000 euroa pienempi ja toimintakulut ovat 2,631 milj. euroa suuremmat. Kunnallistekniikan ja talonrakennuksen investointimenojen ulkoiset ostot kirjataan suoraan investointiosan kustannuspaikalle. Käyttötalouden valmistus omaan käyttöön -menettelyn kautta kirjataan enää investoinneille kohdistuvat palkkakulut ja sisäiset konevuokratulot.

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät tuloissa ovat seuraavat:

- Joukkoliikenteen valtionavustusten arvioidaan pysyvän samalla tasolla kuin vuoden 2024 ennusteessa (800 000 €), mikä on -150 000 € vähemmän kuin talousarviossa 2024.
- Matkustajamäärien voimakas kasvu on huomioitu joukkoliikenteen tuloissa (650 000 €).
- Luonnonhoitopalveluissa metsähakkuiden myyntituotto on asetettu valmistellun metsäohjelman mukaiselle tasolle 750 000 euroa
- Rikosseuraamuslaitokselta ei enää saada rahoitusta vankityönä tehtävien hankkeiden menojen kattamiseen, joten viheralueiden kunnossapidosta on vähennetty tuottoja 300 000 euroa

- Kunnossapidon ulkoisten laskutustöiden arvioidaan vähenevän vuonna 2025, koska asfaltointitöiden tekeminen ulkopuolisille lopetetaan
- Rakentamisen hiljeneminen vaikuttaa sekä maankäyttö- että kehittämiskorvauksiin vähentäen niitä 190 000 euroa. Samoin rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksut vähenevät noin 70 000 euroa
- Goodmanin pysäköintihallin valvonnan siirtyminen pois kaupungin hoidosta vähentää pysäköintivirhemaksuja noin 25 000 euroa
- Sisäiset ylläpitovuokrat on laskettu edellisen 3 vuoden toteutuneiden kustannusten keskiarvona indeksoituna vuoden 2025 tasoon, tiliryhmäkohtaiset korotukset on tehty ohjekirjeen mukaisilla prosenteilla. Uutena merkittävänä kokonaisuutena sisäisiin vuokriin on sisällytetty TyöHämeeltä laskutettavat sisäiset vuokrat
- Kiinteistöjen myyntiä ja kiinteistökehitystä toteutetaan kiinteistöstrategian mukaisesti ja siten että tyhjiä rakennuksia myydään nykyistä aktiivisemmin, ennakoivammin ja markkinalähtöisellä hinnoittelulla. Strategian toteutumista raportoidaan kaupunginhallitukselle neljännesvuosittain.

Kaupunkirakennelautakunnan keskeiset muutostekijät menoissa ovat seuraavat:

- Joukkoliikenteen menoihin on lisätty yksi uusi auto (180 000 €) vastaamaan kasvavan kysynnän tarpeisiin.
- Pilaantuneiden maiden osalta on varauduttu Hinkaloisten sahan kunnostukseen 240 000 eurolla. Kunnostukseen on saatavissa avustusta 30 % eli 72 000 euroa.
- Ulkoliikunnassa on kenttien kunnossapitoon lisätty 60 000 euroa, johtuen mm. Ojoisten kentän kunnossapitovastuun siirtymisestä takaisin kaupungille
- Virkistyspalveluissa on huomioitu rantareitin kohonneet kunnossapitokustannukset (11 600 €) ja vieraslajien poisto rannoilta (11 000 €)
- Kunnossapidon urakka- ja konetyösopimukset on pääosin sidottu Maarakennuskustannusindeksiin. Kokonaisindeksin vuosimuutos on ollut useampana vuonna talousarvion kasvuprosentteja suurempi (2021 8,2 %, 2022 13,5 %, 2023 3,8 %), mikä aiheuttaa sen, että lähtötaso on liian alhainen. Indeksikorjausten myötä palveluostojen sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kustannukset nousevat voimakkaasti kehysesityksessä.
- Urakoitsijoiden määrän vähenemisellä on ollut vaikutusta saatujen tarjousten määrään sekä hintaan.
- Uudet kunnossapidettävät alueet (mm. Linnanpuisto, Ahvenistontie, Vanajanlinna) lisäävät osaltaan kunnossapitokustannuksia
- Talvikunnossapitoa tehdään myös omalla henkilöstöllä vuokrakoneilla, mikä kasvattaa kone- ja kalustovuokria
- Ulkovalaistuksessa tehdyt led-lamppujen vaihdot sekä uudet kunnossapitosopimukset vähentävät palvelujen ostoja 46 000 eurolla. Sähkönkulutus vähenee uusien led-valojen myötä. Lisäksi sähkön myyntihinta tulee vuonna 2025 laskemaan, koska jo 80 % vuoden 2025 ostopäätös on suojattu. Näin ollen ulkovalaistuksessa sähkökustannukset vähenevät noin 200 000 eurolla.
- Pohjavesien suojelusuunnitelma päivitetään ja päivityksen arvioidaan maksavan 45 000 €. Suunnitelmaan on mahdollista saada ELY-keskukselta 22 000 euron avustus

- Ilmanlaadun tarkkailun tyypilaitteen uusimiseen on varattu 20 000 euroa ja bioindikaattoritutkimukseen 4 000 euroa vuosille 2025–2026
- Rakennuslain muutos asettaa vaatimuksia rakennusvalvonnan käyttämiin ohjelmistoihin (30 000 euroa)
- Hiilineutraali Hämeenlinna -ohjelman päivitys, joka sisältää perusuran laskennan ja vaikutavuuden arvioinnin. Ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma sisällytetään ohjelmaan.
- Vuonna 2024 aloitettu LUMO-ohjelma (luonnon monimuotoisuus -ohjelma) valmistuu vuonna 2025.
- Hämeenlinna liittyy FISU-verkostoon (Finnish Sustainable Communities). Kyseessä on edelläkävijäkuntien verkosto, joka tavoittelee päästöttömyyttä, jätteettömyyttä ja globaalisti kestävästä kulutuksesta vuoteen 2050 mennessä.
- Uudet tietoliikennesopimukset ovat aiempia sopimuksia edullisemmat ja tämä on huomioitu myös sisäisissä vuokrissa. Vuositason säästö on noin 240 000 euroa.
- Talousarviossa on huomioitu tarve kilpailuttaa ja käyttöönottaa uusi pilvalvomo (100 000 euroa).
- Kulunvalvonnassa käytetty Esmikko-järjestelmä tulee korvata uudella järjestelmällä. Uuden järjestelmän hankintaan ja käyttöönottoon on varattu 260 000 euroa. Järjestelmän käyttöönotto katetaan kunnossapitorahoista.
- TyöHämeen tarvitsemien toimitilojen vuokrat on huomioitu ulkoisissa vuokrissa
- Vuosina 2023-2025 tehtävät lämmitystapojen muutokset fossiilisista polttoaineista uudistuviin energiamuotoihin näkyvät alentuneina lämmityskuluina niiden kiinteistöjen osalta, joihin muutokset on toteutettu.
- Sähkön hinta nousi merkittävästi vuoden 2024 aikana, ja vaikka sähkön hinta laskee vuonna 2025 hyvän suojausasteen vuoksi, tulee tilapalveluiden sähkökustannukset ylittämään raamissa esitetyn tason noin 600 000 eurolla.
- Itäisen kantakaupungin siivous- ja käyttäjäpalvelut siirtyivät tehdyn kilpailutuksen myötä Tilapalveluiden hoidettavaksi. Tämä lisää palveluiden ostoja yhteensä 910 000 euroa. Palveluiden kustannukset sisällytetään sisäisiin vuokriin.

Hyvinvointialueen kanssa tehtävän kiinteistöjärjestely ja hyvinvointialueen tekemä palveluverkko päätös vaikuttaa merkittävästi tilapalveluiden talouteen.

- Hyvinvointialueen kanssa tehtävä kiinteistöjärjestely vaikuttaa Tilapalveluiden tuottoihin ja kuluihin. Toimintatuotot lisääntyvät vuonna 2025 1,697 milj. euroa ja vähentyvät vuosina 2026 395 000 euroa ja vuonna 2027 3,251 milj. euroa. Koska Ahveniston alueen rakennusten ylläpitokustannukset säilyvät HVAn vastuulla, ei kaupungille tule uusia ylläpitokustannuksia vastattavaksi. HVA:lle myytävien kohteiden ylläpitokulut eivät ole kaupungin kuluissa mukana vuodesta 2026 alkaen (2026: 1,919 milj. euroa, 2027: 1,967 milj. euroa).
- Hyvinvointialueen palveluverkossa tapahtuvat muutokset vaikuttavat erityisesti talousarviovalmistelun suunnitelmavuosille. Vuodesta 2025 alkaen on vähennetty 1,0 milj. euroa kiinteistöjen kunnossapitoon varattuja rahoja, jotka on suunnattu terveyskeskusrakennusten ylläpitoon. Hyväksytyin palveluverkon myötä vuokratuotot vähenevät vuonna 2026 2,5

milj. euroa ja vuonna 2027 4,2 milj. euroa. Suunnitelmavuosilla on huomioitu se, että kiinteistöjen jäädessä tyhjäksi myös ylläpitokulut pienenevät: 2026: 0,162 milj. euroa, 2027: 0,330 milj. euroa.

Henkilöresursseihin esitetään muutoksia seuraavasti:

- Ympäristönsuojeluun esitetään määräaikaisen ympäristötarkastajan viran perustamista noin 6 kk ajaksi (20 000 €)
- Karttatietosuunnittelijan työsuhde päättyy 31.8.2024 -38 000 €
- Arkkitehdin vakanssin muutos kunnossapitoinsinöörin/rakennustöiden valvojan vakanssiksi, vaikutus 6 000 €

Lisäksi toimialalla varataan rahaa määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen avustamaan erilaisissa selvitys-, projekti- ja kausitehtävissä.

Tavoitteet

Hämeenlinnan kaupunkistrategiaan, Houkutteleva Hämeenlinna, pohjautuen kaupunkirakennelautakunta on laatinut kuhunkin kolmeen strategian päämäärään liittyvät valtuustokauden tavoitteet ja mittarit. Kerätty mittaritieto raportoidaan kokonaisuudessaan kaksi kertaa valtuustokaudessa. Valtuustokauden tavoitteista kaupunkirakennelautakunnan vuoden 2025 tavoitteiksi nousevat seuraavat:

Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kiinnostavat ja houkuttelevat virkistysalueet	Linnanpuiston investointi käynnistyy vuonna 2025	Rahoitusta ei myönnetä. Suunnitelmien viivästyminen.	Hankkeen realistinen aikataulu.
Aktiiviset ja liikkuvat asukkaat	Leikkipaikkaohjelman toteutuminen. Liikuntapaikkainvestointien toteutuminen investointiohjelman mukaisesti.	Investointiohjelman rahoitus ei riitä.	Investointiohjelman huolellinen valmistelu.

Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Kaupunkirakenteen palveluja johdetaan tuloksellisesti tiedolla.	<p>Kiinteistönhoidon ulkopuolisen auditoinnin tulos (tavoite-taso 3,57 asteikolla 1-5)</p> <p>Siivous- ja ateriapalveluiden laatuarvioinnit (tavoitetaso: Compass Group siivouspalvelut palveluntuottajan lupaus vuosittaisesta laadusta on 24 pistettä; ateriapalvelut palveluntuottajan lupaus vuosittaisesta laadusta on 104 pistettä)</p> <p>Viranomaislupien brutto- ja nettokäsittelyajat: - Rakennusluvista 90 % on käsitelty 90 päivässä (bruttokäsittelyaika)</p> <p>- Kaivuluvista 95 % on käsitelty 21 vuorokauden kuluessa (bruttokäsittelyaika)</p> <p>- Vuoden 2025 marraskuun loppuun päättyneistä kaivuluvista 100 % on vastaanottokatselmoitu</p> <p>-Maa-aines - ja ympäristölupien sekä yhteislupien nettokäsittelyaika 5 kk, bruttokäsittelyaika 7 kk</p> <p>- Suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeamislupien nettokäsittelyaika 3 kk</p> <p>- Pysäköintivirhemaksujen oikaisuvaatimusten käsittelyaika 20 vrk</p> <p>- Elintarvikelain mukaisen hakemuksen käsittelyaika 2 kk ja muiden terveysvalvonnan ilmoitusten ja hakemusten käsittelyaika 1 kk (bruttokäsittelyaika, pois lukien talousvettä ja asuntoyhteisöjä tupakointikieltoja koskevat hakemukset)</p> <p>Merkittäviä kaavoja valmistuu viisi.</p>	<p>Resurssit ovat puutteelliset ja käsittelyajat pitenevät.</p> <p>Hakijat eivät toimita tarvittavia asiakirjoja.</p>	<p>Ennakoiva viestintä ja aktiivinen yhteydenpito asiakkaisiin.</p> <p>Työhyvinvoinnista huolehtiminen.</p>

	<p>Palautteiden keskimääräinen käsittelyaika on 14 vrk.</p> <p>Tiloihin kohdistuvien saapuneiden palvelupyyntöjen vasteaika kaikkien palvelualueiden osalta (tavoitearvo: toteutuu sopimusten mukaisina: hoito- ja huoltotehtävät on kuitattava viikoittain, edellisen viikon tehtävät on oltava kuitattuna viimeistään seuraavan viikon maanantaina)</p> <p>Kaupunkirakenteen verkkosivulla vierailijoiden määrä (Rakentamisen luvat sivujen kävijämäärä nousee)</p>		
Taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävä ja ennakoitu palveluverkko yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	HVA palveluverkosta tyhjentyvien tilojen suunnitelma ja myynti valmistuu vuoden 2025 aikana.	Jatkokäyttöä tiloille ei löydy. Tilat eivät mene kaupaksi.	Ajoissa tehty valmistelu sekä kilpailukyiset myyntihinnat
Pitkän aikavälin suunnitelmat ohjaavat toimintaa	Maapoliittista ohjelmaa valmistellaan vuoden 2025 aikana.	Resurssit eivät riitä aikataulussa pysymiseen.	Ohjelman merkittävyys tuodaan esille, pidetään valmistelussa kärkihankkeena ja huolehditaan aikataulusta.
	Lumo-ohjelma valmistuu vuoden 2025 aikana	Ohjelmaa ei hyväksytä.	Osallistava valmistelu ja aktiivinen viestintä.
Hiilineutraali Hämeenlinna ohjelman edistäminen	Lämmitystapojen muutokset fossiilisista polttoaineista uudistuviin energiamuotoihin näkyvät alentuneina lämmityskuluina niiden kiinteistöjen osalta, joihin muutokset on toteutettu	Energiasäästötavoitteiden toteutumatta jääminen	Ajantasaiset PTS-suunnitelmat ja ajoissa tehty valmistelu ml. kilpailutukset
	Led-valaistuksen nopeutetun vaihtoprojektin vaihe 3/4 saadaan valmiiksi 2025.	Valaisimien toimituksessa merkittäviä haasteita.	Tilausten toteutumista seurataan. Tarvittaessa seurataan vaihtoehtoisten tuotteiden hankintaa.
	Hiilineutraali HML peruskartoituksen tekeminen. Toimenpideohjelman päivitys, sisältäen ilmastonmuutoksen hillinnän ja muutokseen sopeutumisen.	Toimenpideohjelman toimenpiteet eivät toteudu toimintaympäristön muuttuessa, rahoituksen puuttuessa tai sitoutumisen vähenemisen vuoksi.	Varataan riittävä resurssi ja seurataan toteutumista.
	Joukkoliikennesuunnitelman tekemisen käynnistäminen vuonna 2025		

Elinvoimainen kasvun kaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Elinvoimaiset asuinalueet, joissa monipuolisia asumisen ratkaisuja.	Vuoden aikana kaavoitetaan 50 tonttia: Miemalan kaava Poltinahon kaava Mettolan kaava ja infran rakentaminen Vanajantie 7 Linna Golfn kaava Luovutetaan 20 AO-tonttia ja 2 AK-tonttia	Korkotaso nousee hallitsemattomasti, uusia tontteja ei saada toteutettua ja luovutettua tarpeeksi nopeasti. Kaavoitusprosessi hidastuu selvitystarpeiden vuoksi. Väestönkasvu on hidasta. Asumistottumusten muutokset.	Viestintään ja markkinointiin panostaminen. Kaupunkirakenteen prosessien kehittäminen, infran investointien määrätietoinen suunnittelu ja uusien alueiden kaavoituksen edistäminen nopeasti. Uusien alueiden avaamisen ennakointi. Tonttien luovutukset tehdään suunnitelmallisesti. Riittävästi asumisen vaihtoehtoja tarjolla. Kiinnostavan kaupunkiympäristön ylläpito. Tilanteen aktiivinen seuranta kansallisella tasolla.
Yritysmönteinen elinvoiman edistäjä	Yritysalueiden kaavoitus: kaksi kaavaa Moreenin eritasoliittymän investointi edistyy aikataulussa: rakentaminen käynnistyy	Kaavoitusprosessi hidastuu selvitystarpeiden vuoksi. Resurssit eivät riitä aikataulussa pysymiseen. Hankintapäätökseen haetaan muutosta eikä se tule lainvoimaiseksi.	Kaupunkirakenteen prosessien kehittäminen ja infran investointien määrätietoinen suunnittelu. Työhyvinvoinnista huolehtiminen. Hankinnan huolellinen valmistelu.
Houkutteleva matkailun ja tapahtumien kaupunki	Katulupahtojen päivitys valmistuu vuoden 2025 aikana Tapahtumataksan päivitys valmistuu vuoden 2025 aikana	Resurssit eivät riitä aikataulussa pysymiseen.	Työn priorisointi ja valmistelutyön aikataulun seuranta.

Toiminnan kuvaus

Kaupunkirakennelautakunta vastaa maankäytön suunnittelusta, infrasta, viranomaispalveluista ja tilapalveluista. Työntekijöitä kaupunkirakenteen palveluissa on vakituisissa tehtävissä 195, kaikkiaan työntekijöitä on 229. Kaupunkirakennelautakunnan keskeinen työn painopiste on elinvoiman edistäminen erilaisilla suunnittelun, rakentamisen ja kunnossapidon prosesseilla sekä viranomaisprosesseilla. Organisaatio toimii korostaen yhdessä tekemistä sekä organisaation sisällä että toimialojen kesken. Yhteistyö asukkaiden, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa on myös erittäin keskeistä. Linnan Kehitys Oy:n ja HS-Veden kanssa tehdään vahvaa yhteistyötä. Eri viranomaisten ja verkostoyhtiöiden kanssa tehtävä yhteistyö on myös erittäin tärkeää.

Tavoitteiden toteuttamiseksi on tärkeää edistää keskeisiä hankkeita ja ohjelmatyötä. Tällaisia ovat mm.

- Keskustavision päivittämisen jatkaminen ja keskustahankkeiden (Poltinaho, Vanha kaupungintalo, HAMK keskustakampus) kaavoituksen ja suunnittelun jatkaminen.

- Moreenin eritasoliittymän ja raskaan liikenteen levähdysalueen sekä Taipaleentien ja Graniittikadun rakentamisen käynnistäminen.
- Hiilineutraalisuusohjelmaan liittyvä perusuran laskennan toteuttaminen.
- Matkailun edistämiseen liittyen Linnanpuiston peruskunnostushankkeen toteutuksen käynnistäminen
- Leikkipaikkaohjelman mukaisesti edistetään leikkipaikkojen peruskunnostusta.
- Monipuolisen ja kohtuuhintaisen asumisen mahdollistaminen tonttien myynnillä ja kaavoituksella.
- Maan hankinnasta huolehtiminen ja yleiskaavatyön jatkaminen. Uusien asuinalueiden kaavarunkotyötä jatketaan kaupungin länsipuolella.
- Omakotitalotonttien myyntiä vauhditetaan markkinointia lisäämällä. Mettolan ja Miemalan kaavoitusta jatketaan.
- Kiinteistöstrategian mukaisesti edistetään rakennusten myyntiä.

Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Lapsiystävällinen Hämeenlinna

Kaupunkirakenne tukee sosiaalista kestävyyttä lasten näkökulmasta. Lapset ja nuoret näkyvät kaupunkiympäristössä tasaveroisina kaupunkilaisina, joten kaupunkiympäristössä on tilaa kaikille. Tavoitteena on kansalaisyhteiskunnan vahvistaminen mm. ottamalla lapset ja nuoret mukaan suunnitteluun. Liikenteen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja nuorten omaehtoisen liikkumisen tukeminen esimerkiksi pyöräteitä rakentamalla. Joukkoliikenteen lipputuotteet pyritään pitämään houkuttavina lapsiperheille ja nuorille. Lapsivaikutusten arviointia tehdään merkittävistä kaupunkirakennelautakunnan päätöksistä.

Hiilineutraali Hämeenlinna

Resurssiviisasta Hämeenlinnaa rakennetaan erityisesti Hiilineutraali Hämeenlinna -toimeenpano-ohjelman toteuttamisen kautta. Ohjelmaa koordinoidaan ja yhteisiä toimenpiteitä toteutetaan erityisesti kaupunkirakenteen toimialalla, mutta päästövähennystoimenpiteitä toteutetaan kaikilla toimialoilla. Yhteisistä toiminnoista ilmastonmuutokseen liittyvän viestinnän ja neuvonnan kehittäminen sekä tavoitteiden edistäminen ovat keskeisiä.

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna

Linnanpuiston peruskorjaushankkeen toteutus käynnistetään. Tapahtumataksan päivitys valmistuu.

Kaupunkikeskustan ja torin alueen viihtyisyyttä, sekä siisteyttä tulee parantaa huolehtimalla kunnossapitotoimien riittävydestä ja kohtuullisella lisäsomistamisella. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on laadittava toimenpidesuunnitelma, jonka toteutus ja ylläpito toivotaan käynnistettävän heti keväthankien sulettua vuonna 2025. Samalla huomioidaan myös Sibeliuksen syntymän juhlatvuosi ja panostetaan syntymäkodin ympäristön siisteyteen ja viihtyisyyteen.

Toimet talouden tasapainottamiseksi

Katuvalaistuksen nopeutettua saneerausta led-tekniikkaan jatketaan. Led-tekniikkaan siirtymisestä on laadittu 4-vuotinen hankesuunnitelma, josta toteutetaan vuoden 2025 aikana osa 3/4. Suunnitelman toteutuksella led-tekniikkaan siirtymistä saadaan nopeutettua 9 vuodella ja sillä aikaansaadetaan yhteensä noin 2600 MWh/390 000 euron vuosittainen pysyvä säästö (laskettu sähkön hinnalla 15 snt/kWh).

Vuonna 2025 jatketaan lämmitystapojen muutoksia fossiilisista polttoaineista uudistuviin energiamuotoihin energian saatavuuden varmistamiseksi ja energiasäästöjen saavuttamiseksi.

Kaupunkirakennelautakunta ja hallinto

400 KAUPUNKIRAKENNELTK JA HALLINTO	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	202 198	20 000	38 000	39 000	39 000
Toimintamenot	-1 023 650	-1 375 000	-1 373 000	-1 447 000	-1 489 000
Toimintakate (Netto)	-821 452	-1 355 000	-1 335 000	-1 408 000	-1 450 000

Vuonna 2025 kaupunkirakennelautakunnan ja hallinnon toimintatulot ovat 38 000 euroa ja toimintamenot ovat 1,373 milj. euroa. Toimintakate on -1,335 milj. euroa.

Kaupunkirakennelautakunta vastaa koko toimialan toiminnan kehittämisestä ja tavoitteiden toteutumisesta. Lautakunnan päätöstehtäviin kuuluvat myös yksityistieavustukset, joihin on 0,25 miljoonan euron rahoitus.

Maankäytön suunnittelu

410 MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	11 165 160	11 692 000	12 112 000	12 060 000	12 109 000
Toimintamenot	-11 240 768	-12 124 000	-12 483 000	-12 805 000	-13 156 000
Toimintakate (Netto)	-75 608	-432 000	-371 000	-745 000	-1 047 000

Vuonna 2025 maankäytön suunnittelun toimintatulot ovat 12,112 milj. euroa ja toimintamenot ovat 12,483 milj. euroa. Toimintakate on -371 000 euroa.

Maankäytön suunnittelun tulosalue jakautuu kaavoitukseen, infran suunnitteluun, maankäyttöpalveluihin (kiinteistö- ja mittauspalvelut ja maaomaisuuden hallinta) sekä joukkoliikenteeseen. Kaavoitus vastaa Hämeenlinnan kaupunkisuunnittelusta, johon kuuluu yleis- ja asemakaavoitus sekä eri hankkeisiin liittyvä yleissuunnittelu. Kaavoitus vastaa myös poikkeuslupa- ja suunnittelutarveharkintaan liittyvien päätösten valmistelusta. Keskeiset edistettävät kaavatyön kohteet ovat keskustan

kaavamuutoshankkeet, elinkeinoalueiden kaavamuutostyöt ja uusien pientaloalueiden asemakaavoitus erityisesti länsipuolelle kantakaupunkia sekä koko kaupunkia koskevan yleiskaavatyön edistäminen. Kaupungin uudis- ja täydennysrakentamisen alueet tukeutuvat mahdollisimman paljon olemassa olevaan palveluverkkoon. Asuntovarantoa luodaan yleiskaavan varauksilla eri puolille kaupunkia tasaisesti, jotta turvataan edellytykset palvelurakenteen säilymiselle. Pitäjien perinteiset kirkonkylät ovat asumisen paikkoja, joissa kaupungilla tulee olla tarjolla asemakaavatontteja asumiseen ja elinkeinotoimintaan. Pitäjien keskustojen täydennysrakentamisen mahdollisuudet varmistetaan uusilla kaavoilla tai kaavamuutoksilla, jotta niiden elinvoima säilyy. Tällaisia kaavahankkeita on menossa Iittalassa ja Hauholla. Pitäjien ja kylien elinvoimaa vahvistetaan vauhdittamalla olemassa olevien tonttien myyntiä ja mahdollistamalla vakituinen asuminen vesistöjen äärellä rantarakentamisen periaatteiden mukaisesti. Kaupungin pitäjien tonttimyyntiä vauhditetaan antamalla tontit myytäväksi alan ammattilaisille esim. huutokaupattavaksi tai myytäväksi kampanjahinnoin. Ensimmäinen myyntikampanja tai huutokauppa toteutetaan keväällä 2025. Lisäksi kaikkien myytävien tonttien myyntiperiaatteet ja hinnat tulee uudelleen arvioida. Rantarakentamisen periaatteet tarkistetaan yleiskaavatyön yhteydessä. Vuonna 2024 on valmistauduttu siihen, että vuodesta 2025 alkaen uusia omakoti- ja pientalotontteja kaavoitetaan vähintään 50 tonttia/vuosi. Tavoitetta vauhdutetaan korottamaan tulevina vuosina. Kaavoitusta tehdään ensisijaisesti koulujen läheisyyteen.

Infran suunnittelun tehtävänä on varmistaa maarakentamisen investointien toteutusedellytykset. Tähän liittyy suunnittelun tarvitsemien tietojen tuottaminen sekä investointien tarvitsemien yleis- ja rakennussuunnitelmien tuottaminen. Suunnitteluun sisältyy katujen ja yleisten alueiden suunnittelua sekä liikenne- ja viheraluesuunnittelua. Vuoden 2025 keskeisiä suunnittelukohteita ovat Mettolan ja Nuhalan uusien asuinalueen katujen ja yleisten alueiden suunnittelu, Moreenikadun katu- ja rakennussuunnittelu. Katusaneerauskohteista laaditaan saneeraussuunnitelmat mm. Lahdensivuntielle, Heinäjoenkadulle ja Lastusillankadulle. Vuonna 2025 suunnitellaan myös leikkipaikkojen saneerauksia leikkipaikkaohjelman mukaisesti.

Joukkoliikennepalvelut vastaavat kaupungin joukkoliikenteen järjestämisestä ja kehittämisestä. Joukkoliikenneohjelman mukainen linjaston uudistaminen alkaa uuden joukkoliikennepäällikön johdolla 2025. Talousarviossa ei ole osoitettu lisärahaa linjaston kehittämiseen, joten parannuksia tehdään nykyisen kustannustason puitteissa. Joukkoliikenteessä polttoaineen hinnan nousu vaikuttaa kuljetuspalveluiden hankintahintaan. Matkustajamäärän odotetaan edelleen nousevan edellisestä vuodesta. Hämeenlinnassa vietetään liikkujan viikkoa syyskuussa 2025 maksuttoman joukkoliikennetempauksen merkeissä.

Maankäyttöpalveluiden kiinteistö- ja mittauspalvelut ylläpitää kiinteistörekisteriä ja tekee tonttijaot sekä kiinteistötoimitukset omalla rekisterinpitoalueellaan. Yksikkö vastaa myös kaupungin toimitustuotannosta, kantakartan ylläpidosta sekä maastomittauspalveluista. Vuonna 2025 jatketaan edelleen toimitustuotannon kehittämistä ja kehitetään yksikön prosesseja toimivimmiksi yhteistyössä muiden kiinteistörekisterinpitäjäkuntien, Maanmittauslaitoksen ja asiakkaiden kanssa.

Maankäyttöpalveluissa maaomaisuuden hallinta vastaa maankäyttösopimusten laadinnasta, yksityistieavustusten jakamisesta, korotetun kiinteistöveron perimisestä, maanhankinnasta, tonttimyynnistä ja -vuokrauksesta sekä näihin liittyvien sopimusten hallinnasta. Vuonna 2025 kehitetään edelleen markkinointia, maaomaisuuden prosesseja ja verkkopohjaista asiakaspalvelua sekä panostetaan ennen kaikkea maanhankintaan.

Infra

420 INFRA	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	4 935 232	4 321 000	4 044 000	3 972 000	3 973 000
Valmistus omaan käyttöön	537 167	530 000	264 000	555 000	407 000
Toimintamenot	-16 786 669	-16 422 000	-17 632 000	-18 105 000	-18 488 000
Toimintakate (Netto)	-11 314 270	-11 571 000	-13 324 000	-13 578 000	-14 108 000

Vuonna 2025 infran toimintatulot ovat 4,044 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön on 0,264 milj. euroa ja toimintamenot ovat 17,632 milj. euroa. Toimintakate on -13,324 milj. euroa. Valmistus omaan käyttöön -summa koostuu investoinneille kohdistettavista palkoista ja sisäisestä laskutuksesta. Vuosittainen summa on riippuvainen rakennuskohteista ja niiden toteutustavoista. Valmistus omaan käyttöön -erä oikaistaa toimintamenoista investointeihin.

Infra-tulosalue vastaa infran rakentamisesta ja peruskorjaamisesta, infran kunnossapidosta sekä luonto-, ulkoliikunta- ja virkistysalueiden ylläpidosta. Tulosalueen vastuulle kuuluvat kadut ja yleiset alueet, puistot ja leikkipaikat, hulevesien hallinta, ulkovalaistus, ulkoliikunta-alueet, metsät, uima- ja venerannat, ulkoilureitit rakenteineen, viljelypalstat, matonpesupaikat ja vuokrattavat virkistyskohteet.

Kunnossapitopalveluissa jatketaan sisäisten prosessien kehittämistä ja etsitään mahdollisimman edullisia toimintatapoja tärkeiden ja lakisääteisten palveluiden tuottamiseen. Kantakaupungin pohjoisosan kunnossapidon alueurakka päättyy syksyllä 2025. Urakan optiovuosia ei oteta käyttöön, vaan alueen kunnossapito järjestetään osin omana työnä ja osin pienemmillä kilpailutettavilla urakoilla. Kunnossapidon määrärahat ovat viime vuosina jääneet kustannuskehityksestä pienemmiksi, nyt talousarvio sisältää budjetin nostamisen realistiseen tasoon (noin -0,5 milj. euroa). Talousarvio-menot eivät sisällä merkittäviä toiminnallisia muutoksia eivätkä palveluiden tason nostoa. Sääolosuhteet vaikuttavat edelleen merkittävästi kustannusten muodostumiseen. Toimintatuotoissa merkittävimmät muutokset aiheutuvat vankityön tuottojen poistumisesta (noin -0,3 milj. euroa) ja kunnossapidon ulkoisten laskutettavien töiden vähenemisestä (noin -0,08 milj. euroa). Vankityötä ei vähennetä vankityön tuloihin kohdistuneita leikkauksia vastaavasti, vaan pyritään turvaamaan toimintaa jatkossakin mahdollisimman laajana.

Luontopalvelu-yksikön palveluiden järjestämisen suunnittelua ohjaaviksi ohjelmiksi on valmistunut vuonna 2023 metsäohjelma ja vuonna 2024 virkistyspalveluohjelmaa. Talousarviovuonna 2025 jatketaan ja käynnistetään ohjelmien mukaisia toimenpiteitä. Metsänhakuun tuottotavoite, 750 000 euroa, on asetettu valtuuston 12.6.2023 hyväksymän metsäohjelman linjausten ja metsänhoitoperiaatteiden mukaiseksi.

Rakennuttamisyksikkö vastaa infrainvestointiohjelman toteuttamisesta. Infrainvestointien nettomäärärahan tasoksi esitetään 18,895 milj. euroa. Summa on merkittävästi suurempi kuin aiempina vuosina johtuen Moreenin eritasoliittymähankkeen käynnistämisestä ja toteutuksesta 2025-2026. Aiemmissa talousarvioissa hanke on mainittu erillirahoituksella tehtävänä hankkeena, eikä ole sisältynyt investointiohjelman summiin. Investointirahoitus on muutoinkin aiempaa suurempi, koska

valmistelussa olleet suuret hankkeet tulevat toteutusvaiheeseen. Merkittäviä hankkeita on mm. Linnanpuiston peruskorjaus, Mettolan pientaloalueen toteuttaminen, Sotkanrannan sataman peruskorjaushanke ja käynnissä oleva nelivuotinen hanke katuvalaistuksen nopeutetusta led-tekniikkaan siirtymisestä. Investointiohjelman sisällöstä päättää kaupunkirakennelautakunta talousarvion vahvistuttua.

Vuonna 2025 Sotkanrannassa tehdään vain välttämättömät, turvallisuuteen liittyvät investoinnit. Vuoden 2025 tehdään päivitetty suunnitelma sataman korjaamiseksi sekä koko Sotkanrannan alueen kehittämiseksi. Samalla kartoitetaan myös mahdolliset kumppanit investointien toteuttamiseksi. Sotkanrannan osalta lähdetään liikkeelle konseptin uudistamisesta yhteistyössä kilpailutuksen kautta haettavan kumppanin kanssa. Konseptoinnin tavoitteena on myös tavoitella kustannustehokasta ratkaisua ja eri toimintojen synergiaa (kosisatama, vierassatama, viranomaisten tukikohta, matkaparkki). Lopullisesta budjetista päätetään sen jälkeen, kun konsepti on valmis ja osana mahdollista kumppanuusopimusta.

Vuoden 2025 aikana valmistellaan talvikunnossapitoon suunnitelma ja kustannusneutraalit kilpailutuskriteerit, jossa kevyen liikenteen väylien talvikunnossapidossa huomioidaan paremmin kaupungin esteettömyyshohjelma. Tämä koskee erityisesti pääväylien risteysalueita, joukkoliikenteen pysäkkejä ja niiden esteettömyyttä kävelyn ja pyöräilyn näkökulmasta.

Toimintaa kuvaavat tunnusluvut:

- Kunnossapidettäviä ajoratoja 444 km
- Kunnossapidettäviä jalankulun ja pyöräilyn väyliä 291 km*
- Katuvalaisimia noin 20 300 kpl
- Rakennettuja viheralueita 258 ha
- Rakennettuja katuviheralueita 99 ha
- Hoidettavaa metsää noin 5 900 ha, josta talousmetsää noin 3 600 ha
- Leikkipaikkoja 105 kpl
- Jääkiekkokaukaloita 14 kpl
- Jääkenttiä 39 kpl
- Puistokenttiä 70 kpl
- Latureitistöä noin 300 km
- Valaistuja latu- ja polkuverkostoja 41 km
- Opastettuja polkureitistöjä noin 115 km
- Uimarantoja: uimarantoja 7 kpl, pieniä uimarantoja 12 kpl, lisäksi useita uimapaikkoja
- Matonpesupaikkoja 10 kpl
- Venepaikat: vuokrattavat laituripaikat noin 360 kpl, numeroidut soutuvenepaikat noin 530 kpl ja myytyjä venepoletteja noin 625 kpl, lisäksi vierasvene/pistäytymislatureita

*) laskentaperusteita on tarkennettu, määrä pienempi kuin edellisessä talousarviossa

Viranomaispalvelut

450 VIRANOMAISPALVELUT	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	3 373 175	3 110 000	3 186 000	3 257 000	3 359 000
Toimintamenot	-3 357 506	-3 597 000	-3 850 000	-3 849 000	-3 960 000
Toimintakate (Netto)	15 668	-487 000	-664 000	-592 000	-601 000

Vuonna 2025 viranomaispalveluiden toimintatulot ovat 3,186 milj. euroa ja toimintamenot ovat 3,850 milj. euroa. Toimintakate on -664 000 euroa.

Viranomaispalveluihin kuuluvat ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu, pysäköinti- ja aluevalvonta, rakennusvalvonta, infran lupa-asiat sekä maaseutupalvelut. Lisäksi hallinnollisesti yhteisen jätehuoltoviranomaisen henkilöstö sisältyy viranomaispalveluihin.

Ympäristöterveydenhuolto koostuu elintarvikevalvonnasta, terveydensuojelusta, tupakan ja nikotiinivalmistajien valvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta. Toimintaa ohjaa ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma ei ole viime vuosina toteutunut ja terveysvalvonnassa onkin todettu tarve valvontaresurssin lisäämiselle ja siksi perustettavaksi esitetään uutta terveystarkastajan virkaa. Peruseläinlääkärivirkaan sisältyy kotieläinten perustason terveyden ja sairauksien hoito sekä eläinlääkärivirkaan sisältyy päivystys. Päivystys hoidetaan kaupungin omana työnä. Eläintautivalvonnan tavoitteena on tiettyjen eläimistä toiseen eläimeen tai ihmiseen tarttuvien tautien vastustaminen ja ennalta ehkäiseminen. Eläinsuojeluvirkaan tavoitteena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta ja edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua.

Ympäristönsuojelun tehtävä on ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä edistää luonnon kestävästä käytöstä ja kuntalaisten ympäristötietoutta sekä seurata ympäristön tilaa ja raportoida siitä. Toimintaa ohjaa ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma. Vuonna 2023 alkaneessa ”patisteluprojektissa” HS-Vesi on lähettänyt asiakaskirjeitä porrastetusti alueittain kiinteistöille, jotka eivät ole liittyneet vesihuoltoverkkoon. Liittymättömiä kiinteistöjä oli noin 1500. Kirjeiden lähettämisen seurauksena ympäristönsuojeluviranomaiselle on tullut käsittelyyn vapautushakemuksia (vireillä 170 syyskuussa 2024, käsitelty 24) ja lievennyshakemuksia (vireillä 133 syyskuussa 2024). Kirjeitä lähetetään vielä syksyllä 2024. Hakemusten käsittelyn ruuhkautumisen vuoksi ympäristönsuojeluun tarvitaan alkuvuodeksi 2025 määräaikainen ympäristötarkastaja (noin puolen vuoden ajaksi).

Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun osalta jatketaan yhteistoimintaa Hattulan kunnan kanssa voimassa olevan yhteistoimintasopimuksen perusteella. Taksat ajantasaistetaan.

Ilmanlaadun mittausasemalla mitataan tällä hetkellä typpioksideja, hengitettäviä hiukkasia (PM10) ja pienhiukkasia (PM2,5). Vuonna 2025 on tarkoitus hankkia uusi typenoksidi-mittalaite. Kustannukset jaetaan Hämeenlinnan alueen ilmanlaadun yhteistarkkailusopimuksen mukaisesti. Nykyisen sopimuksen mukaan kaupungin osuus on 25 % (myös laitekustannuksista) ja yritysten osuus jaetaan perusmaksuosuuden ja päästöosuusien perusteella.

Pysäköinti- ja aluevalvonnan tehtäviin pysäköinnin valvonnan lisäksi sisältyy myös kaupunki-infran havainnointiin ja raportointiin liittyvä seurantavelvoite sekä hylättyjen ja romutettavien ajoneuvojen viranomaistehtävät. Pysäköinti- ja aluevalvonnan toimintatuotot muodostuvat kadunvarsien pysäköintiautomaattien maksuista ja pysäköintivirhemaksuista. Automaattituloilla kaupunki kattaa yleisten alueiden ja pysäköintipaikkojen kunnossapidosta syntyviä kustannuksia. Kaupungin ja Hämeenlinnan Pysäköinti Oy:n välinen sopimus määrittelee pysäköintitoimintojen vastuut ja kustannusten jakautumisen kaupungin ja yhtiön välillä.

Rakennusvalvonta edistää ohjauksen, neuvonnan ja rakentamisen valvonnan sekä jatkuvan valvonnan avulla terveellisen, turvallisen ja ekologisesti kestävä ja viihtyisän rakennetun ympäristön sekä hyvän kaupunkikuvan muodostumista ja ylläpitoa. Rakennusvalvonnan tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa, kaavojen, rakennusjärjestyksen sekä lainsäädännön noudattamista. Rakennusvalvonta huolehtii rakentamis- ja maisematyölupien valmistelemisesta, päätöksenteosta sekä rakennusaikaisesta valvonnasta. Lupakäsittelyn yhteydessä tarkastellaan maisema- sekä kaupunkikuvan säilymistä kaupungin ja lainsäädännön asettamien tavoitteiden kannalta. Rakentamisen sekä rakennetun ympäristön valvontaan liittyy rakennus- ja huoneistorekisterin ylläpitoon liittyvä tietojen välitys valtiolle. Rekisteritietojen oikeellisuuden parantamiseen kiinnitetään huomiota myös kiinteistöverotuksen näkökulmasta. Rakentamislain muutoksen vuoksi henkilöstön koulutukseen ja asiakasviestintään on panostettava. Rakennetun ympäristön valvontaa toteutetaan uuden valvontasuunnitelman mukaisesti.

Infran lupa-asioina käsitellään kaupungin maalle asennettavan uuden putken, johdon, kaapelin, muuntamon jne. sijoittamissopimuksia, lupia kaivu- tai nostotöiden tekemiseen tai työmaa-alueen perustamiseen katualueelle tai yleisille alueille sekä tapahtumalupia kaupungin maa-alueille. Lisäksi kaupungin katualueiden ja yleisten alueiden vuokraaminen esimerkiksi terrassien ja kioskien sijoittamiseen tapahtuu ko. yksikössä. Infran lupa-asioiden hoidon keskeinen tavoite on, että kaupungin alueella kaikki rakentajat ja toimijat noudattavat kaupungin toimintaperiaatteita ja ohjeita ja siten turvataan kaupungin infraomaisuuden arvo. Kaivutyön uusi toimintaprosessi toimeenpannaan ja kaivutöiden valvontaa ja jälkivalvontaa tehostetaan.

Hämeenlinnan kaupunki hankkii Maaseutupalveluyksikkö Hämeeltä alueensa maatalousyrittäjien viljelijätukiin liittyvät palvelut. Maaseutupalveluyksikkö Häme hoitaa viljelijätukiin liittyviä hallinnollisia palveluita Hämeenlinnan ja Riihimäen kaupunkien sekä Hattulan, Hausjärven, Janakkalan ja Lopen kuntien alueella.

Tilapalvelu

460 TILAPALVELU	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Tuloarviot ja määrärahat					
Toimintatulot	43 255 085	46 729 000	50 393 000	47 590 000	44 357 000
Valmistus omaan käyttöön	322 124	307 000	307 000	307 000	307 000
Toimintamenot	-27 898 945	-30 075 000	-30 886 000	-30 090 000	-30 311 000
Toimintakate (Netto)	15 678 264	16 961 000	19 814 000	17 807 000	14 353 000

Vuonna 2025 tilapalvelun toimintatulot ovat 50,393 milj. euroa, valmistus omaan käyttöön on 307 000 euroa ja toimintamenot ovat 30,886 milj. euroa. Toimintakate on 19,814 milj. euroa.

Tilapalvelut -tulosalue vastaa kaupungin toimitilahallinnosta. Tilapalvelun tehtävänä on tarjota hyvät puitteet kaupungin palvelutuotannolle. Kaupungin palvelutuotannon kanssa tulee tehdä kiinteää yhteistyötä tilatarpeiden ennakoimiseksi ja tarvittavien tilojen varmistamiseksi. Tilapalvelu vastaa tilojen vuokraustoiminnasta, tilojen uudis- sekä korjausrakennuttamisesta sekä kiinteistöjen ylläpidosta.

Kiinteistöstrategia laadittiin keväällä 2024 ja se tullaan hyväksymään syksyn 2024 aikana. Resursseja pyritään kohdentamaan entistä paremmin palvelutuotannon muutosten vuoksi tyhjäksi tai vajaa-käytölle jääneiden tilojen jatkokäytön selvittämiseen. Selvityksen tulee sisältää toimintojen tai alueen kehittämisen, rakennusten myynnin tai purkamisen vaihtoehdot.

Vuonna 2025 panostetaan tiedolla johtamisen kehittämiseen järjestelmien entistä tehokkaammalla käytöllä sekä myös järjestelmien päivityksellä. Saatavan tiedon avulla arvioidaan, hoidetaanko rakennuksia järkevästi ja kustannustehokkaasti. Seurantaan ja reagointiin panostetaan. Kunnossapidon suunnitelmallisuuden parantamiseksi tilapalvelu jatkaa pitkän tähtäimen suunnittelua sähköisen PTS-järjestelmän sekä huoltokirjan avulla. Vuosina 2025–2027 rakennuksiin tehdään suunnitelman mukaisia korjaustöitä sekä ennakoimattomia korjauksia keskimäärin noin 3,3 milj. eurolla vuodessa. Tehtäviin korjaustöihin lukeutuu mm. sisäilman laatua parantavia korjauksia, sisäpuolisia korjauksia, julkisivukorjauksia ja rakennusten teknisten järjestelmien uusimisia.

Vuonna 2025 jatketaan kiinteistöjen energian hallinta- ja ohjausjärjestelmien kehitystä. Esimerkiksi kiinteistöjen rakennusautomaation uusinnan tavoitteena on lisätä kiinteistötöknisten järjestelmien ohjattavuutta. Myös tekoälyn mahdollisuudet tulee ottaa huomioon osana järjestelmien kehitystä ja hankintaa. Energiatehokkuuden osalta jatketaan Kuntien energiaterokkuussopimuksen tavoitteen (7,5 % energiansäästö vuoteen 2025 mennessä) saavuttamiseksi tehtävää työtä.

Uusiutuvan energian käyttöä lisätään vuonna 2025. Esimerkiksi aurinkoenergiaterokkeita toteutetaan uudis- ja peruskorjattavien rakennusten lisäksi käytössä olevissa kohteisiin. Vuodelle 2025 suunnitellut lämmitystapamuutokset öljy- ja maakaasulämmitteisiin kiinteistöihin vähentävät kiinteistöjen aiheuttamaa ympäristökuormaa. Sähköautojen latauspisteiden asentamista tilapalveluiden hallinnoimiin rakennuksiin jatketaan tarpeen mukaan.

Kiinteistöhoito-, kunnossapito- sekä ateria-, siivous- ja käyttäjäpalveluiden osalta panostetaan sopimuksen mukaiseen toiminnan seurantaan ja valvontaan sekä laadun toteutumisen seurantaan ja kehittämiseen.

Uuden kiinteistötietojärjestelmän käyttöönotto saatiin valmiiksi 2024. Järjestelmä mahdollistaa vuokrien määrittelyn entistä paremmin kohdekohtaisesti ja myös tyhjien tilojen kustannuksiin päästään järjestelmän kautta tarkemmin porautumaan. Tilojen käyttäjät on merkitty pohjakuviin ja vuoden 2025 aikana onkin tärkeää tarkentaa päivittäiset prosessit, jotta järjestelmän tiedot pysyvätkin ajan tasalla, mikä on tärkeää, että järjestelmää päästään hyödyntämään täysipainoisesti. Hyvinvointialueen kanssa tehtävän vuokraustoimintaan liittyvän yhteistyön kehittäminen jatkuu myös vuonna 2025.

Taloussuunnitelmakausi pitää sisällään useita suuria tilahankkeita, mm. Lammin kouluhanke sekä varhaiskasvatuksen investointeja, mm. Solvikin päiväkodin uudisrakennushanke. Verkatehtaan opistalon saneeraus toteutuu pääosin vuoden 2025 aikana. Investointihankkeisiin varataan suunnitelmakaudella 2025–2027 noin 43,987 milj. euroa ja hankkeet sekä niiden ajoitus on esitetty talousarvion investointiosassa. Rakennusten perusparannushankkeiden määrärahaa on alennettu 2,0 milj. euroon, mikä vaatii entistä tarkempaa priorisointia hankkeiden välillä, jottei korjausvelan määrä pääse kohtuuttomasti kasvamaan entisestään.

Yleisellä tasolla tilapalveluiden toiminnan painopiste on vuonna 2025 tiedolla johtamiseen panostaminen, johon liittyy oleellisena toimintaprosessien kehittäminen ja selkeyttäminen sekä järjestelmien toimivuus. Huomiota kiinnitetään erityisesti kaupungin taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseen, vuokraustoiminnan oikeellisuuteen sekä tilainvestointien kustannushallintaan. Kiinteistöjen ylläpidossa keskitytään taloteknisten järjestelmien toimintaan.

Jätelautakunta

Talous

49 YHTEINEN JÄTELAUTAKUNTA	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTA TUOTOT					
MYYN TITUOTOT	470 324	524 000	588 000	606 000	573 000
TUET JA AVUSTUKSET	214	0	0	0	0
TOIMINTA TUOTOT	470 537	524 000	588 000	606 000	573 000
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-359 630	-384 000	-445 000	-460 000	-424 000
PALVELUJEN OSTOT	-85 708	-111 000	-112 000	-115 000	-117 000
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-3 066	-11 000	-10 000	-10 000	-10 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-22 134	-18 000	-21 000	-21 000	-22 000
TOIMINTAKULUT	-470 537	-524 000	-588 000	-606 000	-573 000
TOIMINTAKATE	0	0	0	0	0

Jätelautakunnan toimintatulot ovat 588 000 euroa, toimintamenot ovat 588 000 euroa ja toimintakate on 0 euroa vuonna 2025. Toimintakate on 0 suunnitelmavuosilla 2026 ja 2027.

Tavoitteet

Taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Jätehuoltoon liittymättömien asuin kiinteistöjen tavoittaminen ja liittäminen jätehuoltoon.	500 lähetettyä kehotuskirjettä. Kehotuskirjeen saaneista vähintään 50 % liittyy jätehuoltoon ilman muita toimenpiteitä.	Kiinteistöt hakevat poikkeamista ja hakemustilanne ruuhkautuu. Kiinteistöt eivät järjestä jätehuoltoa kirjeestä huolimatta.	Kirjeiden lähettäminen riittävän pienissä erissä. Viestintä jätehuollon velvoitteista.
Sekajätteen määrä vähenee ja lajittelu lisääntyy. Biojäte kotikompostoidaan tai kerätään asuin kiinteistöiltä.	Sekajätteen tyhjennysvälin yli 4 viikkoon pidentäneiden kiinteistöjen määrä lisääntyy.	Lajitteluohjeet ja -velvoitteet eivät ole tiedossa. Jätehuoltomääräysten vastaiset kompostorit.	Neuvonta ja viestintä. Neuvonta ja viestintä.

Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki

Tavoite	Mittari	Keskeiset riskit	Riskienhallintakeinot
Jätehuoltoviranomaisen asiakaspalvelu on sujuvaa.	Hakemusten käsittelyaika enintään 1,5 kuukautta.	Käsittelyn ruuhkautuminen.	Neuvonta ja käsittelyaikojen seuranta.
	Ilmoitusten käsittelyaika enintään 1 kuukautta	Käsittelyn ruuhkautuminen.	Neuvonta ja käsittelyaikojen seuranta.

Toiminnan kuvaus

Yhteinen jätelautakunta on Kiertokapula Oy:n 13 osakaskunnan jätehuoltoviranomainen. Jätelautakunnan toimialueen kunnat ovat Hattula, Hausjärvi, Hyvinkää, Hämeenlinna, Janakkala, Järvenpää, Kerava, Loppi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Riihimäki, Tuusula ja Valkeakoski. Lautakunnan vastuukunta on Hämeenlinna.

Jätehuoltoviranomainen

- hyväksyy jätehuoltomääräykset ja päättää määräyksistä poikkeamisesta,
- hyväksyy jätetaksan,
- määrää jätemaksut, käsittelee niitä koskevat muistutukset ja hakemukset sekä hyväksyy jätemaksujen siirtämisen ulosottoon
- päättää jätteen kuljetuksen periaatteista ja aluekeräyksestä sekä
- ylläpitää jätelain 143 §:n mukaista rekisteriä jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä asuinkiinteistöllä.

Jätehuoltoviranomainen ottaa vastaan jätteen kuljettajien raportit kiinteistöiltä noudetuista jätteistä ja seuraa raporteista muodostuvasta jätteenkuljetusrekisteristä, että asuinkiinteistöt ovat liittyneet jätehuoltoon. Jätehuoltoviranomainen lähettää kehotuskirjeen kiinteistöille, jotka eivät ole liittyneet jätehuoltoon. Vuoden 2025 aikana tavoitteena on lähettää 500 kehotuskirjettä. Rekisteriselvityksen mukaan sekajätteen jätehuollon ulkopuolella oli vuonna 2023 noin 10 000 asuinkiinteistöä. Sekajätteen lisäksi jätehuoltoviranomainen seuraa myös muiden jätejakeiden sekä asumisessa syntyvien lietteiden kuljetusta. Seurantatyö on lisääntynyt keräysvelvoitteiden laajennuttua, mikä on huomioitava myös taloussuunnitelmavuosina 2026 ja 2027.

Jätelautakunta ei ole tehnyt jätelain mukaista kuljetusjärjestelmäpäätöstä asumisessa syntyvien lietteiden kuljetuksesta. Päätöksen tekeminen edellyttää kuljetusjärjestelmäselvityksen laatimista. Henkilöstömäärän esitetään lisääntyvän yhdellä määrääaikaisella koordinaattorin toimella. Kahden vuoden määrääkaisen toimen tarkoituksena on valmistella asumisessa syntyvien lietteiden kuljetusjärjestelmäselvitys, jotta jätelautakunta voi tehdä jätelain mukaisen kuljetusjärjestelmäpäätöksen. Tällä hetkellä tilanne on lainvastainen, koska päätöstä ei ole tehty.

Vuoden 2024 aikana biojätteen keräysvelvoite laajeni tiheästi asuttujen taajamien omakotitaloihin. Jätehuoltoviranomainen viestii asukkaille uusista velvoitteista yhteistyössä Kiertokapula Oy:n kanssa. Biojätteen voi myös kompostoida, jolloin keräystä ei tarvitse järjestää. Jätehuoltoviranomainen on vuodesta 2022 alkaen ottanut vastaan asuinkiinteistöjen kompostointi-ilmoitukset. Jos ilmoitettu kompostori on jätehuoltomääräysten vastainen, neuvotaan ilmoittajaa korjaamaan

tilanne ja kompostoimaan määräysten mukaisesti. Rekisteriin merkitään säädösten mukaiset kompostorit. Biojätteen keräysvelvoite määräytyy tämän rekisteritiedon perusteella. Sekä kompostoinnin että biojätteen keräyksen lisääntyminen ovat aiheuttaneet paljon neuvontatarvetta, joka jatkuu myös vuonna 2025.

Jätehuoltoviranomainen käsittelee vuosittain noin 500 kuntalaisten hakemusta. Hakemukset koskevat pääosin jätteenkuljetuksen keskeyttämistä, sekajätteen jäteastian tyhjennysvälin pidentämistä yli 8 viikkoon tai jätemaksua. Keräysvelvoitteiden lisääntyminen ja liittymiskehotuskirjeet todennäköisesti lisäävät hakemusmäärää vuonna 2025 ja mahdollisesti myös taloussuunnitelmavuosina 2026 ja 2027.

Jätelainsäädäntöön on tulossa useita muutoksia lähivuosien aikana. Muutoksia on esitetty muun muassa kunnan jätehuollon järjestämisvastuuseen, mikä tulee lisäämään neuvontatarvetta.

Strategisten toimeenpano-ohjelmien toteuttaminen

Lapsiystävällinen Hämeenlinna

Jätelautakunnan alaisella toiminnalla ei juuri ole suoria lapsivaikutuksia. Jätelautakunta kiinnittää huomiota siihen, onko lapsivaikutuksia syytä arvioida päätöksenteon yhteydessä.

Hiilineutraali Hämeenlinna

Sekajätteen joukossa biojäte päätyy jätteenpolttolaitokseen eikä sitä hyödynnetä tehokkaasti. Jätelautakunta neuvoo taajamien asukkaita liittymään biojätteen keräykseen. Biojätteestä tuotetaan biokaasua ja kompostituotteita. Taajamien ulkopuolella asuvia neuvotaan kompostoimaan biojäte.

Tapahtumien ja matkailun Hämeenlinna

Jätelautakunnan hyväksymien jätehuoltomääräysten luku yhdeksän ohjaa yleisötilaisuuksien jätehuoltoa sekä roskaantumisen ehkäisemistä yleisillä alueilla. Yleisötilaisuuden järjestäjän on sijoitettava riittävästi ja kattavasti jäteastioita eri jätelajien keräämistä varten.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma

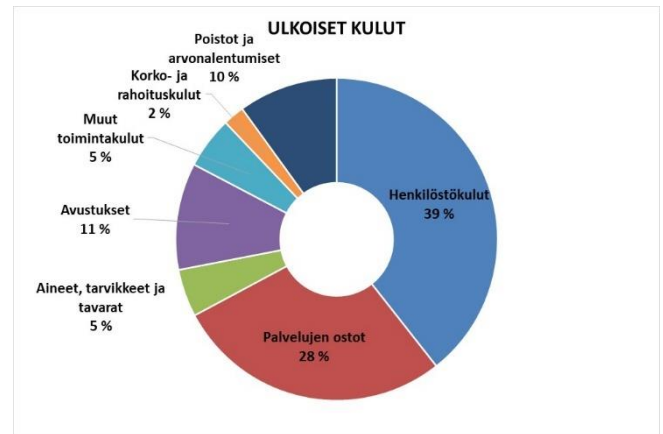
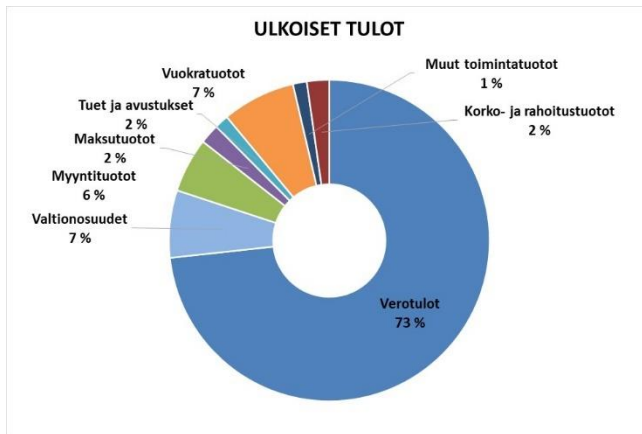
Ulkoiset ja sisäiset erät

	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	15 100 915	12 141 000	23 520 000	23 661 000	23 955 000
MAKSUTUOTOT	5 396 638	5 372 000	5 164 000	5 258 000	5 361 000
TUET JA AVUSTUKSET	7 519 047	3 929 000	3 573 000	3 283 000	3 383 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	50 711 136	54 405 000	58 324 000	55 391 000	52 208 000
TOIMINTATUOTOT	78 727 736	75 847 000	90 581 000	87 593 000	84 907 000
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN					
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	859 291	837 000	571 000	862 000	714 000
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	859 291	837 000	571 000	862 000	714 000
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-88 449 705	-89 644 000	-98 988 000	-101 439 500	-104 554 900
PALVELUJEN OSTOT	-68 912 799	-71 212 000	-79 700 000	-80 521 000	-81 872 000
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-11 600 699	-11 167 000	-12 005 000	-10 941 000	-10 977 000
AVUSTUKSET	-19 254 345	-20 322 000	-26 922 000	-27 682 000	-27 840 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-43 706 590	-45 837 000	-49 262 000	-49 456 500	-49 871 100
TOIMINTAKULUT	-231 924 138	-238 182 000	-266 877 000	-270 040 000	-275 115 000
TOIMINTAKATE	-152 337 111	-161 498 000	-175 725 000	-181 585 000	-189 494 000
VEROTULOT	187 145 383	174 600 000	184 965 000	191 865 000	198 265 000
VALTIONOSUUDET	14 607 552	14 000 000	17 100 000	15 400 000	17 200 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
KORKOTUOTOT	2 562 133	1 910 000	1 910 000	1 910 000	1 910 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	6 346 264	3 770 000	3 770 000	3 770 000	3 770 000
KORKOKULUT	-3 214 938	-4 260 000	-4 760 000	-5 160 000	-5 560 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-519 684	-620 000	-620 000	-620 000	-620 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	5 173 775	800 000	300 000	-100 000	-500 000
VUOSIKATE	54 589 599	27 902 000	26 640 000	25 580 000	25 471 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-18 904 737	-19 201 000	-25 070 000	-26 840 000	-28 650 000
ARVONALENTUMISET	-4 776 280	-2 050 000	0	-1 270 000	0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-23 681 017	-21 251 000	-25 070 000	-28 110 000	-28 650 000
SATUNNAISET ERÄT					
SATUNNAISET KULUT	-2 061 849	0	0	0	0
SATUNNAISET ERÄT	-2 061 849	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	28 846 733	6 651 000	1 570 000	-2 530 000	-3 179 000
POISTOERON MUUTOS	196 026	196 000	196 000	1 366 000	2 302 000
RAHASTOJEN MUUTOS	-17 000 000	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	12 042 760	6 847 000	1 766 000	-1 164 000	-877 000
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
Toimintatulot/toimintamenot %	34,1 %	32,0 %	34,0 %	32,5 %	30,9 %
Vuosikate/Poistot %	230,5 %	131,3 %	106,3 %	91,0 %	88,9 %
Vuosikate, euro/asukas	799	408	389	373	371
Kertynyt yli-/alijäämä	17 223 857	24 070 857	25 836 857	24 672 857	23 795 857
Edell. kausien yli-/alijäämä Yhteensä	5 181 097				
Asukasmäärä vuoden lopussa	68 319	68 315	68 452	68 589	68 726

Ulkoisen tuloslaskelma

Ulkoisen

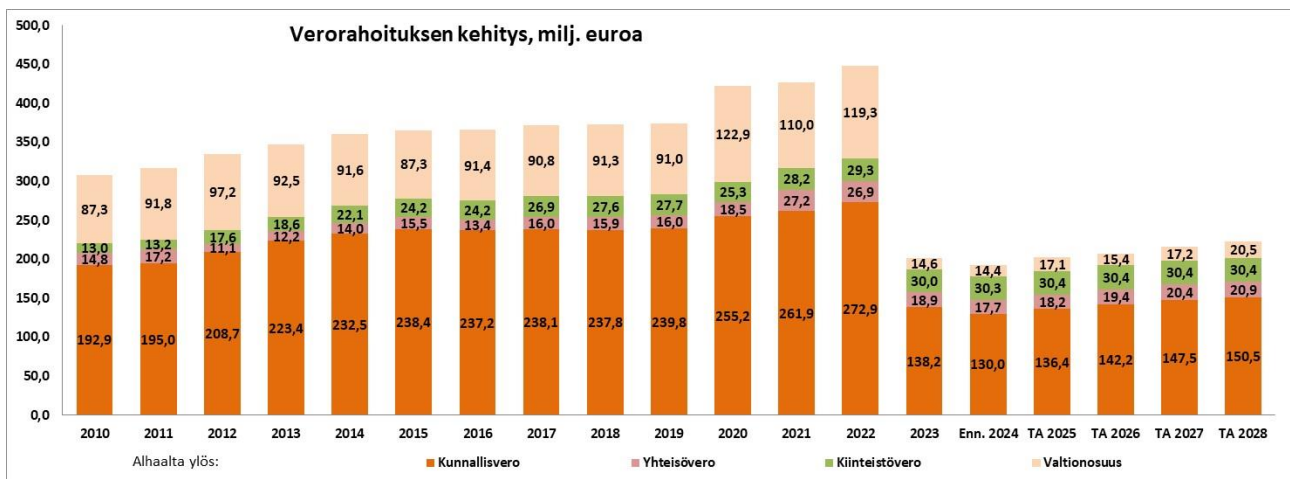
	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	13 236 771	9 954 200	13 867 700	13 825 400	13 922 900
MAKSUTUOTOT	5 228 698	5 297 000	5 039 000	5 133 000	5 236 000
TUET JA AVUSTUKSET	7 519 047	3 929 000	3 573 000	3 283 000	3 383 000
MUUT TOIMINTATUOTOT	19 186 039	21 360 300	22 167 600	19 515 200	16 231 500
TOIMINTATUOTOT	45 170 556	40 540 500	44 647 300	41 756 600	38 773 400
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN					
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	859 291	837 000	571 000	862 000	714 000
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	859 291	837 000	571 000	862 000	714 000
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-88 449 705	-89 644 000	-98 988 000	-101 439 500	-104 554 900
PALVELUJEN OSTOT	-66 759 239	-68 950 200	-69 922 700	-70 560 400	-71 714 900
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-11 579 485	-11 167 000	-12 005 000	-10 941 000	-10 977 000
AVUSTUKSET	-19 254 345	-20 322 000	-26 922 000	-27 682 000	-27 840 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-12 324 184	-12 792 300	-13 105 600	-13 580 700	-13 894 600
TOIMINTAKULUT	-198 366 958	-202 875 500	-220 943 300	-224 203 600	-228 981 400
TOIMINTAKATE	-152 337 111	-161 498 000	-175 725 000	-181 585 000	-189 494 000
VEROTULOT	187 145 383	174 600 000	184 965 000	191 865 000	198 265 000
VALTIONOSUUDET	14 607 552	14 000 000	17 100 000	15 400 000	17 200 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT					
KORKOTUOTOT	2 562 133	1 910 000	1 910 000	1 910 000	1 910 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	6 346 264	3 770 000	3 770 000	3 770 000	3 770 000
KORKOKULUT	-3 214 938	-4 260 000	-4 760 000	-5 160 000	-5 560 000
MUUT RAHOITUSKULUT	-519 684	-620 000	-620 000	-620 000	-620 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	5 173 775	800 000	300 000	-100 000	-500 000
VUOSIKATE	54 589 599	27 902 000	26 640 000	25 580 000	25 471 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET					
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-18 904 737	-19 201 000	-25 070 000	-26 840 000	-28 650 000
ARVONALENTUMISET	-4 776 280	-2 050 000	0	-1 270 000	0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-23 681 017	-21 251 000	-25 070 000	-28 110 000	-28 650 000
SATUNNAISET ERÄT					
SATUNNAISET KULUT	-2 061 849	0	0	0	0
SATUNNAISET ERÄT	-2 061 849	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	28 846 733	6 651 000	1 570 000	-2 530 000	-3 179 000
POISTOERON MUUTOS	196 026	196 000	196 000	1 366 000	2 302 000
RAHASTOJEN MUUTOS	-17 000 000	0	0	0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	12 042 760	6 847 000	1 766 000	-1 164 000	-877 000
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT					
Toimintatulot/toimintamenot %	22,9 %	20,1 %	20,3 %	18,7 %	17,0 %
Vuosikate/Poistot %	230,5 %	131,3 %	106,3 %	91,0 %	88,9 %
Vuosikate, euro/asukas	799	408	389	373	371
Kertynyt yli-/alijäämä	17 223 857	24 070 857	25 836 857	24 672 857	23 795 857
Edell.kausien yli-/alijäämä Yhteensä	5 181 097				
Asukasmäärä vuoden lopussa	68 319	68 315	68 452	68 589	68 726

Verotulot

Kunnallisveroa ei koroteta. Veroprosentti on 8,40. Kunnallisverotuloihin vaikuttavat ansiotulojen kasvu sekä muu taloudellinen kehitys. Kunnallisverotuloa arvioidaan kertyvän noin 136,4 milj. euroa, joka on 9,1 milj. euroa 2024 budjettilukua (127,3 milj. euroa) enemmän. Vuoden 2024 ennusteeseen verrattaessa kunnallisvero on 6,4 milj. euroa enemmän (130,0 milj. euroa).

Kunnallisveron suuruus	2024	2025
	8,40 %	8,40 %

Yhteisöveroa arvioidaan kertyvän 18,2 milj. euroa, joka on 1,3 milj. euroa 2024 talousarviota (noin 16,9 milj. euroa) enemmän.

Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistöveroprosenttia korotetaan 3,3 prosentista 4,0 prosenttiin. Muilta osin kiinteistöveroprosenttiveroprosentteihin ei tehdä muutoksia. Kiinteistöveroarviossa on lähtökohtana verohallinnon laskelma vuoden 2024 kiinteistöverotuksesta. Vuoden 2025 arvio kiinteistöveron tuotosta on 30,4 milj. euroa, joka on sama kuin vuoden 2024 talousarviossa.

Veroprosentit	Vero 2024	Vero 2025	Vällys
Rakennusten yleinen kiinteistövero	1,35 %	1,35 %	0,93 - 2,00 %
Maapohjan yleinen kiinteistövero	1,35 %	1,35 %	1,30 - 2,00 %
Vakituisen asunnon kiinteistövero	0,60 %	0,60 %	0,41 - 1,00 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistövero	1,40 %	1,40 %	0,93 - 2,00 %
Yleishyödyllisen yhteisön veroprosentti	0,00 %	0,00 %	0,00 - 2,00 %
Voimalaitoksen kiinteistövero	1,50 %	1,50 %	0,93 - 3,10 %
Rakentamattoman rakennuspaikan kiinteistövero	3,30 %	4,00 %	2,00 - 6,00 %

Vuoden 2025 verotuloarvio on yhteensä noin 185,0 milj. euroa. Siinä on nousua 10,4 milj. euroa 2024 talousarvioon (174,6 milj. euroa) verrattuna. Vuoden 2024 ennusteeseen nähden nousua on budjetoitu 7,0 milj. euroa.

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Verotulot yhteensä	187 145 382	174 600 000	184 965 000	191 865 000	198 265 000
Kunnallisvero (kunnan tulovero)	138 242 196	127 300 000	136 440 000	142 150 000	147 480 000
Kiinteistövero	30 020 790	30 400 000	30 365 000	30 365 000	30 365 000
Osuus yhteisöverosta	18 882 397	16 900 000	18 160 000	19 350 000	20 420 000

Valtionosuudet

Vuonna 2025 peruspalvelujen valtionosuuden, verotulojen tasauksen ja verotulomenetysten kompensatioiden yhteismääräksi arvioidaan 30,3 milj. euroa. Opetuksen ja kulttuurin valtionosuuden osalta Hämeenlinna on nettomaksaja. Vuonna 2025 valtionosuuden miinuseräksi arvioidaan -13,2 milj. euroa. Näin ollen valtionosuuden netto 2025 on 17,1 milj. euroa eli 3,1 milj. euroa 2024 talousarviota enemmän. Vuoden 2024 ennusteeseen nähden valtionosuudet kasvavat noin 2,7 milj. euroa.

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Valtionosuudet yhteensä	14 607 552	14 000 000	17 100 000	15 400 000	17 200 000
Peruspalvelujen valtionosuus	11 152 047	9 800 000	17 200 000	17 100 000	18 400 000
Verotuloihin perust. valt.osuus tasau	7 033 176	8 000 000	6 900 000	5 300 000	5 800 000
Opetus ja kulttuuri, muut vos:t	-14 087 679	-14 400 000	-13 200 000	-13 500 000	-13 700 000
Verotulomenetysten kompensatio	10 510 008	10 600 000	6 200 000	6 500 000	6 700 000

Korkotuotot ja -kulut

Hämeenlinnan lainasalkun keskiporko marginaalit mukaan lukien oli 2024 syyskuussa 1,21 % (mukaan pitkäaikaiset lainat ja johdannaiset). Lainojen suojausasteen arvioidaan olevan vuoden lopussa 96 %.

Lahjoitusrahastoille maksetaan kaupunginhallituksen 8.4.2002 tekemän päätöksen mukaisesti kunkin vuoden alussa voimassa olevan peruskoron suuruinen korko.

Vuoden 2025 korkotuotoiksi arvioidaan noin 1,9 milj. euroa ja korkokuluiksi noin 4,8 milj. euroa.

Muut rahoitustuotot ja -kulut

Sijoitetun omaisuuden pääomaksi on arvioitu vuoden 2024 lopussa noin 135 milj. euroa.

Muihin rahoitustuottoihin kirjataan mm. arvopapereiden (sijoitustoiminnan) myyntivoitot, osinkotulot, sijoitustoiminnan osingot, verotilitysten korkotulot ja viivästyskorot. Rahoitustuottoja arvioidaan 2025 kertyvän 3,77 milj. euroa. Tästä sijoitustoiminnan myyntivoittojen osuus on 3,2 milj. euroa. Sijoitustoiminnan myyntivoittojen kertymään vaikuttaa erityisesti markkinakehitys, joten todellinen kertymä voi markkinamuutosten johdosta poiketa paljonkin budjetoidusta.

Muihin rahoituskuluihin kirjataan mm. mahdolliset arvopapereiden myyntitappiot ja arvonalentumiset. Rahoituskuluja arvioidaan 2025 syntyvän reilut 0,62 milj. euroa.

Korko- ja rahoitustuottojen sekä -kulujen nettotuloksi arvioidaan 0,3 milj. euroa.

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Korkotuotot yhteensä	2 562 133	1 910 000	1 910 000	1 910 000	1 910 000
Korkotuotot ulk. antolainoista	1 747 362	1 590 000	1 590 000	1 590 000	1 590 000
Korkotuotot sijoituksista	807 710	300 000	300 000	300 000	300 000
Muut korkotuotot	7 061	20 000	20 000	20 000	20 000
Muut rahoitustuotot yhteensä	6 346 264	3 770 000	3 770 000	3 770 000	3 770 000
Arvopapereiden myyntivoitot	954 839	3 200 000	3 200 000	3 200 000	3 200 000
Muut rahoitustuotot	5 391 425	570 000	570 000	570 000	570 000
Korkokulut yhteensä	3 214 938	4 260 000	4 760 000	5 160 000	5 560 000
Lainojen korkokulut	2 718 320	4 240 000	4 740 000	5 140 000	5 540 000
Muut korkokulut	496 618	20 000	20 000	20 000	20 000
Muut rahoituskulut yhteensä	519 684	620 000	620 000	620 000	620 000
Myyntitappiot ja arvonalentumiset	497 628	600 000	600 000	600 000	600 000
Muut rahoituskulut yhteensä	22 056	20 000	20 000	20 000	20 000
Rahoitustuotot yhteensä	8 908 397	5 680 000	5 680 000	5 680 000	5 680 000
Rahoituskulut yhteensä	3 734 622	4 880 000	5 380 000	5 780 000	6 180 000
Rahoituksen nettotuotot/-kulut	5 173 775	800 000	300 000	-100 000	-500 000

Muut tuloslaskelman erät

Poistot ja arvonalentumiset

Suunnitelman mukaiset poistot talousarviossa 2025 ovat 25,070 milj. euroa. Poistot perustuvat kaupunginhallituksen 18.12.2017 § 564 hyväksymään pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistosuunnitelmaan. Arvonalentumisia ei ole budjetoitu vuodelle 2025.

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Poistot ja arvonalentumiset yht.	23 681 017	21 251 000	25 070 000	28 110 000	28 650 000
Poistot rakennuksista	8 549 420	9 345 000	13 714 000	13 833 000	14 055 000
Poistot kiinteistä rakenteista	9 163 340	9 326 000	10 806 000	12 475 000	14 081 000
Poistot koneista, kalustosta yms.	1 191 977	530 000	550 000	532 000	514 000
Arvonalentumiset	4 776 280	2 050 000	0	1 270 000	0

Varausten ja rahastojen muutos

Varausten ja rahastojen muutosten erässä on poistoeron vähennystä +196 000 euroa. Poistoeron vähennystä kirjataan vuosittain suunnitelman mukaisten poistojen verran niille kohteille, joihin on aikaisemmin tehty investointivaraus.

Investointiosa

Investointien periaatteet

Investointikohteiden suunnittelussa on erityisesti huomioitava kustannustehokkuus. Investointien osalta noudatetaan periaatetta, jonka mukaan kaupunkikonsernin palveluihin liittyvät tilat, infra ja kunnallistekniikka rakennetaan perustasoisiksi ja ratkaisut ovat yksinkertaisia. Rakennusten tai infra-ratkaisujen ei tarvitse olla yksilöllisiä, vaan niiden tulee olla turvallisia vakioratkaisuja. Investointeja suunniteltaessa panostetaan kustannusarvioiden laadintaan ja selvitetään edullisimmat toteutusvaihtoehdot sekä lasketaan ennakolta tulevat vuosittaiset käyttötalouden lisäkustannukset (poistot, rahoituskulut ja ylläpitokustannukset, sekä mahdollisesti tyhjilleen jäävien tilojen kustannukset). Investoinneissa hyödynnetään esimerkiksi talousohjattua rakentamista.

Kohteiden kalustaminen toteutetaan perustasoisena ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaisesti kierrätyskalusteita.

Investointien osalta päätetään sitovasti vain vuonna 2025 aloitettavista investoinneista.

Investointimäärärahat

Investoinnit yhteensä

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TULOT	1 804 263	252 000	4 229 000	100 000	100 000
MENOT	-35 089 469	-41 388 000	-42 883 000	-34 619 000	-25 205 000
NETTO	-33 285 206	-41 136 000	-38 654 000	-34 519 000	-25 105 000

Investointitulot vuonna 2025 ovat 4 229 000 euroa, investointimenot 42 883 000 euroa ja nettoinvestoinnit 38 654 000 euroa. Suunnitelmavuonna 2026 nettoinvestoinnit ovat 34 519 000 euroa ja vuonna 2027 nettoinvestoinnit ovat 25 105 000 euroa.

Investointimenot vuosina 2025–2027 jakautuvat investointiryhmittäin seuraavasti:

	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Kiinteä omaisuus	-1 159 617	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
Osakkeet ja osuudet	-314 947	-320 000	-300 000	-300 000	-300 000
Talonrakennus	-22 477 854	-26 073 000	-20 838 000	-11 699 000	-11 450 000
Kunnallistekniikka	-10 465 467	-10 700 000	-18 895 000	-19 950 000	-10 920 000
Irtain omaisuus	-671 584	-2 295 000	-850 000	-670 000	-535 000
Investointimenot yhteensä	-35 089 469	-41 388 000	-42 883 000	-34 619 000	-25 205 000
Investointitulot yhteensä	1 804 263	252 000	4 229 000	100 000	100 000
Nettoinvestointikulut yhteensä	-33 285 206	-41 136 000	-38 654 000	-34 519 000	-25 105 000

KIINTEÄ OMAISUUS	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TULOT	572 073	100 000	100 000	100 000	100 000
MENOT	-1 159 617	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000
NETTO	-587 544	-1 900 000	-1 900 000	-1 900 000	-1 900 000

Kiinteän omaisuuden (maaomaisuuden) ostoon on 2 000 000 euron määräraha. Investointiosaan kohdistuvien maanmyyntitulojen määrä on 100 000 euroa. Määrärahan käytöstä vastaa kaupunginhallitus.

OSAKKEET JA OSUUDET	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TULOT	1 379				
MENOT	-314 947	-320 000	-300 000	-300 000	-300 000
NETTO	-313 568	-320 000	-300 000	-300 000	-300 000

josta

Osakehankinnat		-320 000	-300 000	-300 000	-300 000
----------------	--	----------	----------	----------	----------

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan vuodelle 2025 on 300 000 euroa. Suunnitelmavuodelle 2026 on muihin osakehankintoihin 300 000 euroa ja vuodelle 2027 on 300 000 euroa.

Hämeenlinnan kaupunki – Talousarvio 2025

TALONRAKENNUS	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TULOT	718 961	152 000	4 129 000	0	0
MENOT	-22 477 854	-26 073 000	-20 838 000	-11 699 000	-11 450 000
NETTO	-21 758 893	-25 921 000	-16 709 000	-11 699 000	-11 450 000

Talonrakennuksen investointeihin vuodelle 2025 on menomäärärahaa 20 838 000 euroa, ja suunnitelmavuodelle 2026 on 11,699 milj. euroa ja suunnitelmavuodelle 2027 on 11,450 milj. euroa.

Talonrakennusinvestointien erittely	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	Kustannus- arvio	kumulatiivinen toteuma 31.12.2023 asti
Hämeenlinnan yhteiskoulu, uudisrakennus *	-7 483 906	-8 639 000				-18 500 000	-8 572 642
Myllymäen koulun peruskorjaus ja kivikoulun laajennus *	-6 076 807	-2 000 000				-8 940 000	-7 140 662
Ruununmyllyn kivikoulu, peruskorjaus ja piha *	-2 369 057	-3 500 000				-7 100 000	-2 738 642
Lammin koulut *	-67 653	-3 049 000	-6 188 000	-3 049 000		-15 000 000	-67 653
Ahveniston maauimala, peruskorjaus		-300 000			-300 000	-7 500 000	-7 136
Solvikin päiväkotit		-1 000 000	-3 000 000			-4 000 000	
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailutilojen uudisrakennus			-500 000	-3 000 000	-3 000 000	-6 500 000	-144 692
Lyseon korttelin pääarakennus, peruskorjaus			-500 000	-1 000 000	-6 000 000	-20 000 000	
Kaivokadun päiväkotit, Kotirinne, peruskorjaus			-500 000	-2 500 000		-3 000 000	
Rakennusten perusparannushankkeet		-3 000 000	-2 000 000	-2 000 000	-2 000 000		
Muu rakennussuunnittelu, kohdistamaton		-150 000	-150 000	-150 000	-150 000		
Lämmitystapojen muutokset, inv.menot	-2 557 269	-435 000	-500 000			-3 740 000	
Lämmitystapojen muutokset, inv.tulot	493 961	152 000	29 000			1 310 000	
Verkatehdas Opistotalon talotekniikan saneeraus ja tilamuutokset *		-4 000 000	-7 500 000			-8 500 000	
<i>Verkatehdas Opistotalon talotekniikan saneeraus ja tilamuutokset investointitulo</i>			<i>4 100 000</i>			<i>4 100 000</i>	

* Vuoden 2024 luvut alkuperäisen talousarvion mukaisina. Tähdellä (*) merkittyihin kohteisiin tullaan esittämään ennusteen mukaista talousarviomuutosta, koska maksuerien jakautuminen eri vuosien välille on tarkentunut. Ennusteen mukaiset esitykset muutetuksi talousarvioksi
Hämeenlinnan yhteiskoulu, uudisrakennus -9 927 000 €
Myllymäen koulun peruskorjaus ja kivikoulun laajennus -1 800 000 €
Ruununmyllyn kivikoulu, peruskorjaus ja piha -4 355 000 €
Lammin koulut -5 500 000 €
Verkatehdas Opistotalon talotekniikan saneeraus ja tilamuutokset -1 000 000 €

KUNNALLISTEKNIikka	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TULOT	511 850				
MENOT	-10 465 467	-10 700 000	-18 895 000	-19 950 000	-10 920 000
NETTO	-9 953 617	-10 700 000	-18 895 000	-19 950 000	-10 920 000

Kunnallistekniikan investointeihin vuodelle 2025 on 18 895 000 euroa, suunnitelmavuodelle 2026 on 19 950 000 euroa ja suunnitelmavuodelle 2027 on 10 920 000 euroa.

Hämeenlinnan kaupunki – Talousarvio 2025

Kunnallistekniikan investointien erittely	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027	Kustannus- arvio	kumulatiivinen toteuma 31.12.2023 asti
Asuinalueet						
Mettolan uusi pientaloalue		-1 000 000			-3 500 000	
Miemalan uusi pientaloalue				-1 400 000	-1 750 000	
Nuhan asemakaava-alue (liittala)			-200 000		-200 000	
Asemanrannan asemakaavan infra			-1 300 000		-4 600 000	-2 947 065
Linja-autoaseman tontin inframuutokset				-1 000 000	-1 000 000	
Kolkanmäen uusi pientaloalue				-400 000	-400 000	
Turkinmäentien asemakaava-alue (liittala)					-300 000	
Poltinahan uusi asemakaava-alue				-500 000	-500 000	
Hämeensaaren asemakaavan infra				-1 800 000	-5 000 000	
Elinkeinoalueet						
Moreenin eritasoliittymä, HCT-alue ja kadut		-7 950 000	-8 500 000		-16 450 000	
Halkikiventien asemakaava-alue (Lammi)		-200 000			-200 000	
Teollisuustien asemakaava (liittala)		-710 000			-710 000	
Kiltin uusi asemakaava-alue (Mäkelä)					-2 500 000	
Liikennejärjestelmä ja väylänpito						
VT3 tunnelin teknisten järjestelmien korvausinvestointi	-775 000	-120 000			-895 000	
Vanajanlinnantien kävelyn ja pyöräilyn väylä, välille		-350 000			-350 000	
Valmuskanraitti-Loukasterinne						
Lammin koulukeskuksen ympäristön liikenneturvallisuus		-100 000			-100 000	
Vanajantien pyöräilyn pääreitti, välillä Puusepänkatu- Myllärinkatu			-260 000		-260 000	
Keskustan katumuutokset (keskustavisio), vaihe 1			-1 200 000	-800 000	-5 000 000	
Viiipurintie/10-tie -risteys, liikennevalojen rakentaminen			-100 000		-100 000	
Poltinahan liikenneympyrän parannus-/muutostyöt				-1 000 000	-1 000 000	
Poltinaho, Turuntien kierto liittymä (Olympiakadun kohdalle)			-800 000		-800 000	
Viiipurintie, katutilan uudelleenjärjestely välillä Keinusaarentie- Arvi Kariston katu					-500 000	
Arvi Kariston katu, suojatie Hallituskadun kohdalle					-50 000	
Ulkoliikunta ja virkistys						
Ahveniston ampumahiihtopaikka		-400 000			-400 000	
Jääkiekkokaukalon uusiminen, Hauhon koulu		-45 000			-45 000	
Vuorentaan koulun kenttä (Sihyn esitys)					-200 000	
Venerantojen peruskunnostus			-20 000		-20 000	
Ruunumyllyn lähiliikuntapaikka (Sihyn esitys)				-100 000	-100 000	
Idänpään kentän parantaminen		-100 000				
Puistot ja viheralueet						
Linnanpuiston peruskorjaus (sis. Niittykadun ja Tampereentien muutokset)		-2 500 000	-2 000 000		-4 500 000	
Karnaalinpuiston peruskorjaus		-500 000			-500 000	
Sibeliuksen piha (Ruusukortteli)					-300 000	
Kansallisen kaupunkipuiston peruskorjaukset	-170 000	-170 000	-170 000	-170 000		
Leikkipaikkojen peruskorjaus leikkipaikkaohjelman mukaisesti	-350 000	-350 000	-350 000	-350 000		
Koirapuistot			-100 000	-100 000		
Muut investoinnit						
Sotkanrannan sataman peruskorjaus		-700 000	-1 000 000		-1 700 000	
Apparan hulevesien hallintajärjestelyt (samaa aikaan maauimalan peruskorjauksen kanssa)					-500 000	
Moottorirata-alueen peruskorjausinvestoinnit	-200 000		-50 000			
Infran peruskorjaus						
Infran saneerauskohteet (mm. kadut ja sillat). Hankkeet priorisoidaan erillisen saneerausohjelman mukaisesti.	-2 550 000	-2 000 000	-2 500 000	-2 500 000		
Ulkovalaistuksen peruskorjaus						
Valaistusverkon saneeraus	-800 000	-800 000	-800 000	-800 000		
Valaisinten uusiminen LED -tekniikkaan 2023-2026						
Valaisinten uusiminen LED -tekniikkaan	-900 000	-900 000	-600 000		-3 300 000	-927 162

IRTAIN OMAISUUS	TP 2023	MTA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TULOT	0	0	0	0	0
MENOT	-671 584	-2 295 000	-850 000	-670 000	-535 000
NETTO	-671 584	-2 295 000	-850 000	-670 000	-535 000

Irtaimen omaisuuden investointeihin vuodelle 2025 on 850 000 euroa, suunnitelmavuodelle 2026 on 670 000 euroa ja suunnitelmavuodelle 2027 on 535 000 euroa.

Irtaimen omaisuuden investointien erittely	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Hämeenlinnan yhteiskoulu, ensikertainen kalustaminen	-440 000			
Myllymäen koulu, ensikertainen kalustaminen	-310 000			
Lyseon korttelin liikunta- ja ruokailu, ensikertainen kalustaminen				-165 000
Ruununmyllyn koulu, ensikertainen kalustaminen	-165 000			
Seminaarin koulun E-osa, ensikertainen kalustaminen	-330 000			
Seminaarin koulu F- ja G-osat, ensikertainen kalustaminen	-330 000			
Lammin koulut, ensikertainen kalustaminen		-300 000	-300 000	
Solvikin lastentalo, ensikertainen kalustaminen		-80 000		
Aimo-koulu, ensikertainen kalustaminen		-100 000		
Suurkeittiölaitteet	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000
Varavoimavaunu	-150 000			
Infran ajoneuvot ja koneet	-500 000	-300 000	-300 000	-300 000
Taideteokset	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000

Rahoituslaskelma

	TP 2023	Muutettu TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
VUOSIKATE	54 589 599	27 902 000	26 640 000	25 580 000	25 471 000
SATUNNAISET ERÄT	-2 061 849	0	0	0	0
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	-1 591 361	-4 003 600	-2 740 000	-2 640 000	-2 640 000
	50 936 389	23 898 400	23 900 000	22 940 000	22 831 000
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
INVESTOINTIMENOT	-35 089 469	-41 388 000	-42 883 000	-34 619 000	-25 205 000
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	1 230 811	152 000	4 129 000	0	0
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	2 266 299	4 103 600	2 840 000	2 740 000	2 740 000
	-31 592 359	-37 132 400	-35 914 000	-31 879 000	-22 465 000
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	19 344 030	-13 234 000	-12 014 000	-8 939 000	366 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	0	-200 000	0	0	0
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	435 661	88 000	73 000	23 000	43 000
	435 661	-112 000	73 000	23 000	43 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	20 000 000	37 700 000	52 000 000	47 700 000	20 100 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-25 170 005	-26 400 000	-40 000 000	-38 800 000	-22 500 000
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	435 063	0	0	0	0
	-4 734 942	11 300 000	12 000 000	8 900 000	-2 400 000
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET					
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN MUUTOKSET	-385 981	0	0	0	0
SAAMISTEN MUUTOS	12 286 615	0	0	0	0
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-19 507 626	0	0	0	0
	-7 606 993	0	0	0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	7 437 756	11 188 000	12 073 000	8 923 000	-2 357 000
RAHAVAROJEN MUUTOS	7 437 756	-2 046 000	59 000	-16 000	-1 991 000

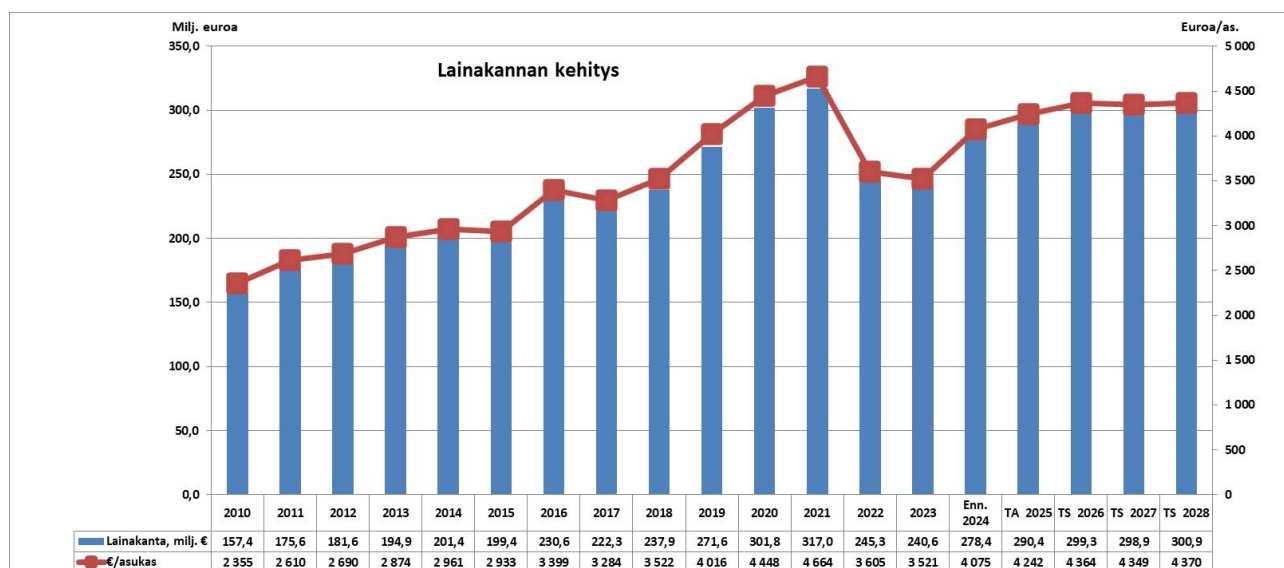
Lainanotto

Hämeenlinnan lainakanta 31.12.2023 oli 240,6 milj. euroa, joka on 3 521 euroa asukasta kohti. Manner-Suomen kuntien keskiarvo oli 3 368 euroa asukasta kohti. Kaupungin lainakannasta 218,5 milj. euroa oli pitkäaikaista lainaa ja lyhytaikaista lainaa oli 22,0 milj. euroa. Vuoden lopun lyhytaikaisesta lainamäärästä 17,0 milj. euroa oli kassalainaa muilta konserniyhteisöiltä ja 5,000 milj. euroa kuntatodistusohjelmalla otettua kassalainaa rahoituslaitoksilta. Hämeenlinnalla oli vuoden 2023 lopussa markkina-arvoltaan 127,3 milj. euron sijoitukset. Jos tämä summa huomioidaan laskennallisesti lainamäärästä pois, Hämeenlinnan nettomääräinen velka olisi ollut huomattavasti pienempi, eli 1 659 euroa asukasta kohti.

Vuoden 2024 talousarviossa varauduttiin pitkäaikaisen nettolainan 11,3 milj. euron kasvuun. Rahoituslaitoksilta otettavan kassalainan määrän ennakoidaan vuodenvaihteessa olevan 0 milj. euroa, joka on 5 milj. euroa vähemmän kuin edellisessä vuodenvaihteessa. Konserniyhtiöiltä saatavan kassalainan määrä on noin 17 milj. euron tasolla. Koko lainakannan arvioidaan nousevan 2024 loppuun mennessä noin 278,4 milj. euroon.

Vuoden 2025 talousarviossa varaudutaan 38,7 milj. euron nettoinvestointeihin. Uutta pitkäaikaista lainaa nostetaan 12,0 milj. euroa vuonna 2025. Otettuja lainoja lyhennetään noin 40,0 milj. euroa, joten pitkäaikaista bruttolainaa tarvitaan noin 52,0 milj. euroa. Lainakannan arvioidaan nousevan yhteensä noin 290,4 milj. euroon. Lainamäärä on tällöin 4 242 euroa asukasta kohti. Lähes yhtä mitava investointitahti jatkuu myös suunnitelmavuosina ja nostaa pitkäaikaista nettolainaa niin, että lainamäärä on noin 298,9 milj. euroa vuonna 2027.

Lainamäärän kehitys	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	37 700 000	52 000 000	47 700 000	22 100 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	26 400 000	40 000 000	38 800 000	22 500 000
Pitkäaikainen nettolisälaina	11 300 000	12 000 000	8 900 000	-400 000
Koko lainakanta (2024 luku on ennuste)	278 400 000	290 400 000	299 300 000	298 900 000
Laina asukasta kohti (2024 luku on ennuste)	4 075	4 242	4 364	4 349

Antolainauksen muutokset

Antolainauksen luvut sisältyvät rahoituslaskelmaan. Tähänastisten antolainojen (pysyvät vastaavat) määrä vuoden 2024 lopussa on 37,8 milj. euroa. Antolainasaamisten vähennystä on 73 000 euroa ja antolainasaamisten lisäystä ei ole. Antolainasaamisten lisäyksistä päätetään aina erikseen.

Täydentävä taulukko, avustukset yhteisöille

Yhteenveto määrärahoista, informatiivinen

	TA 2024	TA 2025
Konsernipalvelut		
Kaupunginvaltuusto, valtuustoryhmien tuki	10 000	13 000
Kaupunginhallitus, muut	40 000	40 000
Verkatehdas Oy	750 000	750 000
Markkinointiyhteistyö	98 000	136 000
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	240 000	240 000
Elinkeinkehittäminen	145 000	145 000
Kotoutumispalvelut	82 600	83 800
Työllisyyden edistäminen	581 200	633 800
Työllistäminen (työmarkkinatuen kuntaosuus)	7 050 000	9 564 000
TyöHäme		4 021 300
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta		
Koulutuskuntayhtymä Tavastia (sis. Vanajaveden opisto)	1 100 000	1 075 000
Järjestöavustukset	215 000	250 000
Minipilotit	35 000	35 000
Hämeenlinnan Teatteri Oy	1 700 000	1 700 000
Musiikkiopistojen avustus	591 000	591 000
Kulttuuripalvelujen muut avustukset	65 000	65 000
Liikuntalaitosten tuki	4 635 000	4 750 000
Nuorisopalvelut	15 000	15 000
Kaupunkirakennelautakunta		
Yksityistieavustukset	206 000	250 000
<i>Yhteensä</i>	<i>17 558 800</i>	<i>24 357 900</i>